

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ
ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ – ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ – ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

Διπλωματική Εργασία

**«ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ/ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΡΑΤΩΝ ΩΣ ΑΠΕΙΛΗ Ή ΚΑΤΑΛΥΤΗΣ ΤΟΥ
ΠΟΛΥΜΕΡΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ»**

Σύνταξη: Ευάγγελος Στεργίου

Επιβλέπων Καθηγητής: Ιωάννης Τζιώνας

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2018

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

Υπεύθυνη Δήλωση

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω, σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δε συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

«I hereby certify that all the elements in this work have been acquired, processed and presented, in accordance with the rules and principles of academic ethics, as well as the laws governing research and intellectual property. I am also responsible that, as required by these rules, I refer to and refer to the sources of all the information I use and which do not constitute my original creation»

Ημερομηνία: 25 Νοε 2018

Ο Δηλών

Ευάγγελος Στεργίου

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΣΥΝΟΨΗ

Η έρευνα επικεντρώνεται στις περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες μεταξύ κρατών και για το αν αυτές αποτελούν απειλή ή είναι καταλυτικές για το παγκόσμιο ή πολυμερές εμπορικό σύστημα, ονομαστικά για τους κανόνες και τις διατάξεις που εφαρμόζονται από τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) ή αργότερα όπως μετεξελίχθηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ). Διερευνώντας το ιστορικό πλαίσιο και τις συνθήκες που οι περιφερειακές εμπορικές συνεργασίες συγκροτήθηκαν και διαμορφώθηκαν, διαπιστώνεται η απότομη αύξησή τους μετά τη δεκαετία του 1990, παράλληλα με τις διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης της GATT, στο πλαίσιο των συμφωνιών ενός πολυμερούς εμπορικού συστήματος. Ο ΠΟΕ αποτέλεσε τον φόβο πολλών ηγεμονικών κρατών και συντέλεσε στη δημιουργία πολλών περιφερειακών συνεργασιών ως προπύργιο προστασίας στο πολυμερές σύστημα. Πολλοί οικονομολόγοι αναφέρονται πως ο προστατευτισμός αυτός είναι ευεργετικός για το παγκόσμιο σύστημα, ενώ άλλοι αξιώνουν πως οι περιφερειακές συνεργασίες οδηγούν σε εμπορικούς πολέμους, χωρίς τον έλεγχο ενός θεσμοθετημένου και ισχυρού παγκόσμιου εμπορικού συστήματος

Η αξιολόγηση από την ανάλυση της αλληλεπίδρασης τους στο πολυμερές εμπορικό σύστημα, τεκμαίρουν ότι άλλες εμπορικές συμφωνίες έχουν ως απώτερο σκοπό την οικονομική και πολιτική τους ολοκλήρωση και άλλες συνάπτονται μόνο ως τελωνειακές συμφωνίες εμπορίου στα πλαίσια του προστατευτισμού. Επίσης καταδεικνύει ότι εάν οι περιφερειακές συμφωνίες, δεν υπακούν σε ένα ισχυρά δομημένο εμπορικό σύστημα είναι πολύ πιθανό να οδηγηθούν σε εμπορικούς πολέμους με παγκόσμιες καταστρεπτικές συνέπειες όπου κανείς δε θα βγει σίγουρα

κερδισμένος. Αναλύονται τόσο τα θετικά, όσο και τα αρνητικά αποτελέσματα που έχουν οι περιφερειακές συνεργασίες και εξάγονται συμπεράσματα για το αν τα θεμέλια του πολυμερούς εμπορικού συστήματος είναι σε στέρεες βάσεις.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΟΨΗ	5
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	iii
ΛΙΣΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ	v
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	0
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	2
ΓΕΝΙΚΑ	2
ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ	2
Ο ΟΜΙΛΟΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	4
Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΔΑΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	6
ΟΙ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ GATT	7
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (ΠΟΕ)	9
ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΙΚΟΣ ΓΥΡΟΣ ΤΗΣ ΝΤΟΧΑ	11
ΠΟΛΥΜΕΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣΜΟΣ	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΙΑΚΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ/ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΡΑΤΩΝ	16
ΓΕΝΙΚΑ	16
Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ	16
Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ	18
ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΕ ΚΑΙ ΠΟΕ	20
ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΒΟΡΕΙΑΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	22
ΣΧΕΣΕΙΣ ΝΑΦΤΑ ΜΕ GATT-ΠΟΕ	25
ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	28
Η MERCOSUR ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΠΟΕ	30
Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΥΠΟΣΑΧΑΡΙΑ ΑΦΡΙΚΗ	31
Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ SADC ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΕ	32
Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΡΑΤΩΝ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΣΙΑΣ	34
ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ASEAN ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΕ	36
Ο ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ	38

ΤΙ ΟΔΗΓΕΙ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο Η ΣΧΕΣΗ ΠΟΕ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ	42
ΜΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΣΧΕΣΗ.....	42
Η ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ ΓΑΤΤ/ΠΟΕ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ	42
ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΟΕ ΣΤΙΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΥΡΟΥ ΤΗΣ ΝΤΟΧΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ	45
ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ/ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ	49
ΓΕΝΙΚΑ.....	49
Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΩΝ.....	50
ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΩΣ ΑΠΕΙΛΗ.....	54
Ο ΗΓΕΜΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΗΠΑ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	63
ΕΠΙΜΕΤΡΟ	67
ΕΙΚΟΝΕΣ	1

ΛΙΣΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1 :	ΣΤΟΧΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	A-1
Εικόνα 2 :	ΛΟΓΟΤΥΠΟ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΝΑΦΤΑ	A-1
Εικόνα 3:	ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ MERCOSUR	A-2
Εικόνα 4:	ΑΕΠ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ SADC	A-2
Εικόνα 5:	Η ΑΣΕΑΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΑΛΛΑ ΓΚΡΟΥΠ	A-3
Εικόνα 6:	Η ΔΙΑΤΛΑΝΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	A-3

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη διάρκεια της περιόδου μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, οι χώρες του δυτικού κόσμου θεώρησαν ότι ένας αποτελεσματικός τρόπος, όχι μόνο για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και για την αποφυγή μελλοντικών πολεμικών συγκρούσεων ήταν να προσεγγίσουν όσο το δυνατό περισσότερο οι οικονομίες τους και τα οικονομικά τους συμφέροντα. Ωστόσο, για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο θα έπρεπε να μειωθούν όσο το δυνατόν περισσότερο τα νομικά και θεσμικά εμπόδια που παρεμβάλλονταν στη διακίνηση προϊόντων, υπηρεσιών, κεφαλαίων, αλλά και ανθρώπινου δυναμικού μεταξύ των χωρών τους. Οι τάσεις αυτές, που αρχικά επικράτησαν στη Δυτική Ευρώπη, συνετέλεσαν στο να χαρακτηρίζεται η περίοδος αυτή από την έντονη προσπάθεια που κατέβαλαν και συνεχίζουν να καταβάλουν, πολλές ομάδες χωρών σε διάφορα σημεία της υφηλίου για την επίτευξη κάποιας μορφής οικονομικής ολοκλήρωσης¹.

Η σύναψη μιας περιφερειακής εμπορικής συμφωνίας, έχει πολλές δυσκολίες ως προς την υλοποίησή της και αυτό διότι οι περισσότερες χώρες δίνουν έμφαση στα συμφέροντα και στα οφέλη που θα προκύψουν για το σύνολο των χωρών που θα συνεργαστούν για τη συγκεκριμένη συνεργασία και όχι για το όφελος των ίδιων ή κάποιον τρίτων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, την απαίτηση από πολλές χώρες να προβούν σε συμβιβασμούς και θυσίες, που πολλές φορές μπορεί να αποστερήσει πολιτικά και άλλα εθνικά συμφέροντά τους. Κι όμως, οι περισσότερες χώρες συμμετέχουν σε κάποια μορφή περιφερειακής συνεργασίας, προκειμένου να προωθήσουν την οικονομική τους ανάπτυξη, τις πολιτικές τους και τα συμφέροντά τους, μέσω των συνεργασιών με πιο μεγάλες και πλούσιες χώρες. Αυτό δείχνει άλλωστε και το γεγονός ότι, ενώ στη δεκαετία του 1990 οι οικονομικές συμφωνίες ήταν περίπου 100, σήμερα ξεπερνούν τις 400. Το γεγονός της ραγδαίας αύξησης των περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών τις τελευταίες δεκαετίες, έχει ιδιαίτερη αξία. Αυτό που πρέπει ιδιαίτερα να εξεταστεί, είναι οι λόγοι για τους οποίους υπάρχει η ανάγκη των χωρών για περιφερειακή συνεργασία, εννοώ ήδη έχει θεσμοποιηθεί ένα πλαίσιο πολυμερούς εμπορικού συστήματος.

¹ (Χατζηδημητρίου 2003)

Με δεδομένη την τεράστια εξάπλωση και την ιδέα των περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών, όπως επίσης και τη συμμετοχή ενός πολύ μεγάλου αριθμού χωρών σε τουλάχιστον μια από αυτές, καθίσταται επιτακτικό να κατανοήσουμε τις συνέπειες της συμμετοχής μιας χώρας, σε ένα σχήμα περιφερειακής εμπορικής ολοκλήρωσης. Από την αρχή του 19^{ου} αιώνα εμφανίστηκαν οι πρώτες από αυτές. Μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο όμως, και λόγω της αποτροπής περαιτέρω πολεμικών συγκρούσεων, είχαμε τις πρώτες πιο εύρωστες προσπάθειες περιφερειακών συνεργασιών, με πιο γνωστή την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία αποτελεί μετεξέλιξη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ). Επιπρόσθετα σημαντικές προσπάθειες οικονομικής ολοκλήρωσης είναι και η συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου της Βορείου Αμερικής (NAFTA), η πρωτοβουλία οικονομικής ολοκλήρωσης από τις χώρες Νοτίου Αμερικής (MERCOSUR) και στην Ασία η πρωτοβουλία οικονομικής ολοκλήρωσης αναλαμβάνεται με την ένωση των χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN), όπως επίσης και από την ένωση οικονομικής συνεργασίας Ασίας του Ειρηνικού (APEC).

Εκτός όμως από αυτές τις περιφερειακές συνεργασίες υπάρχουν αμέτρητες άλλες μικρές ή μεγάλες συνεργασίες μικρότερης ή μεγαλύτερης εμβέλειας, οι οποίες λόγω του αριθμού τους δεν είναι δυνατόν παρουσιαστούν στο παρακάτω πόνημα. Αυτό όμως που πρέπει να γνωρίζουμε και να κατανοήσουμε είναι η σημασία των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων που συνεπάγονται από τη συμμετοχή μιας χώρας σε ένα σχήμα περιφερειακής οικονομικής ή εμπορικής συμφωνίας. Όλα τα στοιχεία θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά και να αξιολογηθούν ανάλογα με τα συμφέροντα και τις επιδιώξεις των χωρών μέσα στο πλαίσιο των περιφερειακών συνεργασιών. Αν τα μειονεκτήματα από μία περιφερειακή εμπορική συνεργασία υπερτερούν των πλεονεκτημάτων, τότε είναι πολύ πιθανόν οι περιφερειακές εμπορικές συνεργασίες να αποτελούν απειλή για το εμπόριο και για το πολυμερές σύστημα. Ο παγκόσμιος οργανισμός εμπορίου φαίνεται τα τελευταία χρόνια να μην είναι σε θέση να ανταπεξέλθει πλήρως με το σύστημα νόμων και διατάξεων που ισχύουν, καθώς οι ηγεμονικές δυνάμεις προσπαθούν είτε μέσω αυτού ή δια μέσω των περιφερειών να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντά τους. Η δυναμική διαδικασία σύστασης και συγκρότησης περιφερειακών οικονομικών εργασιών, έχει να κάνει πολλές φορές με τις σχέσεις της με το παγκόσμιο εμπορικό συστήματα και την ανάγκη της τήρησής του η όχι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

ΓΕΝΙΚΑ

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 το εμπορικό καθεστώς του Μπέντον Γουντς (Ίδρυση του ΔΝΤ), δεν ήταν επαρκές για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που έθετε η σε υψηλό βαθμό ολοκληρωμένη παγκόσμια οικονομία με τον ολιγοπωλιακό ανταγωνισμό της, τις οικονομίες κλίμακας και το ταχέως μεταβαλλόμενο συγκριτικό πλεονέκτημα. Εξάλλου, το ίδιο το εμπόριο άλλαζε χαρακτήρα και δεν χωρούσε πλέον στους κανόνες και στο εμπορικό καθεστώς που υπήρχε. Το εμπόριο είχε πλέον διαπλεχθεί στενά με τις παγκόσμιες δραστηριότητες των πολυεθνικών εταιρειών, ενώ ειδικά το εμπόριο στους τομείς των υπηρεσιών και των μεταποιητικών προϊόντων σημείωνε ραγδαία επέκταση. Τη δεκαετία του 1980, η επιτάχυνση της πορείας για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, αναγνωρίστηκε ως απειλή για το πολυμερές σύστημα εμπορικών συναλλαγών. Οι Ηνωμένες Πολιτείες είχαν αρχίσει να ασκούν πιέσεις στους Ευρωπαίους αλλά και στους λοιπούς εμπορικούς τους εταίρους για τη διεξαγωγή ενός νέου γύρου εμπορικών διαπραγματεύσεων με σκοπό την ενίσχυση του πολυμερούς συστήματος εμπορικών συναλλαγών. Έτσι λοιπόν ξεκίνησε το 1986 ο κύκλος των εμπορικών διαπραγματεύσεων της Ουρουγουάης της γενικής συμφωνίας δασμών και εμπορίου².

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ, International Monetary Fund IMF) ιδρύθηκε το 1944 από τους αντιπροσώπους 44 χωρών, οι οποίοι συγκεντρώθηκαν στο Bretton Woods της πολιτείας του New Hampshire των ΗΠΑ. Η έδρα του ΔΝΤ βρίσκεται στην πρωτεύουσα των ΗΠΑ, τη Washington, D.C. Η επιδίωξη των ιδρυτικών μελών ήταν η δημιουργία ενός υπερεθνικού οργανισμού ο οποίος, όπως αναφέρεται στην ιδρυτική διακήρυξή του, θα:

1. Πρωθυί τη διεθνή συνεργασία σε νομισματικά θέματα,

² (Giplin 2010)

2. Διευκολύνει την επέκταση και ισόρροπη ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου,
3. Συμβάλλει στην εγκαθίδρυση ενός συστήματος διεθνών πληρωμών,
4. Προωθεί τη σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών,
5. Επιδιώξει την κατάργηση όλων των περιορισμών που εμποδίζουν την ανάπτυξη του διεθνές εμπορίου, και
6. Προσπαθήσει να βοηθήσει τις χώρες – μέλη να εξαλείψουν τις ανισοροπίες στο ισοζύγιο πληρωμών³.

Μέλη του ΔΝΤ μπορεί να είναι οποιαδήποτε χώρα, αρκεί να αποδεχτεί τις αρχές λειτουργίας του. Αυτό συνεπάγεται ότι μια ενδεχόμενη βοήθεια από το ΔΝΤ, θα έχει επιπτώσεις στη χώρα στην οποία προικοδοτεί με δάνειο λόγω των σκληρών οικονομικών μέτρων που επιβάλλει, προκειμένου να ανταπεξέλθει τόσο στην ορθή χρησιμοποίηση των χρημάτων του δανείου αλλά και όσο αφορά την αποπλήρωσή του. Επιπρόσθετα το ΔΝΤ, μπορεί να συμβάλει τεχνοκρατικά και σε μη μέλη του υπό μορφή συμβουλευτική. Το πιο σημαντικό όμως είναι οι οικονομικές εκθέσεις του ΔΝΤ, με τις οποίες ασκεί κριτική στις οικονομικές πολιτικές και τη φερεγγυότητα μια χώρας και με αυτό τον τρόπο επηρεάζει την κοινή γνώμη πάνω σε θέματα επενδύσεων και τις ροές των κεφαλαίων από άλλες χώρες ή ξένες επενδύσεις, αφού κυριολεκτικά παρακολουθεί τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα ισοζύγια πληρωμών, με συστήματα διαχείρισης δεδομένων.

Το 1995 το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο άρχισε να εργάζεται για τη δημιουργία πρότυπων διάχυσης δεδομένων (data dissemination) με στόχο να καθοδηγήσει τις χώρες – μέλη του ΔΝΤ να δημοσιοποιούν στο κοινό τα οικονομικά τους στοιχεία. Η Διεθνής Νομισματική και Οικονομική Επιτροπή (ΔΝΟΕ) προσυπέγραψε τα πρότυπα, τα οποία χωρίζονται σε δύο συστήματα: το Σύστημα Διάχυσης Γενικών Δεδομένων και το Πρότυπο Διάχυσης Ειδικών Δεδομένων. Το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΝΤ ενέκρινε τα δύο αυτά συστήματα το 1997 και ακολούθησαν τροποποιήσεις οι οποίες εκδόθηκαν στον αναθεωρημένο «Οδηγό στο Σύστημα Διάχυσης Γενικών Δεδομένων». Το σύστημα απευθύνεται κυρίως σε

³ (Χατζηδημητρίου 2003)

στατιστικολόγους και στοχεύει να βελτιώσει πολλές πτυχές στα στατιστικά συστήματα των χωρών.

Η προσέγγιση του ΔΝΤ έχει δεχτεί πολλές επικρίσεις. Σύμφωνα με πολλούς υποστηρικτές του ΔΝΤ, κάποιες από αυτές τις επικρίσεις είναι αποτέλεσμα του ότι οι περισσότεροι άνθρωποι δεν γνωρίζουν καλά τις λειτουργίες και τους στόχους του ΔΝΤ και αυτό οφείλεται στην έλλειψη διαφάνειας εντός του ΔΝΤ, καθώς και στην περίπλοκη φύση του διεθνούς οικονομικού συστήματος γενικότερα. Οι εισηγήσεις για την βελτίωση αυτής της κατάστασης περιλαμβάνουν τη μείωση των οικονομολόγων, οι οποίοι – πολλοί φοβούνται – ότι χρησιμοποιούν τις χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου ως πειραματόζωα. Από την άλλη, κάποιιοι φοβούνται ότι οι αλλαγές αυτές που προτείνονται, εισάγουν θέματα που είναι περισσότερο πολιτικά παρά οικονομικά και τα οποία έχουν ήδη οδηγήσει σε οικονομικές κρίσεις. Σύμφωνα με άλλους το ΔΝΤ έχει ως πρωταρχικό στόχο την αποτροπή μιας παγκόσμιας οικονομικής κρίσης⁴.

Ο ΟΜΙΛΟΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Η συνάντηση των αντιπροσώπων των 44 χωρών στο Μπρέντον Γουντς, το 1944, εκτός από την ίδρυση του ΔΝΤ είχε και ως αποτέλεσμα και την ίδρυση της Διεθνούς Τράπεζας για την Ανοικοδόμηση και την Ανάπτυξη (The International Bank for Reconstruction and Development – IBRD), γνωστή στη χώρα μας ως Διεθνής ή Παγκόσμια Τράπεζα. Στις αρχές της δεκαετίας του 1950, η διεθνής κοινότητα αποφάσισε να διευρύνει την αποστολή και τους στόχους της Διεθνούς Τράπεζας. Για το λόγο αυτό προχώρησε διαδοχικά στην ίδρυση τριών ακόμη υπερεθνικών οικονομικών οργανισμών:

- Τη Διεθνή Εταιρεία Χρηματοδότησης (International Finance Corporation – IFC)
- Το Διεθνή Οργανισμό Οικονομικής Ανάπτυξης (International Development Association – IDA)

⁴ https://el.wikipedia.org/wiki/Διεθνές_Νομισματικό_Ταμείο

- Τον Οργανισμό Εγγυήσεως Πολυμερών Επενδύσεων (Multilateral Investment Guarantee Agency – MIGA)⁵
- Διεθνές Κέντρο Επίλυσης Επενδυτικών Διαφορών (International Centre for Settlement of Investment Disputes – ICSID)⁶

Οι πέντε αυτοί οικονομικοί οργανισμοί είναι σήμερα γνωστοί ως "Ο Όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας (The World Banking Group)". Κύριος στόχος της Παγκόσμιας Τράπεζας είναι να παρέχει οικονομική και τεχνική βοήθεια σε αναπτυσσόμενες χώρες για αναπτυξιακά έργα, για τη μείωση της φτώχειας. Κάθε μέλος της Τράπεζας μπορεί να είναι και παράλληλα μέλος του ΔΝΤ. Στην ουσία είναι ένας όμιλος από διευθυντές χωρών που χρησιμοποιεί δικά της κεφάλαια που προέρχονται από τις εισφορές των χωρών μελών καθώς και από τα κέρδη που έχει από διάφορες δραστηριότητες της, αλλά και αντλεί και δάνεια που απαιτούνται με την έκδοση ομολογιακών δανείων στις διεθνείς χρηματαγορές, όπου η ίδια μπορεί να δανείζεται με σχετικά χαμηλά επιτόκια εξαιτίας της μεγάλης φερεγγυότητάς της.

Πελάτες της Παγκόσμιας Τράπεζας μπορεί να είναι κυβερνήσεις, δημόσιοι οργανισμοί και γενικά οργανισμοί για τους οποίους η κυβέρνησή τους εγγυάται την αποπληρωμή των δανείων τους, με απαίτηση βέβαια την εγγύηση της αποπληρωμής των δανείων των κυβερνήσεων της χώρας του οργανισμού που καταθέτει αίτηση δανειοδότησης. Λόγο όμως τις δυσκολίες που προέκυψαν για την λήψη δανείων ιδρύθηκαν οι οργανισμοί της Διεθνούς Εταιρείας Χρηματοδότησης και ο Διεθνής Οργανισμός Οικονομικής Ανάπτυξης. Ο ρόλος του Οργανισμού Εγγυήσεως Πολυμερών Επενδύσεων παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες στις αναπτυσσόμενες χώρες σε θέματα σχετικά με τη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος στις χώρες αυτές και του βαθμού ελκυστικότητας για τους διεθνείς επενδυτές. Το Διεθνές Κέντρο Επίλυσης Επενδυτικών Διαφορών, έχει το ρόλο της διαιτησίας πάνω σε διάφορα οικονομικά θέματα που προκύπτουν από ενστάσεις χωρών ή οργανισμών πάνω σε θέματα δανείων ή προτείνει τροποποιήσεις σε θέματα κανονισμών που αφορούν αποκλεισμό κάποιων περιοχών ή μέτρων για την

⁵ (Χατζηδημητρίου 2003)

⁶ Δεν αναφέρεται στο βιβλίο του Χατζηδημητρίου

βελτίωση των συναλλαγών της Τράπεζας⁷. Παρέχει δηλαδή διευκολύνσεις για τη συνδιαλλαγή και τη διαιτησία διεθνών επενδυτικών διαφορών. (Εικόνα 1)

Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΔΑΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Η GATT (General Agreement in Tariffs and Trade – GATT) είναι μια συμφωνία που υπογράφηκε το 1947 από τους αντιπροσώπους 23 χωρών στην πρωτεύουσα της Κούβας Havana. Στόχος της ήταν η όσο το δυνατό μεγαλύτερη απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου μεταξύ των χωρών αυτών. Το Δεκέμβριο του 1994, λίγο πριν εξελιχθεί στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), η GATT είχε υπογραφεί από 128 χώρες. Η Γραμματεία της GATT ήταν εγκατεστημένη στην Γενεύη της Ελβετίας⁸.

Η GATT παρείχε στη διεθνή κοινότητα το επίσημο θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο τα ενδιαφερόμενα κράτη προωθούσαν προς επίλυση θέματα διεθνούς εμπορίου, στα οποία παρουσιάζονταν διακρατικές διαφωνίες. Επιπλέον, στο πλαίσιο της GATT, οργανώνονταν συναντήσεις των αρμοδίων κυβερνητικών στελεχών των χωρών – μελών όπου λαμβάνονταν αποφάσεις για την περαιτέρω φιλελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου. Οι συναντήσεις αυτές είναι γνωστές ως “Γύροι (Rounds) της GATT”⁹. Ο τελευταίος γύρος της GATT είναι γνωστός ως Γύρος της Ουρουγουάης, ο οποίος ξεκίνησε το 1986 και ολοκληρώθηκε στο Μαρόκο το 1994, αποτέλεσμα του οποίου ήταν η μείωση των δασμών που επέβαλλαν οι πλούσιες χώρες στα μεταποιητικά αγαθά σε ένα μέσο επίπεδο λίγων μόνο ποσοστιαίων μανάδων. Οι είκοσι εννέα χωριστές συνομολογήσεις που περιλάμβανε η συμφωνία εκτός των άλλων επέκτειναν και τους κανόνες της GATT σε νέους οικονομικούς τομείς όπως στην αγροτική οικονομία, στις υπηρεσίες και στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Επιπρόσθετα ο μεγάλος άθλος του γύρου της

⁷ <https://icsid.worldbank.org/en/Pages/about/Role-of-Member-States.aspx>

⁸ (Χατζηδημητρίου 2003)

⁹ Οι γύροι διαπραγματεύσεων της GATT είναι οι εξής:

Γύρος Γενεύης (1947)

Γύρος Annecy (1949)

Γύρος Torkay (1951)

Γύρος Dillon (1960 – 1961)

Γύρος Kennedy (1964 – 1967)

Γύρος Tokyo (1973 – 1979)

Γύρος Ουρουγουάης (1986 – 1994) (Χατζηδημητρίου 2003)

Ουρουγουάης ήταν η μετεξέλιξη της GATT σε Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ).

Έτσι λοιπόν οι δασμοί που επιβάλλονταν από τις αναπτυγμένες χώρες μειώθηκαν κατά πολύ για τα υπόλοιπα μέλη. Η συμφωνία της GATT ακολουθήθηκε και από πολλές χώρες που δεν ήταν μέλη της. Ο ρόλος της ήταν διαιτητικός και οι περισσότερες υποθέσεις έβρισκαν λύσεις υπό την εποπτεία της GATT. Ήταν ένα πραγματικά σημαντικό βήμα για την εξασφάλιση ενός συστήματος διεθνών θεσμών που επέτρεπε την καλύτερη φιλελευθεροποίηση του εμπορίου. Ένα σημαντικό όμως μειονέκτημά της, είναι ότι πολλά μέλη δεν εφαρμόζαν τις αποφάσεις της και τα όργανα της GATT αδυνατούσαν να επιβάλλουν κυρώσεις. Αυτό θα διορθωθεί στο μέλλον με την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), όπου θα αναλάβει αφενός να επιβάλλει κυρώσεις στα μέλη που δεν συμμορφώνονται με τις αποφάσεις της συμφωνίας και αφετέρου θα διευκολύνει την διεθνή οικονομική συνεργασία στο πλαίσιο της φιλελευθεροποίησης του εμπορίου κατά την οποία το εμπόριο οφείλει να διέπεται από πολυμερείς κανόνες και όχι από μονομερείς ενέργειες ή διμερείς διαπραγματεύσεις.

ΟΙ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ GATT¹⁰

Η GATT διέπεται από μια σειρά από αρχές, όπως παρακάτω:

Η αρχή της μη διάκρισης: όλες οι διακρατικές εμπορικές σχέσεις διαμορφώνονται βάσει ενιαίων και γενικών κανόνων που εξασφαλίζουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις σε όλους και αποτρέπουν διμερείς διακανονισμούς και παροχή επιλεκτικών προνομίων. Η εξωτερική διάσταση της αρχής της μη διάκρισης έναντι των άλλων κρατών, υλοποιείται με την αρχή του μάλλον ευνομούμενο κράτος (ΜΕΚ), η οποία επιβάλλει ίση μεταχείριση των προϊόντων όλων των συμβαλλομένων μερών ως προς τους δασμούς και τις επιβαρύνσεις, κατά την εισαγωγή και εξαγωγή. Η εσωτερική της διάσταση έναντι εγχώριων προϊόντων εκφράστε από την αρχή της εθνικής μεταχείρισης, η οποία απαγορεύει τις διακρίσεις μεταξύ αλλοδαπών και εγχώριων προϊόντων τις περιοχές της φορολογίας και των διοικητικών κανονισμών.

¹⁰ ΦΑΤΟΥΡΟΣ Αργύρης, ΣΤΕΦΑΝΟΥ Κωνσταντίνος, (Επιμέλεια) «Οι συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης για το διεθνές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών», Εκδ. Σάκκουλα, 1995, σελ.21 - 22

Η απαγόρευση των ποσοτικών περιορισμών και η δασμολογική πολιτική: Η GATT προσπαθεί να αποτρέψει την προσφυγή σε ποσοτικούς περιορισμούς και αναγνωρίζει ως μόνο μέσο παρέμβασης στο εμπόριο τους δασμούς, επειδή οι τελευταίοι χαρακτηρίζονται από διαφάνεια και δεν επηρεάζουν την λειτουργία του μηχανισμού της αγοράς.

Η απαγόρευση αθέμιτων πρακτικών (dumping, κρατικές επιδοτήσεις): εάν ένα κράτος υφίσταται βλάβη συνέπειες του dumping, έχει το δικαίωμα να επιβάλλει αντισταθμιστικό τέλος (anti-dumping). Ανάλογα στην περίπτωση παροχής κρατικής επιδότησης σε εθνικές επιχειρήσεις, Η οποία έχει ως συνέπεια αθέμιτο οικονομικό πλεονέκτημα για εγχώριο οικονομικό κλάδο και προκαλεί ζημιά στα συμφέροντα οποιουδήποτε άλλου συμβαλλομένου μέρους, το τελευταίο έχει τη δυνατότητα να επιβάλλει αντισταθμιστική εισφορά στα προϊόντα του κράτους που χορηγεί την επιδότηση.

Η αρχή της αμοιβαιότητας: στην περίπτωση της ειδικής ή διμερούς αμοιβαιότητας πρόκειται για ισορροπία παροχής και αντιπαροχής, στο πλαίσιο μεμονωμένης- διμερούς συναλλαγής. Στην περίπτωση της διάχυτης ή πολυμερούς αμοιβαιότητας, πρόκειται για το συνολικό αποτέλεσμα, το οποίο πρέπει να ικανοποιεί όλα τα μέρη του συνόλου.

Ρήτρες διαφυγής (ή διασφάλισης): προκειμένου να μπορούν τα συμβαλλόμενα μέρη να ανταποκριθούν σε έκτακτες ανάγκες προσαρμογής της οικονομίας τους ή σε συγκυριακές ή διαρθρωτικές μεταβολές των διεθνών οικονομικών συνθηκών, οι αρχές της GATT δεν είναι δυνατόν εφαρμοστούν αυστηρά, αλλά απαιτούν κάποια ευκαμψία. Η ευκαμψία αυτή επιτυγχάνεται με τη δυνατότητα των κρατών, τα οποία αντιμετωπίζουν προβλήματα στο εξωτερικό τους εμπόριο ή στο σύνολο της οικονομίας τους, να επικαλεστούν τις ρήτρες διαφυγής. Οι ρήτρες διαφυγής είναι εξαιρετικοί συμβατικοί κανόνες, μέσω των οποίων επιτυγχάνεται αναστολή της εφαρμογής των κανόνων της GATT, μετά από τήρηση διαδικασίας διαβουλεύσεων. Και στις ρήτρες διαφυγής εφαρμόζεται η αρχή της μη διάκρισης, δηλαδή η εγχώρια παραγωγή προστατεύεται όχι μόνο έναντι των κρατών που προκαλούν σοβαρή ζημιά στους εγχώριους παραγωγούς αλλά έναντι του συνόλου των συμβαλλομένων μερών.

Εξαιρέσεις από το καθεστώς της GATT: πρόκειται για αναστολή της εφαρμογής του άρθρου Ι της GATT (ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους) στις εξής περιπτώσεις α) τελωνειακές ενώσεις και ζώνες ελευθέρων συναλλαγών, προβλέπεται εξαίρεση από τη ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους υπέρ τελωνειακών ενώσεων και ζωνών ελευθέρων συναλλαγών, επειδή θεωρείται ότι ενώσεις αυτές προάγουν μακροπρόθεσμα το διεθνές εμπόριο(άρθρο XXIV), β) αναπτυσσόμενες χώρες: προβλέπεται ειδικό προνομιακό καθεστώς υπέρ των αναπτυσσόμενων χωρών, με εξαιρετικό και προσωρινό χαρακτήρα, το οποίο τις εξαιρεί από την απαίτηση της αμοιβαιότητας (επιτρέπει, δηλαδή, για μία κατηγορία προϊόντων τη δυνατότητα εξαιρετικής δασμολογικής προστασίας) και από την αρχή της μη διάκρισης (επιτρέπει, δηλαδή, την μεταξύ τους συμφωνία αμοιβαίων εμπορικών παραχωρήσεων, οι οποίες δεν επεκτείνονται αυτόματα στις υπόλοιπες χώρες) και γ) αποδέσμευση από υποχρεώσεις της GATT κατόπιν απόφασης των συμβαλλόμενων μερών (του Συμβουλίου), εξαιτίας απρόβλεπτων αλλαγών στο διεθνές εμπόριο ή την οικονομική κατάσταση του κράτους (άρθρο XXV,παρ.5).

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (ΠΟΕ)

Η συμφωνία για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (World Trade Organization – WTO) επιτεύχθηκε και υπογράφηκε στο Μαράκες του Μαρόκου στις 15 Απριλίου 1994. Η έδρα του Οργανισμού βρίσκεται στη Γενεύη. Η επίσημη έναρξη της λειτουργίας του έγινε τον Ιανουάριο του 1995. Τα μέλη του ΠΟΕ αποτελούσαν οι 80 από τις 128 χώρες – μέλη της GATT. Στις αρχές του 2002 οι χώρες – μέλη είχαν φθάσει στις 144 ενώ περίπου άλλες 30, συμπεριλαμβανομένης και της Ρωσίας¹¹, διαπραγματεύονταν την ένταξή τους στον ΠΟΕ. Η Κίνα έγινε πλήρες μέλος του ΠΟΕ στις 11 Δεκεμβρίου 2001¹².

Σε αντίθεση με τον GATT, ο ΠΟΕ έχει νομική υπόσταση και διέπεται από νομικό καθεστώς όμοιο με αυτό του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας. Η οργανωτική δομή του είναι σχετικά απλή. Το ανώτατο όργανο είναι η Υπουργική Συνδιάσκεψη (Ministerial Conference), η οποία συνέρχεται τουλάχιστον μια φορά κάθε 2 χρόνια. Στην επόμενη βαθμίδα της ιεραρχίας είναι το Γενικό Συμβούλιο (General Council), το Σώμα Διεύθυνσης Διαφορών (Dispute – Settlement Body) και

¹¹ Η Ρωσία εισήλθε στον ΠΟΕ στις 17 Δεκεμβρίου 2011

¹² (Χατζηδημητρίου 2003)

το Σώμα Αναθεώρηση των Πολιτικών Διεθνούς Εμπορίου (Trade Policy Review Body)¹³.

Οι αρμοδιότητες της Υπουργικής Συνδιάσκεψης αφορούν θέματα που έχουν να κάνουν με την έγκριση των πολυμερών εμπορικών συμφωνιών καθώς και τη σύσταση Επιτροπών για τη μελέτη εξειδικευμένων οικονομικών και εμπορικών θεμάτων. Το Γενικό συμβούλιο καθορίζει το έργο αυτών των επιτροπών που αφορούν κυρίως τους τομείς που προαναφέρθηκαν στην συμφωνία της Ουρουγουάης δηλαδή των Υπηρεσιών, του Εμπορίου Προϊόντων και θεμάτων που άπτονται των Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας και σχετίζονται με το διεθνές εμπόριο. Το σώμα Διευθέτησης Διαφορών έχει την πιο δύσκολη εργασία με καθήκοντα επίλυσης διακρατικών διαφορών μεταξύ των κρατών - μελών που μπορεί να προκύψουν. Σε αντίθεση όμως με την GATT, το σώμα Διευθέτησης Διαφορών επιβλέπει τις αποφάσεις του ΠΟΕ και μπορεί να επιβάλλει κυρώσεις ή οικονομικά μέτρα στις χώρες που δε συμμορφώνονται με τις συμφωνίες.

Οι πρόσφατοι δασμοί που έχουν επιβληθεί από τις ΗΠΑ στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι κάτι νέο. Δεν είναι λίγες φορές για παράδειγμα που ΗΠΑ έχουν επιβάλλει δασμούς στην Ε.Ε. και η ίδια έχει αναθέσει σε ειδική ομάδα εμπειρογνομόνων του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου του συγκεκριμένου προβλήματος ιδίως στη βιομηχανία χαλυβουργικών. Αλλά και από την πλευρά της η Ε.Ε. έχει καταγγείλει τις ΗΠΑ για παράνομες φοροαπαλλαγές στις δικές της εταιρείες εκτός αμερικανικού εδάφους. Διαπιστώνεται λοιπόν ο μεγάλος ρόλος που διαδραματίζει ο ΠΟΕ πάνω σε παγκόσμια κλίμακας θέματα εμπορίου. Το μεγάλο θέμα που προκύπτει είναι κατά πόσο θα μπορέσει να ανταπεξέλθει και να νουθετήσει τις απαιτήσεις των μεγάλων οικονομικών υπερδυνάμεων που θέλουν να διεκδικήσουν τα δικά τους συμφέροντα πάνω στο παγκόσμιο εμπόριο.

Στον ΠΟΕ ηγείται ο Γενικός Διευθυντής, ο οποίος με τη βοήθεια της γραμματείας του ΠΟΕ, οργανώνει τις συναντήσεις και τις συνδιασκέψεις που γίνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Οι αποφάσεις είτε λαμβάνονται ομόφωνα είτε απαιτείται η πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνόλου των ψήφων. Οι αποφάσεις είναι δεσμευτικές για τις χώρες – μέλη του ΠΟΕ, ανεξάρτητα αν αυτές αντίκειται στα οικονομικά και εμπορικά συμφέροντά τους. Η συμμετοχή στον ΠΟΕ άλλωστε είναι

¹³ (Χατζηδημητρίου 2003)

εθελοντική, άλλες αποφάσεις ενισχύουν και άλλες έρχονται σε αντίθεση με τα συμφέροντα των κρατών μελών, όπως όμως και να έχει, όλες θα πρέπει να συμμορφώνονται με αυτές. Ο ΠΟΕ αποτελεί την συνέχεια των αποφάσεων και των Στόχων του Γύρου της Ουρουγουάης της GATT. Η επίτευξη των στόχων προωθήθηκε σημαντικά στην πρώτη Υπουργική Συνδιάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στη Σιγκαπούρη το 1996.

Ο ΠΟΕ συνεργάζεται με ορισμένους άλλους διεθνείς κυβερνητικούς οργανισμούς υπό την αιγίδα της «συνοχής», ενός όρου που απορρέει από την «Απόφαση για την επίτευξη μεγαλύτερης συνοχής στη χάραξη της παγκόσμιας οικονομικής πολιτικής», την οποία συμφώνησαν οι υπουργοί στο Μαρακές, τον Απρίλιο του 1994. Η συνοχή και η χάραξη παγκόσμιας οικονομικής πολιτικής υπερβαίνει κατά πολύ τις επίσημες και ειδικές συμφωνίες συνεργασίας του ΠΟΕ με το ΔΝΤ και την Παγκόσμια Τράπεζα. Πράγματι, αναγνωρίζεται τώρα ότι το σύστημα του ΠΟΕ είναι μόνο ένα μέρος ενός πολύ ευρύτερου συνόλου διεθνών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που δεσμεύουν τα μέλη του ΠΟΕ. Ο ΠΟΕ διατηρεί εκτεταμένες θεσμικές σχέσεις με αρκετούς άλλους διεθνείς οργανισμούς. υπάρχουν περίπου 140 διεθνείς οργανισμοί που έχουν καθεστώς παρατηρητή στα όργανα του ΠΟΕ. Ο ΠΟΕ συμμετέχει επίσης ως παρατηρητής στις εργασίες διάφορων διεθνών οργανισμών. Συνολικά, η Γραμματεία του ΠΟΕ διατηρεί σχέσεις εργασίας με σχεδόν 200 διεθνείς οργανισμούς σε δραστηριότητες που περιλαμβάνουν στατιστικές, έρευνα, καθορισμός προτύπων και τεχνική βοήθεια και κατάρτιση. Αν και η έκταση αυτής της συνεργασίας ποικίλλει, ο συντονισμός και η συνοχή μεταξύ των εργασιών του ΠΟΕ και του έργου άλλων διεθνών οργανισμών συνεχίζει να εξελίσσεται, ώστε να βοηθηθούν τα μέλη στη λειτουργία των οικονομικών τους πολιτικών¹⁴.

ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΙΚΟΣ ΓΥΡΟΣ ΤΗΣ ΝΤΟΧΑ

Η τέταρτη υπουργική διάσκεψη του ΠΟΕ που έγινε στη Ντόχα, στο Κατάρ τον Νοέμβριο του 2001 αποτέλεσε την έναρξη του Γύρου της Ντόχα (που ονομάζεται επίσης Αναπτυξιακή Ατζέντα της Ντόχα (DDA)). Από το 2001, τα μέλη του ΠΟΕ έχουν δρομολογήσει ευρύ πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων, γνωστό ως Γύρος της Ντόχα ή Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της Ντόχα. Αυτός ο ένατος γύρος διεθνών εμπορικών διαπραγματεύσεων έχει ως κύριο στόχο να τοποθετηθεί η

¹⁴ https://www.wto.org/english/thewto_e/coher_e/coher_e.htm

ανάπτυξη στο επίκεντρο του παγκόσμιου συστήματος εμπορίου. Οι συνομιλίες της Ντόχα επιδιώκουν να αναβαθμίσουν τον ρόλο των αναπτυσσόμενων χωρών, καθώς η βαρύτητα της ομάδας αυτής στο παγκόσμιο σύστημα εμπορικών συναλλαγών έχει αυξηθεί αισθητά κατά την τελευταία δεκαετία. Στόχος είναι να ενισχυθεί η ικανότητα των αναπτυσσόμενων χωρών να επωφελούνται από το διεθνές εμπόριο και να βοηθούν ώστε να καταπολεμήσουν τη φτώχεια¹⁵.

Το αναπτυξιακό πρόγραμμα της Ντόχα βασίστηκε εξ αρχής στην αρχή της "ενιαίας δέσμευσης", που σημαίνει ότι τίποτε δε συμφωνείται μέχρις ότου συμφωνηθούν τα πάντα και βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη. Όπως και οι προηγούμενοι γύροι, ο συγκεκριμένος αποσκοπεί σε μεγαλύτερη ελευθέρωση του εμπορίου. Οι διαπραγματευτές έχουν επίσης αναλάβει να αναθεωρήσουν τους κανόνες του εμπορίου και να τους προσαρμόσουν στο διαρκώς εξελισσόμενο σύστημα εμπορίου. Ωστόσο οι συνομιλίες προσκρούουν σε μείζονα θέματα, κυρίως όσα έχουν σχέση με την πρόσβαση στις αγορές. Οι πιο σημαντικές διαφορές υπάρχουν μεταξύ των θέσεων μεγάλων αναδυόμενων χωρών και των εκβιομηχανισμένων χωρών ή ομάδων, σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να αναδιαμορφωθεί το διεθνές εμπορικό σύστημα.¹⁶

Η ατζέντα των διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ντόχα βασίζεται σε τρεις κύριου πυλώνες: τα Αγροτικά Προϊόντα, τα μη Αγροτικά Προϊόντα και τις Υπηρεσίες. Τα κράτη –μέλη ΠΟΕ διαπραγματεύονται πάνω σε «προσφορές» που έχουν καταθέσει προς διαπραγμάτευση. Οι συνεχείς αποτυχίες κατάληξης σε Συμφωνία του Γύρου της Ντόχα, δείχνει την έλλειψη αποφασιστικότητας των ηγετών των κρατών - μελών του ΠΟΕ, να αποδεχθούν τα οφέλη νέων κανόνων στο Πολυμερές Εμπορικό Σύστημα (Διεθνές Εμπόριο), προτιμώντας την προσφυγή σε διμερείς ή πολυμερείς προτιμησιακές συμφωνίες που να εξυπηρετούν, πρόσκαιρα, τα στενά εθνικά τους συμφέροντα¹⁷.

Εκτιμάται ότι η ολοκλήρωση του Γύρου της Ντόχα θα είχε πραγματικά μεγάλα οφέλη για την παγκόσμια οικονομία και θα οδηγούσε σε μεγάλα οφέλη το Διεθνές

¹⁵ <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/161/η-ευρωπαϊκη-ενωση-και-ο-παγκοσμιος-οργανισμος-εμποριου>

¹⁶ <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/161/η-ευρωπαϊκη-ενωση-και-ο-παγκοσμιος-οργανισμος-εμποριου>

¹⁷ <https://www.foreignaffairs.gr/articles/69297/ioannis-mylonakis/o-pagkosmios-organismos-emporiou-epi-ksyroy-akmis?page=show>

Εμπόριο. Συγκεκριμένα η μείωση δασμών στα αγροτικά και βιομηχανικά προϊόντα θα ενίσχυε τις οικονομίες και των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει, ειδικά για την χώρα μας, η απελευθέρωση του εμπορίου για τις Υπηρεσίες (Ναυτιλίας και Τουρισμού), όπου είχε εξαιρετικά αποτελέσματα, αλλά το κύριο βάρος των διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ντόχα, έπεσε κυρίως στο "Εμπόριο Αγροτικών και Βιομηχανικών Προϊόντων". Η Ελλάδα είναι μέλος του ΠΟΕ, αλλά αποτελεί και μέλος του οικονομικού υποσυστήματος της Ευρώπης, οπότε αντιπροσωπεύεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση σε ζητήματα εμπορίου. Συγκεκριμένος αντιπρόσωπος δηλαδή διαπραγματεύεται για λογαριασμό όλων των μελών της.

ΠΟΛΥΜΕΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣΜΟΣ

Ο πολυμερισμός χαρακτηρίζεται από τις προσπάθειες παγκοσμίως για την απελευθέρωση του εμπορίου η οποία ξεκίνησε από το εμπόριο προϊόντων, όταν υπογράφηκε η συμφωνία της GATT. Η συμφωνία αυτή ενισχύθηκε στα πεδία των υπηρεσιών (GATS), επενδύσεων αγροτικών προϊόντων, δημόσιων προμηθειών, συμφωνιών για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας σε εμπορικές πτυχές (TRIPs) και συμφωνίες για τους κανόνες και τις διαδικασίες επίλυσης διαφορών, με αποτέλεσμα τον πιο πρόσφατο διάδοχο της GATT, δηλαδή το παγκόσμιο οργανισμό εμπορίου (ΠΟΕ). Μια πολυμερής συμφωνία προσδιορίζεται ως μια δέσμευση μεταξύ τριών ή περισσότερων μελών, όσον αφορά τους κανόνες μιας συγκεκριμένης περίπτωσης. Οι πολυμερείς συμφωνίες μπορούν να συμβούν μεταξύ τριών ατόμων ή εταιρειών, αλλά όπως και να έχει, η πιο συνηθισμένη συμφωνία αναφέρεται σε πολυμερείς συμφωνίες μεταξύ κρατών. Οι πολυμερείς συμφωνίες, είναι συνήθως το αποτέλεσμα της αναγνώρισης κοινών συνισταμένων μεταξύ πολλών χωρών - μελών που έχουν κοινά συμφέροντα. Η προοπτική αυτών των συμφωνιών είναι να χαμηλώσουν τα εμπορικά εμπόδια δασμών μεταξύ τους και ως συνέπεια να αυξήσουν το βαθμό της οικονομικής αλληλεξάρτησης μεταξύ τους. Η πολυμερής εμπορικές συμφωνίες ίσως είναι η πιο αποτελεσματική μέθοδος απελευθέρωσης του εμπορίου, της παγκόσμιας οικονομίας. Αν και φαινομενικά, μια πολυμερής συμφωνία φαίνεται πολύπλοκη στη δομή της, ο παγκόσμιος οργανισμός εμπορίου και η GATT, είναι συμφωνίες, υπό τις οποίες όλα τα μέλη έχουν μια κοινή συνισταμένη όσον αφορά τους δασμούς του εμπορίου με άλλες χώρες.

Ο πολυμερισμός αποτελεί μια βαθιά οργανωτική αρχή μετά τη λήξη του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, στο παγκόσμιο γίνεσθαι, με τρία κυρίαρχα χαρακτηριστικά. Πρώτα απ' όλα η αδιαιρετότητα του συστήματος σημαίνει ότι οι ενέργειες που πραγματοποιούνται από ένα μέλος επηρεάζει όλα τα υπόλοιπα μέλη. Αυτό με τη σειρά του επιτρέπει ένα βαθύ δίκτυο εμπορικής συνδεσιμότητας και διακυβερνητικών επαφών το οποίο συνδέει κάθε κράτος, με τους υπόλοιπους συμμετέχοντες. Δεύτερον, οι γενικοί κανόνες των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των μελών ελέγχονται από μια ευρύτερα αναγνωρισμένη αρχή και τέλος κάθε κυβέρνηση αναμένεται να κερδίσει από το αμοιβαίο σύστημα ελέγχου, πέραν των ατομικών ενεργειών άμεσων συμφερόντων.

Έχοντας λάβει υπόψη τους ορισμούς του πολυμερισμού, η έννοια του περιφερισμού καθαρά υπονομεύει τον πολυμερισμό, καθώς αψηφά την αρχή, του μάλλον ευνοούμενου κράτους (Most Favorable Nation- MFN). Επιπρόσθετα ο περιφερισμός είναι διαιρετικός διότι επικεντρώνεται μόνο στα συμφέροντα του συνασπισμού του. Αν και συνασπισμός ή συμφωνία, μια περιφερειακή εμπορική συνεργασία, υποβάλλεται σε κάποιους κανονισμούς που πρέπει όλοι να ακολουθήσουν, επομένως αναγνωρίζεται έμμεσα ότι το παγκόσμιο σύστημα είναι ένα ατελές πολυμερές σύστημα. Στο διεθνές εμπορικό σύστημα, οι περιφερειακές συμφωνίες, αναφέρονται σε οικονομικές συνεργασίες μεταξύ δύο ή περισσότερων χωρών που βασίζονται σε μεταξύ τους συμφωνίες. Ο πιο συνήθης ορισμός των περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών είναι αυτός μεταξύ των κρατών μιας συγκεκριμένης γεωγραφικής περιοχής. Στόχος τους είναι να μειώσουν τα εμπόδια του εμπορίου και να διευκολύνουν τη διακίνηση των αγαθών και των υπηρεσιών μεταξύ τους.

Αυτό σημαίνει ότι μια περιφερειακή συμφωνία μειώνει τους δασμούς μεταξύ των κρατών που υπογράφουν, αλλά δεν επιτρέπει στις υπογράφουσες χώρες, να αυξήσουν τους δασμούς τους σε χώρες που δε συμμετέχουν. Η μείωση των δασμών επιτρέπει στους ανθρώπους να διακινούν αγαθά σε άλλες χώρες σε μικρότερες τιμές. Οι εμπορικοί εταίροι στην ουσία διαμορφώνουν συνθήκες προτιμησιακού ενδιαφέροντος σε σχέση με άλλες χώρες. Οι περιφερειακού χαρακτήρα συνεργασίες, μπορεί να αναφέρονται και σε συνεργασίες μεταξύ χωρών διαφορετικών ηπείρων ή συνεργασίες μεταξύ μιας ένωσης με άλλη χώρα (Όπως για παράδειγμα Ευρωπαϊκή Ένωση με Αυστραλία). Κάποιες από τις πιο σημαντικές

περιφερειακές εμπορικές συνεργασίες είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Συμφωνία Ελευθερου Εμπορίου Βορείας Αμερικής (NAFTA).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΙΑΚΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ/ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΡΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΑ

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τη διάσκεψη του Μπέτον Γουντς, που συνεκλήθει λίγο πριν το τέλος του πολέμου, οι ΗΠΑ ανέλαβαν να ηγηθούν των προσπαθειών για την αναβίωση μιας παγκόσμιας οικονομίας. Αν και η έναρξη του Ψυχρού πολέμου δημιούργησε δυο οικονομικά συστήματα, από τη μία οι κομμουνιστικές ή κατευθυνόμενες οικονομίες και από την άλλη οι καπιταλιστικές οικονομίες, μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1970 μπορούμε να μιλάμε για μια από τις πιο ανθηρές περιόδους της ανθρώπινης ιστορίας. Παγκόσμια υπήρξε τεράστια αύξηση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης των εκβιομηχανισμένων οικονομιών, όπως στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, στην Ιαπωνία και στις ΗΠΑ. Ακόμα και οι κατευθυνόμενες οικονομίες, αν και απομονωμένες, παρουσίαζαν οικονομική ανάπτυξη.

Ωστόσο στις αρχές της δεκαετίας του 1970, η εποχή της ταχείας οικονομικής ανάπτυξης, σηματοδοτήθηκε από διάφορα γεγονότα, με τα οποία αναγκάστηκε να επιβραδύνει την ανοδική της πορεία. Ο πόλεμος στο Βιετνάμ, στα μέσα της δεκαετίας του 1960, η πετρελαϊκή κρίση του 1973, οι πολιτικές και θεσμικές αλλαγές πάνω σε διάφορα θέματα, όπως περιβαλλοντικών κανονισμών, μείωσαν την οικονομική αποτελεσματικότητα. Αυτό είχε ως συνέπεια την αποστασιοποίηση των χωρών από την ηγεμονική τάση των ΗΠΑ και την κίνηση προς τον οικονομικό περιφερισμό, η οποία επιταχύνθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1980.

Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

Κύριος στόχος για την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση πρωταρχικά ήταν πολιτικός, τα βασικά μέσα βέβαια που χρησιμοποιήθηκαν ήταν οικονομικά. Οι οικονομικοί στόχοι, όπως για πιο ανταγωνιστική και ανταποδοτική Ευρώπη ήταν δευτερεύοντες σε σχέση με την πολιτική ένωση που επιδιώχτηκε κυρίως από τη Γερμανία και τη Γαλλία. Η οικονομική ολοκλήρωση βέβαια δεν έφερε και τα επιθυμητά αποτελέσματά στη πολιτική ολοκλήρωση. Στις άλλες περιφερειακές οικονομικές ολοκληρώσεις, όπως για παράδειγμα η βορειοαμερικανική ολοκλήρωση και η Ασιατική δεν παρατηρήθηκε κάποια πίεση για πολιτική ολοκλήρωση. Οι πρώτες

προσπάθειες για την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση έγιναν το 1951 με τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα με σκοπό να σταματήσει ο ανταγωνισμός των εκβιομηχανισμένων ευρωπαϊκών χωρών και να δημιουργηθεί κοινή συνισταμένη με βάση τα κοινά τους συμφέροντα.

Το 1957 με τη Συνθήκη της Ρώμης, πάρθηκε η πρωτοβουλία για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ/Κοινή αγορά)¹⁸. Κατεύθυνση προς την Ευρωπαϊκή νομισματική ενότητα υπήρξε η πρωτοβουλία για τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ) το 1979. Το ΕΝΣ δημιουργήθηκε ως ανάχωμα προστασίας της Ευρώπης από τις διαφορετικές διακυμάνσεις του Δολαρίου. Ο στόχος της Ευρώπης ήταν να δημιουργηθεί μέχρι το 1992 μια ενοποιημένη ευρωπαϊκή αγορά, με κοινό νόμισμα το Ευρώ, απότοκο της υπογραφής του 1986, της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης. Το εγχείρημα της ειρηνικής οικονομικής, αλλά και πολιτικής ολοκλήρωσης δεν υπάρχει σε κανένα αντίστοιχο ιστορικό προηγούμενο και έχει περάσει από αρκετές διακυμάνσεις, επικρίσεις και δοκιμασίες. Έτσι λοιπόν στα μέσα της δεκαετίας του 1980 επιταχύνθηκε η διαδικασία της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Οι χώρες της δυτικής Ευρώπης άλλωστε ανησυχούσαν απέναντι στην επιρροή που έδειχναν έναντι τους οι ΗΠΑ, η Ρωσία και η Ιαπωνία με ταχείς ρυθμούς ανάπτυξης.

Ορμώμενη από τους έντονους φόβους της συνεχιζόμενης ευρωπαϊκής πτώση της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας, επιβάλλονταν να αρθεί κάθε φραγμός που περιόριζε την ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων, των υπηρεσιών, των αγαθών, αλλά και των ατόμων εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Οι παραπάνω προτάσεις μιας τεράστιας ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς οδήγησαν στην σύσταση της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Τα γεγονότα που ακολούθησαν με την λήξη του ψυχρού πολέμου το 1989 και την αποδέσμευση πολλών ευρωπαϊκών χωρών πρώην ανατολικού οικονομικού συστήματος και την επανένωση της Γερμανίας το 1990, οδήγησαν στη διάσκεψη κορυφής του Μάαστριχτ το Δεκέμβριο του 1991.

¹⁸ Με τη συμμετοχή 6 Ευρωπαϊκών κρατών και συγκεκριμένα της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ιταλίας, του Βελγίου, του Λουξεμβούργου και της Ολλανδίας.

Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ

Ο επόμενος κρίσιμος σταθμός στην ιστορία της ΕΕ ήταν η έγκριση, από τους πολιτικούς ηγέτες των χωρών της Κοινότητας, του κείμενου της συνθήκης του Μάαστριχτ, στο Μάαστριχτ της Ολλανδίας το 1991. Η επίσημη ονομασία της ήταν συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η συνθήκη αυτή υπογράφηκε το Φεβρουάριο του 1992 και τέθηκε σε εφαρμογή την 1 Νοεμβρίου 1993, αφού πρώτα εγκρίθηκε από τις 12 χώρες-μέλη είτε με δημοψήφισμα είτε από το κοινοβούλιο της κάθε χώρας. Μετά την επικύρωση της συνθήκης από στις χώρες-μέλη, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα μετονομάστηκε σε Ευρωπαϊκή Ένωση¹⁹.

Συνθήκη του Μάαστριχτ δημιούργησε νέες προοπτικές για την πορεία των κρατών της Κοινότητας προς την πλήρη οικονομική ενοποίηση. Εκτός από τις νέες θεσμικές μεταβολές που επέφερε στη λειτουργία της ΕΕ, η συνθήκη καθόριζε κι ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για την επίτευξη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης των χωρών-μελών της ΕΕ. Η συνθήκη όριζε και κάποια συγκεκριμένα οικονομικά κριτήρια που οικονομίες των χωρών-μελών έπρεπε να ικανοποιήσουν μέχρι το 1997, έτσι ώστε να έχουν το δικαίωμα να συμμετάσχουν στην ΟΝΕ την 1 Ιανουαρίου 1999²⁰.

Βάσει του σχεδιασμού της η διαδικασία ολοκλήρωσης προέβλεπε να αρχίσει από λιγότερο πολιτικά ευαίσθητα ζητήματα και να προχωρήσει βήμα βήμα σε πιο ευαίσθητα πεδία. Ο πρώτος στόχος που έπρεπε να εκπληρωθεί για τη δημιουργία μιας ενωμένης Ευρώπης ήταν η επίτευξη της ευρωπαϊκής νομισματικής και οικονομικής ένωσης μέσω της σύστασης του Κοινού Ευρωπαϊκού Νομίσματος, και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Η Ευρωπαϊκή επιτροπή είχε ως κύριο ρόλο της να επεξεργάζεται και να θέτει σε εφαρμογή νέες πολιτικές για την επίτευξη της έννοιας αγοράς για την σφυρηλάτηση της οικονομικής ενότητας. Ορισμένα κράτη-μέλη επέλεξαν να μη συμμετάσχουν στην νομισματική ενότητα όπως για παράδειγμα η Μεγάλη Βρετανία, η Σουηδία και η Δανία. Υπόλοιπες χώρες ήταν γνωστές και ως χώρες της ζώνης του ευρώ. Στην Ευρωζώνη από την 1 Ιανουαρίου 1999, οι ισοτιμίες των νομισμάτων κλειδώθηκαν σε σχέση με το ευρώ. Η Ελλάδα έγινε η 12^η χώρα της ευρωζώνης την 1 Ιανουαρίου 2001

¹⁹ (Χατζηδημητρίου 2003)

²⁰ Το ίδιο

Η δεύτερη επιδίωξη ήταν η επίτευξη της ενότητας στα από πολιτικής άποψης πολύ πιο ευαίσθητα ζητήματα της εξωτερικής πολιτικής και των υποθέσεων ασφαλείας. Εδώ τέθηκε ένας εξαιρετικός φιλόδοξος στόχος όσον αφορά την καθιέρωση Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ένωσης (ΚΕΠΠΑ), ο οποίος ενισχύθηκε μετά τον πόλεμο της Σερβίας το 1999. Ο τρίτος αντικειμενικός στόχος αφορούσε ζητήματα που έχουν αντίκτυπο στη ζωή των καθημερινών ανθρώπων και στα οποία εκδηλώνονταν οξύτατες ιδεολογικές διαφορές όπως για παράδειγμα η μετανάστευση και κοινωνική πολιτική. Με τον όρο κοινωνική πολιτική περικλείουμε το κράτος πρόνοιας (ορθή διακυβέρνηση), καθώς και πολιτικές που απευθύνονται στα εργατικά συνδικάτα και χαρακτηρίζεται από ιδεολογικές διαιρέσεις ανάμεσα στους σοσιαλδημοκράτες και στους συντηρητικούς.

Μετά τη συνθήκη του Μάαστριχτ, ο αγώνας για τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Νομίσματος (του ευρώ) και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας κυριάρχησε στις ευρωπαϊκές πολιτικές υποθέσεις και στα εσωτερικά πολιτικά πράγματα των κρατών-μελών. Επιπρόσθετα η νομισματική «εμβάθυνση» έπρεπε να συντελεστεί προτού επιχειρηθεί η οικονομική «διεύρυνση» της Ένωσης έτσι ώστε να περιλάβει στους κόλπους της μερικές από τις πρώην κομμουνιστικές χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Οι περισσότεροι ευρωπαίοι ηγέτες προέβλεπαν ότι το κοινό νόμισμα θα αποτελέσει προστασία κατά του πληθωρισμού και της συναλλαγματικής χειραγώγησης και θα εμποδίσει τις χώρες-μέλη να επιδίδονται σε ανταγωνιστικές υποτιμήσεις προκειμένου να αποκομίσουν εμπορικά πλεονεκτήματα.

Κατά τη συνθήκη του Μάαστριχτ προβλέπονταν η επίτευξη της νομισματικής ενότητας σε τρία στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο που άρχισε την 1 Ιανουαρίου 1990, καταργήθηκαν οι έλεγχοι επί των κεφαλαίων, εισηγηθεί το αναγκαίο πλαίσιο για την στενή επιτήρηση και τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των χωρών-μελών και εντάχθηκε ο νομισματικός συντονισμός. Κατά τη διάρκεια αυτού του σταδίου, όλα τα νομίσματα της ευρωπαϊκής κοινότητας θα συνδέονται μεταξύ τους μέσω του μηχανισμού σταθερό σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος. Στο δεύτερο στάδιο που άρχισε τον Ιανουάριο του 1994, δόθηκε συνέχεια στην πορεία μετάβασης προς την ΟΝΕ, με την εισαγωγή αυστηρών ορίων για τα ελλείματα των κρατικών προϋπολογισμών. Δημιουργήθηκε ένα ιδιαίτερο ευρωπαϊκό νομισματικό ινστιτούτο για να συντονίζει τις νομισματικές πολιτικές των κρατών-μελών και να προετοιμάσει το δρόμο για την επίτευξη μίας

ενιαίας νομισματικής πολιτικής κατά το τρίτο στάδιο. Το τρίτο στάδιο άρχισε την 1 Ιανουαρίου 1999 και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ανέλαβε πλήρως την ευθύνη για την Ευρωπαϊκή νομισματική πολιτική. Κατά τη διάρκεια του, το ευρώ, θα αντικαταστήσει βαθμιαία όλα τα εθνικά νομίσματα και τα επίσημα αποθέματα θα περάσουν στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Αυτή θα αναλάβει να διαχειρίζεται την πολιτική συναλλαγματικών ισοτιμιών της κοινότητας²¹.

Το χρονοδιάγραμμα που καθόριζε η συνθήκη του Μάαστριχτ για την εισαγωγή του νέου ευρωπαϊκού νομίσματος στην οικονομική και όχι μόνο ζωή των πολιτών επιχειρήσεων και οργανισμών των χωρών της ευρωπαϊκής ένωσης τηρήθηκε πιστά και το ευρώ είναι πλέον μια πραγματικότητα. Στα μέσα του 1999, ήδη γινόταν ένας τεράστιος όγκος συναλλαγών σε ευρώ στις διεθνείς αγορές συναλλάγματος, καθώς επίσης και στα χρηματιστήρια αξιών των χωρών της Ζώνης του ευρώ όπου οι τιμές των μετοχών εμφανίζονταν και διακυμαίνονταν όχι μόνο σε μονάδες του εθνικού τους νομίσματος αλλά και σε ευρώ (Χατζηδημητρίου 2003).

ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΕ ΚΑΙ ΠΟΕ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διοργανώνει την Κοινοβουλευτική Διάσκεψη για τον ΠΟΕ, η οποία αποτελείται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τη Διακοινοβουλευτική Ένωση. Στόχος της είναι η ενίσχυση της Δημοκρατίας σε διεθνές επίπεδο προσδίδοντας κοινοβουλευτική διάσταση στην πολυμερή εμπορική στην εργασία. Η διάσκεψη παρέχει ένα Φόρουμ στο οποίο βουλευτές από όλο τον κόσμο ανταλλάσσουν απόψεις, πληροφορίες κι εμπειρίες σχετικά με θέματα διεθνούς εμπορίου. Οι συμμετέχοντες παρακολουθούν τις δραστηριότητες του ΠΟΕ, καταβάλλουν προσπάθειες για την βελτίωση του διαλόγου μεταξύ κυβερνήσεων, κοινοβουλίων και κοινωνίας των πολιτών, επηρεάζουν τον προσανατολισμό των συζητήσεων στο πλαίσιο του ΠΟΕ και ενισχύουν τις ικανότητες συμμετοχής των εθνικών κοινοβουλίων σε ζητήματα διεθνούς εμπορίου. Η Κοινοβουλευτική Διάσκεψη για τον ΠΟΕ, συγκαλείται σε ετήσια βάση. Η τελευταία συνεδρίαση πραγματοποιήθηκε στο Μπουένος Άιρες, στις 9 και 10 Δεκεμβρίου 2017.

²¹ (Giplin 2010)

Μέχρι στιγμής η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην ανάπτυξη του συστήματος διεθνών εμπορικών συναλλαγών μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Όπως η GATT (μετέπειτα ΠΟΕ), έτσι και ο σχεδιασμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης έγινε με σκοπό την άρση των τελωνειακών φραγμών και την προώθηση του εμπορίου μεταξύ κρατών-μελών της. Οι αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν εμπνευστεί από τις αρχές και τις πρακτικές του ΠΟΕ. Ένα τέτοιο σύστημα, βοηθά τις επιχειρήσεις ώστε να έχουν δίκαιη πρόσβαση στις αγορές τρίτων χωρών και επομένως στηρίζεται η οικονομική ανάπτυξη τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και στις τρίτες χώρες, ιδίως στις λιγότερες ανεπτυγμένες.

Η ΕΕ, λειτουργεί ως ενιαίος φορέας στον ΠΟΕ και εκπροσωπείται από την επιτροπή και όχι από τα κράτη-μέλη. Διαπραγματεύεται εμπορικές συμφωνίες και υπερασπίζεται συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώπιον του μηχανισμού επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ, και εκπροσωπείται από την Επιτροπή για το σύνολο των 28 κρατών-μελών της. Η Επιτροπή διαβουλεύεται τακτικά με το συμβούλιο και το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο και τους υποβάλλει εκθέσεις σχετικά με το περιεχόμενο και τη στρατηγική των πολυμερών συζητήσεων. Βάση της συνθήκης της Λισαβόνας το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο είναι συννομοθέτες και ο λόγος τους έχει ίση βαρύτητα σε θέματα διεθνούς εμπορίου.

Επιπρόσθετα, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επιδιώξει να προωθήσει ένα πολυμερές πλαίσιο εμπορικών διαπραγματεύσεων που ενδεχομένως να αντικαταστήσει τις διμερείς διαπραγματεύσεις. Όμως το αδιέξοδο του γύρου της Ντόχα και το γεγονός ότι άλλοι εμπορικοί εταίροι έχουν στραφεί στις διμερείς συμφωνίες ανάγκασαν την Ευρωπαϊκή Ένωση να αναθεωρήσει εν μέρει τη μακροχρόνια στρατηγική της και να επιστρέψει στις περιφερειακές και διμερείς διαπραγματεύσεις. Τα αδιέξοδα στον ΠΟΕ, υποδηλώνει ότι τα τελευταία 20 χρόνια το σύστημα εμπορικών συναλλαγών έχει αλλάξει δραματικά. Και αυτό γιατί έχει εξελιχθεί σε ένα πιο ανοιχτό και πολύπλευρο σύστημα με νέους φορείς κυρίως στις αναδυόμενες και τις αναπτυσσόμενες χώρες που διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση γνωρίζει καλά τις νέες αυτές δυναμικές και δοκιμάζει καινοτόμες προσεγγίσεις ώστε να ανταπεξέλθει στην εξέλιξη του εμπορικού συστήματος και την αυξανόμενη σημασία των κανονιστικών ζητημάτων έναντι των δασμολογικών²².

²² <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/161/η-ευρωπαϊκη-ενωση-και-ο-παγκοσμιος-οργανισμος-εμποριου>

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΒΟΡΕΙΑΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, οι ΗΠΑ, υποστήριζαν μία ανοιχτή και ολοκληρωμένη διεθνή οικονομία, θέλοντας να διαδραματίσουν ηγετικό ρόλο στο διεθνές σύστημα και αυτό γιατί μια διεθνή οικονομία, με εξαίρεση το Σοβιετικό μπλοκ, θα είναι ενίσχυε τη συμμαχική ενότητα. Στα μέσα όμως της δεκαετίας του 1980, η αμερικανική πολιτική επέδειξε μια μεταστροφή ως προς την πολυμερή εμπορική πολιτική. Απότοκο αυτής της μεταστροφής ήταν οι αυξανόμενες ανησυχίες για τη φθίνουσα πορεία της αμερικανικής βιομηχανίας, η περιφερειακή ολοκλήρωση της Δυτικής Ευρώπης και τέλος η εναντίωσή του Αμερικανικού λαού ως προς την φιλελευθεροποίηση του εμπορίου²³. Αν και Ηνωμένες Πολιτείες δήλωναν ανεπιφύλακτα τη δέσμευσή τους για ένα ανοιχτό και χωρίς διακρίσεις σύστημα εμπορικών συναλλαγών μέσω της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου, παραχώρησαν τώρα τη θέση της πολιτικής τους, σε ένα συνειδητό συνδυασμό πολυμερών, μονομερών και περιφερειακών εμπορικών πρωτοβουλιών. Η πολυδιάστατη αυτή εμπορική πολιτική είχε στοιχεία της δέσμευσης του πολυμερούς καθεστώτος εμπορικών συναλλαγών, αλλά από την άλλη επιθυμούσε και την μονομέρεια, το ελεγχόμενο δηλαδή εμπόριο ώστε να εξαναγκάσουν τις υπόλοιπες χώρες και ιδιαίτερα την Ιαπωνία να ανοίξουν τις αγορές τους στα αμερικανικά αγαθά και στις αμερικανικές άμεσες ξένες επενδύσεις. Ως αποτέλεσμα ήταν η στροφή προς τον βορειοαμερικανικό ολοκληρωτισμό αρχικά υπό τη μορφή της Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου Ηνωμένων Πολιτειών- Καναδά και εν συνεχεία της Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου Βόρειας Αμερικής (NAFTA) (εικόνα 2)

Η δημιουργία το 1994 της συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου Βόρειας Αμερικής, που απαρτίζονταν από τις Ηνωμένες Πολιτείες, τον Καναδά και το Μεξικό, υπήρξε μία ακόμη εκδήλωση της απομάκρυνσης των Ηνωμένων Πολιτειών από την πολυμέρεια και τη στροφή τους προς μια πολυδιαυλική εξωτερική οικονομική πολιτική. Ηνωμένες Πολιτείες υποστήριζαν την NAFTA, τουλάχιστον αρχικά, προκειμένου να αυξήσουν τη διαπραγματευτική τους δύναμη απέναντι στην

²³ Όπως αναφέρει ο Girlin: "Στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και στις αρχές της δεκαετίας του 1980 είχε εκδηλωθεί ένα κύμα μέτρων προστατευτισμού, από τα οποία το σημαντικότερο ήταν η επιβολή «εκούσιων περιορισμών στις εξαγωγές» στις ιαπωνικές εξαγωγές αυτοκινήτων προς στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ενώ αυτές οι αντιδράσεις υπέρ του προστατευτισμού στις εισαγωγές δεν επέφεραν αξιολογη αλλοίωση στην εν γένει δέσμευση της Αμερικής υπέρ της πολυμερούς φιλελευθεροποίησης εμπορίου, η εμπορική πολιτική της τότε κυβέρνησης (Reagan) ήρθε όντως να σηματοδοτήσει μία μείζονα στροφή σε ό,τι αφορούσε την αφοσίωση της Αμερικής στην υπόθεση του φιλελεύθερου εμπορικού καθεστώτος"

Ευρωπαϊκή Ένωση. Αργότερα ο βορειοαμερικανικός περιφερισμός έγινε ένας σκοπός καθ' εαυτόν. Η NAFTA, σήμανε επίσης μια αναστροφή της πολιτικής που παραδοσιακά ακολουθούσαν έως τότε το Μεξικό και ο Καναδάς, να κρατούν αποστάσεις από το γιγαντιαίο (και όχι πάντα συμπαθή), γείτονά τους. Μολονότι τούτες οι ριζικές αλλαγές είχαν οικονομικά αίτια, οι πολιτικοί παράγοντες διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στις αποφάσεις και των τρίτων χωρών²⁴.

Ο Καναδάς είχε ακολουθήσει μια εθνική πολιτική που στόχος του ήταν η ανεξάρτητη βιομηχανία και η προστασία της εθνικής του οικονομίας υπό την προστασία υψηλών δασμών. Το εμπόριο με τις Ηνωμένες Πολιτείες που σημείωνε διαρκή αύξηση, έδωσε νέα πνοή για την канаδική οικονομία. Αυτό οδήγησε το 1988 στη συμφωνία μεταξύ Αμερικής και Καναδά (FTA). Οι Καναδικές άμεσες ξένες επενδύσεις στην αμερικανική οικονομία αυξήθηκαν σημαντικά. Από την άλλη μεριά Ηνωμένες Πολιτείες προκειμένου να ανακόψουν το κύμα προστατευτισμού που προκαλούσε το διογκούμενο εμπορικό έλλειμμα της χώρας, επιθυμούσαν τη συνεργασία με τον Καναδά για την ενίσχυση των βιομηχανικών υπηρεσιών, την ανταλλαγή σε θέματα τεχνολογικών υπηρεσιών και συνεργασία πολυεθνικών επιχειρήσεων. Η εμπορική αυτή συμφωνία, έδειχνε μεταξύ των άλλων, τη στρατηγική των Ηνωμένων Πολιτειών, δείχνοντας ότι διέθετε και άλλες εναλλακτικές λύσεις έναντι στον παγκόσμιο οργανισμό εμπορίου. Ως απότοκο της συμφωνίας ήταν η πτώση των δασμών και η επίλυση οικονομικών ζητημάτων που αφορούσαν τις επενδύσεις, δημιουργώντας έτσι μια αλληλεξάρτηση μεταξύ των δύο χωρών ιδίως στον τομέα του χάλυβα, της κλωστοϋφαντουργίας και των αγροτικών προϊόντων.

Ο Καναδάς μετά την απελευθέρωση των συνόρων του με την Αμερική αύξησε την βιομηχανική του δύναμη και απέκτησε αρκετή αυτοπεποίθηση ώστε να συμμετάσχει και αυτός σε μια περιφερειακή συμφωνία. Σε αυτό συνέβαλε και η περιφερειακή ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας δίνοντας στους Καναδούς στην ελπίδα να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους αποκτώντας πρόσβαση στην Αμερικανική αγορά ώστε να πετύχουν μεγάλες κλίμακες οικονομίας. Αν και πολλοί υποστήριξαν ότι συνεργασία αυτή ήταν αποτέλεσμα της επιρροής που ήθελαν να επιβάλουν οι Αμερικανοί τους γείτονες τους, ήταν η σειρά του Μεξικού να αναλάβει τώρα πρωτοβουλία για την ένταξή του στη συνεργασία μεταξύ Αμερικής

²⁴ (Giplin 2010)

και Καναδά. Έτσι το 1994, δημιουργήθηκε η συμφωνία ελεύθερου εμπορίου Βόρειας Αμερικής και θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως αντιστάθμισμα έναντι της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η απόφαση των Αμερικανών για μια τέτοια συμφωνία είχε και πολιτικά κίνητρα, όπως της αποτροπής της παράνομης μετανάστευσης Μεξικανών στις Ηνωμένες Πολιτείες, βοηθώντας παράλληλά την επιτάχυνση της βιομηχανίας της φτωχής μεξικανικής οικονομίας. Ένα σταθερό και αξιόπιστο Μεξικό θα αποτελούσε ένα καλό σύμμαχο της Αμερικής σε θέματα μεταναστεύσεως, ναρκωτικών και φύλαξη συνόρων στα νότια σύνορα της.

Η συμφωνία της NAFTA, είχε μόνο συγκεκριμένα οικονομικά συμφέροντα και σε καμία περίπτωση δεν έμοιαζε με την περιφερειακή ολοκλήρωση της Ευρώπης. Ο πρωταρχικός σκοπός της συνθήκης ήταν να φιλελευθεροποιήσει το εμπόριο και να διευκολυνθούν έτσι οι άμεσες ξένες επενδύσεις σε όλη τη βόρεια Αμερική. Η συμφωνία αυτή είχε ως αποτέλεσμα την αναδιάρθρωση της οικονομίας τόσο του Καναδά, όσο και του Μεξικού και παράλληλα παρείχε στις Ηνωμένες Πολιτείες εγγυήσεις για καλύτερη γειτνίαση με οικονομικά αλληλένδετους γείτονες. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και το Μεξικό συνεργάζονται ενεργά για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Βορείου Αμερικής, μετά την έναρξη του νέου οικονομικού διαλόγου, ο οποίος βασίζεται στην ιδέα ότι δύο χώρες είναι στρατηγικοί οικονομικοί εταίροι οι οποίοι θα πρέπει να συνδράμουν σε μια σειρά από πρωτοβουλίες για την προώθηση της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας στην περιοχή. Λόγω των πετρελαϊκών αποθεμάτων του Μεξικού η ενέργεια θα αποτελέσει έναυσμα για καλύτερη πρόσβαση του Μεξικού σε επενδυτικά κεφάλαια πάνω στον τομέα αυτό. Έχοντας ξεπεράσει πια τον παλιό κακό του εαυτό, το Μεξικό, εμφανίζεται έτοιμο για ταχεία ανάπτυξη του ενεργειακού του τομέα και την πιο αλληλένδετη συνεργασία με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η NAFTA ενέτεινε τους ρυθμούς εκβιομηχάνισης του Μεξικού και του Καναδά, χωρίς να πλήξουν την αμερικανική οικονομία στο σύνολό της.

Η ολοκλήρωση της συμφωνίας της NAFTA, έγινε λίγο πριν την συμφωνία στο Γύρο της Ουρουγουάης, της GATT. Αυτό από μόνο του υποδηλώνει πολλά για την επιλογή της Αμερικής να προβεί σε μια περιφερειακή οικονομική συμφωνία. Οι ΗΠΑ, βλέποντας την πληθώρα των περιφερειακών συστημάτων που αναπτύσσονταν παγκόσμια, προσπάθησε να αποδείξει με τη σειρά της, πως μπορεί και αυτή να αναλάβει παρόμοια δράση και να επωφεληθεί από αυτή. Αν και η συμφωνία της

NAFTA, δημιούργησε πολλές οικονομικές ευκαιρίες ιδιαίτερα για τις χώρες του Καναδά και του Μεξικού, για τις ΗΠΑ δεν αποδείχθηκε αρκετά επωφελής εκτός από τους κλάδους της αυτοκινητοβιομηχανίας και άλλους βιομηχανικούς κλάδους που είναι υπό την προστασία της. Η NAFTA, δεν αποτέλεσε βάση για μια μεγαλύτερη φιλελευθεροποίηση του εμπορίου. Πολλοί παράγοντες που αποτέλεσαν τροχοπέδη στη περαιτέρω φιλελευθεροποίηση και δημιουργία νέων εμπορικών συμφωνιών με άλλες χώρες, όπως τα εργατικά συνδικάτα, οι περιβαλλοντιστές, αλλά και άλλους πολιτικούς κύκλους κατά της φιλελευθεροποίησης, συνετέλεσαν ως ανάχωμα στη περαιτέρω πολυμερή φιλελευθεροποίηση του εμπορίου. Ίσως αυτό να αποτέλεσε και την άνοδο του τελευταίου προέδρου της Αμερικής Ντόναλντ Τράμπ, ο οποίος απείλησε αμέσως τη συμφωνία της NAFTA (ως ασύμφορη για τη χώρα του) και τη δημιουργία μια άλλης συμφωνίας που θα εξασφάλιζε τα συμφέροντα της Αμερικής²⁵

ΣΧΕΣΕΙΣ NAFTA ΜΕ GATT-ΠΟΕ

Η NAFTA ανταποκρίνεται σαφώς στα κριτήρια που ορίζει η συμφωνία του ΠΟΕ για μια ζώνη ελευθέρων συναλλαγών (στο πλαίσιο του Άρθρου XXIV της GATT) και στη συμφωνία περιφερειακών υπηρεσιών (στο πλαίσιο του άρθρου V της GATS)²⁶. Σε λογικά πλαίσια, η NAFTA καταργεί ουσιαστικά όλα τα τιμολόγια και άλλους περιοριστικούς κανονισμούς στο εμπόριο μεταξύ του Καναδά, του Μεξικού και των Ηνωμένων Πολιτειών και εξαλείφει ουσιαστικά όλα τα εμπόδια στο εμπόριο σε υπηρεσίες και σε σημαντικό αριθμό διάφορων τομέων.²⁷

Ο αριθμός των εμπορικών συστημάτων μεταξύ των μελών του ΠΟΕ πολλαπλασιάζεται ραγδαία και η τάση αυτή έχει προκαλέσει σοβαρές επιπτώσεις μεταξύ των μελών του ΠΟΕ και της Γραμματείας του ΠΟΕ. Ωστόσο, είναι ευρέως αποδεκτό, ότι εάν το θέμα της εξάπλωσης των εμπορικών συστημάτων πρόκειται να αντιμετωπιστεί συγκεκριμένα, τότε απαιτείται η επανεξέταση και η μεταρρύθμιση των υφιστάμενων συμφωνιών. Οι υφιστάμενοι μηχανισμοί επανεξέτασης δεν σχεδιάζονται ούτε εφαρμόζονται ώστε να εμποδίζουν την περιφερειοποίηση του παγκόσμιου εμπορικού συστήματος. Έχει συσταθεί ομάδα εργασίας από τον ΠΟΕ ώστε να εξετάσει αυτή την κατάσταση. Αυτή η ομάδα δεν έχει ακόμη καταλήξει σε

²⁵ Είναι γνωστή η έκφραση που χρησιμοποιούσε στην προεκλογική του εκστρατεία «Η Αμερική Πρώτα»

²⁶ General Agreement on Trade in Services (GATS)

²⁷ (Jeanmonnetprogramme χ.χ.)

συμπεράσματα. Δεδομένου ότι πολλά μέλη του ΠΟΕ είναι συμβαλλόμενα μέρη σε μια ή περισσότερες ρυθμίσεις περιφερειακής ολοκλήρωσης, ίσως δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι τα μέλη του ΠΟΕ ως σώμα έχουν δεν έχουν επιδείξει πρόσθετες μεθόδους άσκησης ελέγχου αυτών των ρυθμίσεων²⁸.

Η NAFTA δεν διαθέτει διεθνή νομική προσωπικότητα και δεν είναι μέλος του ΠΟΕ. Σε γενικές γραμμές, τα περιφερειακά συστήματα ρυθμίζονται από τον ΠΟΕ μέσω της συμμετοχής των κρατών μελών τους²⁹. Τα μέλη των εμπορικών συμφωνιών, είναι υποχρεωμένα να διασφαλίσουν ότι οι ρυθμίσεις αυτές θα τεθούν κατά τρόπο συνεπή στον ΠΟΕ. Η συμφωνία των εμπορικών περιφερειακών συστημάτων, με βάση το άρθρο XXIV της GATT, προβλέπει ότι τα κράτη – μέλη είναι υπεύθυνα για τα μέτρα των περιφερειακών φορέων που λαμβάνονται στο έδαφός τους και κατανέμουν την ευθύνη που τους αναλογεί για τη λειτουργία της συμφωνίας τους σε εδαφική βάση.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει διεθνή νομική προσωπικότητα και είναι μέλος του ΠΟΕ. Κάθε μέλος της είναι επίσης μέλη του ΠΟΕ. Εάν η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ψηφίσει στον ΠΟΕ, το πράττει εξ ονόματος όλων των κρατών - μελών που είναι μέλη του ΠΟΕ. Εάν ένα κράτος μέλος ψηφίσει μεμονωμένα, τότε το καθένα εισέρχεται στη διαδικασία να ψηφήσει και δεν υπάρχει χωριστή ψήφος για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Αυτή η μικτή κατάσταση της Ευρωπαϊκή Κοινότητα στον ΠΟΕ δημιουργεί μια πολύπλοκη κατάσταση εσωτερικής διακυβέρνησης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και μια πολύπλοκη νομική κατάσταση για τον ΠΟΕ για μέλη εκτός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που επιδιώκουν να καθορίσουν ευθύνες για τη συμμόρφωση της Ευρωπαϊκή Κοινότητα και των κρατών μελών με τη συμφωνία του ΠΟΕ.

Η νομική σχέση μεταξύ της συμφωνίας NAFTA και του ΠΟΕ παρουσιάζει σημαντικό ενδιαφέρον τόσο από την άποψη πολιτικής, όσο και από την τεχνική ανάλυση των νομικών κανόνων. Ως πολιτική, μια απόφαση της NAFTA, θα πρέπει να διαπραγματευτεί σχετικά με το εάν θα παραχωρήσουν νομική προτεραιότητα στη NAFTA ή στον ΠΟΕ και αυτό φαίνεται ότι συνεπάγεται με την επιλογή αν θα δοθεί μεγαλύτερη προσοχή και ανησυχία σε στενότερες περιφερειακές οικονομίες και

²⁸ (Jeanmonnetprogramme χ.χ.)

²⁹ Η ένταξη στον ΠΟΕ δεν περιορίζεται στα εθνικά κράτη, αλλά μπορεί να περιλαμβάνει αυτόνομες τελωνειακές περιοχές. Συμφωνία ΠΟΕ, άρθρο. XII.

πολιτικά συμφέροντα ή σε ευρύτερα πολυμερή συμφέροντα. Η σημασία που έχει η συγκεκριμένη χάραξη πολιτικής, θα αποδώσει την πιθανότητα σύγκρουσης μεταξύ των μοντέλων περιφερειακής και πολυμερούς ολοκλήρωσης. Άρα λοιπόν οι διαπραγματευτές της NAFTA αναμένεται να κάνουν σαφή επιλογή σε αυτή την ιεραρχία συμφερόντων. Αποδεικτικά στοιχεία από το κείμενο της NAFTA και από τις πρώτες εκθέσεις της επιτροπής επίλυσης διαφορών της NAFTA υποδηλώνει ότι δεν έχει γίνει κανένας τέτοιος γενικός καθορισμός πολιτικής ή ότι, αν είχε γίνει, αποφασίστηκε με αβέβαιο τρόπο.

Το γεγονός ότι οι διαπραγματεύσεις της NAFTA έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης μπορεί τουλάχιστον εν μέρει να την καθιστά υπεύθυνη για την κατάσταση των εκκρεμοτήτων. Η αβεβαιότητα γύρω από τη σχέση μεταξύ της συμφωνίας NAFTA και του ΠΟΕ μπορεί να αντικατοπτρίζει τη δυναμική πολιτική των εντάσεων που αντιμετωπίζουν οι διαπραγματευτές της NAFTA, εντάσεις που εξακολουθούν να επηρεάζουν το σχηματισμό και εφαρμογή της πολιτικής στα μέρη της NAFTA. Από τη μία πλευρά, η NAFTA απεικονίζεται από τους υποστηρικτές της ως μέσο επιτάχυνσης της ενσωμάτωσης στη βορειοαμερικανική ήπειρο με έναν τρόπο που είναι σύμφωνα με τα πολιτικά και κοινωνικά συμφέροντα, από την άλλη όμως η πολιτική της NAFTA που δικαιολογείται από την προσοχή σε συμφέροντά της, είναι πιο δύσκολο να αντιμετωπιστούν στο πολυμερές επίπεδο του ΠΟΕ. Εάν τα αποτελέσματα της NAFTA τίθενται κάτω από τους κανόνες της συμφωνίας του ΠΟΕ, στη συνέχεια, θεωρητικά, τα συμφέροντα ενδέχεται να τεθούν υπό αμφισβήτηση από την υπεροχή γενικότερων κανόνων του ΠΟΕ.

Η νομική σχέση μεταξύ της συμφωνίας NAFTA και της συμφωνίας του ΠΟΕ καθορίζεται με την εξέταση του κειμένου των συνθηκών, του πλαισίου εντός του οποίου έγιναν οι συνθήκες και των κανόνων διεθνούς δικαίου που διέπουν τη σχέση μεταξύ Συνθηκών που αφορούν το ίδιο ή παρόμοιο θέμα. Τόσο η NAFTA όσο η συμφωνία του ΠΟΕ είναι γραπτές συμφωνίες μεταξύ κρατών που διέπονται από το διεθνές δίκαιο. Η NAFTA τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1994 και η Συμφωνία ΠΟΕ τέθηκαν σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1995. Τα μέρη της NAFTA είναι το καθένα αρχικά μέλη του ΠΟΕ. Αν και αυτή η χρονική ακολουθία μπορεί να υποδηλώνει ότι η συμφωνία του ΠΟΕ υπερισχύει της NAFTA, υπάρχουν διάφοροι παράγοντες που

περιλαμβάνονται στο ρητό κείμενο της NAFTA, στο πλαίσιο του οποίου έγιναν οι δύο συμφωνίες, που δημιουργούν αμφιβολίες σχετικά με αυτή τη γενική πρόταση.

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ³⁰

Με περισσότερες από δύο δεκαετίες, η Νοτιότερη Κοινή Αγορά (Mercado Común del Sur – MERCOSUR) είναι η πιο ολοκληρωμένη πρωτοβουλία περιφερειακής ολοκλήρωσης που εφαρμόζεται στη Λατινική Αμερική. Τα μέλη της MERCOSUR αποτελούνται από τη Βραζιλία, την Αργεντινή, την Παραγουάη και Ουρουγουάη - ιδρυτικά μέλη και η Βενεζουέλα (η οποία ολοκλήρωσε τη διαδικασία προσχώρησής της στα μέσα του 2012) με την οποία καλύπτουν περίπου το 72% της επικράτειας της Νότιας Αμερικής. Τον Δεκέμβριο του 2012, με την υπογραφή του πρωτοκόλλου προσχώρησης του πολυεθνικού κράτους της Βολιβίας στο MERCOSUR, ξεκίνησε η διαδικασία προσχώρησής του ως κράτος μέλος. Η Χιλή, το Περού, η Κολομβία και ο Ισημερινός είναι συνδεδεμένα μέλη της MERCOSUR, εκτός από τη Γουιάνα και το Σουρινάμ, τα οποία απέκτησαν το καθεστώς αυτό τον Ιούλιο του 2013. Οι συμφωνίες του 2003 και 2004 μεταξύ της MERCOSUR και της άλλης περιφερειακής συνεργασίας της Νότιας Αμερικής, της Συμφωνίας των Άνδεων (Andean Pact –CAP³¹) για στενότερη συνεργασία, αύξησε τα συνδεδεμένα μέλη της με τη συμπερίληψη της Κολομβίας, του Εκουαδόρ, του Περού και της Βενεζουέλας. Η επέκταση του Οργανισμού συνεχίστηκε με την είσοδο του Μεξικού ως παρατηρητή και με στόχο να αποτελέσει και αυτό συνδεδεμένο μέλος της MERCOSUR (εικόνα 3).

Η MERCOSUR ιδρύθηκε το 1991 με τη Συνθήκη της Ασουσιόν. Το 1994, με το πρωτόκολλο Ouro Preto δημιουργείται μια άλλη βασική συμφωνία για το συγκεκριμένο σύμπλεγμα χωρών (μπλοκ), καθώς ορίζει τη θεσμική δομή της MERCOSUR, καθορίζοντας τις αρμοδιότητες και το σύστημα λήψης αποφάσεων των κύριων οργάνων της. Το πρωτόκολλο Ouro Preto απέδωσε διεθνή νομική προσωπικότητα στη MERCOSUR. Το μπλοκ μπορεί να χαρακτηριστεί ως τελωνειακή ένωση στο πλαίσιο της διαδικασίας ενοποίησης, με κοινά

³⁰ (MERCOSUR n.d.)

³¹ Η Συμφωνία των Άνδεων είναι η παλιότερη περιφερειακή συνεργασία της Νότιας Αμερικής αφού ιδρύθηκε το 1969. Περιλαμβάνει τέσσερα κράτη μέλη μετά την αποχώρηση της Βενεζουέλας: τη Βολιβία, το Εκουαδόρ, την Κολομβία και το Περού.

χαρακτηριστικά της αγοράς, με παράλληλη εξάλειψη των εμποδίων στην κυκλοφορία προϊόντων παραγωγής, καθώς και με την υιοθέτηση μιας κοινής δασμολογικής πολιτικής όσον αφορά τρίτες χώρες.

Σε λίγο περισσότερο από είκοσι χρόνια, η MERCOSUR αποδείχθηκε μεγάλη επιτυχία από οικονομικής και εμπορικής πλευράς. Το εμπόριο εντός του μπλοκ πολλαπλασιάστηκε περισσότερο από δέκα φορές. Την ίδια περίοδο, το παγκόσμιο εμπόριο αυξήθηκε μόνο πέντε φορές. Το εμπόριο της Βραζιλίας με την MERCOSUR πολλαπλασιάστηκε σχεδόν σε δέκα φορές - ενώ με τον υπόλοιπο κόσμο αυξήθηκε οκτώ φορές. Το εμπόριο εντός του μπλοκ αντιπροσωπεύει περίπου το 15% του συνολικού ποσού του εμπορίου της MERCOSUR και τα τιμολόγια μειώθηκαν σχεδόν πλήρως για το εμπόριο μεταξύ των μελών του μπλοκ.

Με την πρώτη ματιά, μπορεί να φαίνεται ότι η πρωτοβουλία έχει εμπορικούς στόχους, αλλά η δημιουργία της MERCOSUR είναι πολύ περισσότερο από αυτό. Η προέλευσή της, βασίστηκε σε ένα σχέδιο πολιτικής και στρατηγικής ολοκλήρωσης στο οποίο η εμπορική πτυχή προστίθεται σε άλλους τομείς ισότιμης ή υψηλότερης σημασίας. Η προέλευση της MERCOSUR βασίζεται κυρίως στη διαδικασία προσέγγισης της Βραζιλίας και της Αργεντινής, η οποία ξεκίνησε τη δεκαετία του 1980 και ενισχύθηκε με την επανεκδημοκρατισμό και στις δύο χώρες. Από την αρχή, το μπλοκ έχει σημαδευτεί από το συμβολισμό των εθνών που έχουν ενωθεί γύρω από αρχές και στόχους, όπως η δημοκρατία και η οικονομική ανάπτυξη - στοιχεία που από τότε έχουν καταλήξει να χαρακτηρίζουν το μπλοκ. Σήμερα, η δημοκρατική ρήτρα και η κατανόηση ότι η οικονομική ανάπτυξη θα συνοδεύεται από καλύτερες συνθήκες διαβίωσης των πληθυσμών θα εδραιωθούν στο πλαίσιο της MERCOSUR. Η MERCOSUR δεν περιορίζεται στην οικονομική και εμπορική της διάσταση, αλλά περιλαμβάνει και κοινές πρωτοβουλίες που ξεκινούν από την υποδομή έως τις τηλεπικοινωνίες, από την επιστήμη και την τεχνολογία στην εκπαίδευση, από την οικογενειακή γεωργία έως το περιβάλλον, από τη διασυνοριακή συνεργασία στην καταπολέμηση των διεθνικών εγκλημάτων και από τις πολιτικές για το φύλο στην πλήρη προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό κάνει τη MERCOSUR ένα από τα ευρύτερα έργα ολοκλήρωσης στον κόσμο.

Ορισμένοι θεωρούν ότι η MERCOSUR παρέχει τη δυνατότητα συνδυασμού πόρων για την εξισορρόπηση των δραστηριοτήτων άλλων παγκόσμιων οικονομικών δυνάμεων, ιδίως της συμφωνίας για τη βορειοαμερικανική συμφωνία

ελεύθερων συναλλαγών (NAFTA) και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ανάπτυξη της MERCOSUR εξασθένησε αδιαμφισβήτητα από την κατάρρευση της οικονομίας της Αργεντινής το 2001 και εξακολουθεί να παρατηρούνται εσωτερικές συγκρούσεις για την εμπορική πολιτική μεταξύ Βραζιλίας και Αργεντινής, Αργεντινής και Ουρουγουάης, Παραγουάης και Βραζιλίας κλπ. Επιπλέον, πρέπει να αντιμετωπιστούν πολλά εμπόδια πριν από την ανάπτυξη ενός κοινού νομίσματος.

Το 2004, η MERCOSUR δημοσίευσε κοινή επιστολή προθέσεων για μελλοντικές διαπραγματεύσεις για την ενσωμάτωση ολόκληρης της Νότιας Αμερικής. Η προοπτική αυξημένης πολιτικής ολοκλήρωσης στο πλαίσιο του οργανισμού, την οποία υποστηρίζουν ορισμένοι, εξακολουθεί να είναι αβέβαιη. Το μπλοκ περιλαμβάνει πληθυσμό άνω των 270 εκατομμυρίων ανθρώπων και το συνδυασμένο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν των πλήρων χωρών υπερβαίνει τα 3,0 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ ετησίως (ισοτιμία αγοραστικής δύναμης) σύμφωνα με τους αριθμούς του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) καθιστώντας τη MERCOSUR την πέμπτη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο. Είναι το τέταρτο μεγαλύτερο εμπορικό μπλοκ μετά την Ευρωπαϊκή Ένωση³².

Η MERCOSUR ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΠΟΕ

Κατά την περίοδο της δημιουργίας της MERCOSUR, οι συνομιλίες για την δημιουργία του σταδίου διεθνών εμπορικών διαπραγματεύσεων του κύκλου της Ουρουγουάης ήταν σε εξέλιξη. Μέχρι την τελική ολοκλήρωση το γύρου της Ουρουγουάης και τη δημιουργία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, ήταν διάχυτος ο φόβος ενός εμπορικού πολέμου ανάμεσα στις κλειστές περιφερειακές συμφωνίες. Ο φόβος αυτός ενδυναμώθηκε και από την εξαγγελία της συνθήκης του Μάαστριχτ, της NAFTA και άλλων περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών. Έτσι λοιπόν η δημιουργία του ΠΟΕ είχε σοβαρό αντίκτυπο στη δημιουργία της MERCOSUR, όπως και στις άλλες περιφερειακές συμφωνίες. Κατά κύριο λόγο, όπως φάνηκε ενισχύθηκαν ακόμα περισσότερο οι φωνές στη Βραζιλία, η οικονομία της οποίας βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις εξαγωγές που κατευθύνονται σε ολόκληρο τον κόσμο, υπέρ της ίδρυσης μιας περιφερειακής συνεργασίας. Έγινε ιδιαίτερα αισθητό πως το διεθνές εμπόριο δεν πρέπει να θεωρείται ως δεδομένο και ότι οι συνθήκες δύναται να αλλάξουν δραστικά. Αυτό σήμαινε πως η εξασφάλιση

³² (MERCOSUR χ.χ.)

εμπορικών εταιρών μπορεί να γίνει εκτός από το διεθνές εμπόριο και σε επίπεδο περιφερειακών συνεργασιών ως πιο σίγουρη και ασφαλή λύση.

Επιπρόσθετα το σύγχρονο διεθνές περιβάλλον έδειχνε ότι οι εμπορικές συνομιλίες, μετά τη δημιουργία του ΠΟΕ, θα ήταν δυσκολότερες από ό,τι στο παρελθόν, καθώς από τη μία πλευρά οι αναπτυσσόμενες χώρες διεκδικούσαν ευνοϊκότερη μεταχείριση και από την άλλη ο βαθμός φιλελευθεροποίησης του διεθνούς εμπορίου είχε φτάσει σε ένα υψηλό σημείο, οπότε κάθε νέα παραχώρηση γινόντανε δυσκολότερη. Έτσι λοιπόν μια χώρα θα αυξάνει την διαπραγματευτική της επιρροή και κατ' επέκταση τα συμφέροντά της, με ευνοϊκές περιφερειακές συσπειρώσεις. Στη περίπτωση της MERCOSUR, η Βραζιλία ήταν η χώρα που επιζητούσε την ενίσχυση της διαπραγματευτικής της ικανότητας, αλλά και της εξασφάλισης νομικής κατοχύρωσης από τον ΠΟΕ, όπως και η ΕΕ. Σε αυτά τα πλαίσια επηρεασμού και συμφερόντων αναδείχθηκε η MERCOSUR, ως αποτέλεσμα εθνικού και περιφερειακού επιπέδου.

Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΥΠΟΣΑΧΑΡΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Τον Αύγουστο του 1992, διακηρύχθηκε η συνθήκη του Ουίντχοεκ, η οποία σήμανε την ίδρυση της Αναπτυξιακής και Συντονιστικής Διάσκεψης της Νοτιότερης Αφρικής (Southern African Development Community – SADC), μεταγενέστερη της Southern African Development Coordinating Conference – SADCC, που ιδρύθηκε τον Απρίλιο του 1990. Ο κύριος στόχος της κοινότητας είναι οικονομική ανάπτυξη των κρατών-μελών της, η ειρήνη, η ασφάλεια και η έξοδος των εθνικών οικονομιών από μια μακρόχρονη περίοδο υπανάπτυξης. Στην ουσία είναι η δημιουργία ενός πλαισίου, που θα προσφέρει στα μέλη της οικονομική συνεργασία προσβλέποντας στην διασυνοριακή επένδυση και το εμπόριο, καθώς και σε κοινές οικονομικές πολιτικές και κοινωνικές αξίες όπως η ελεύθερη επιχειρηματικότητα, ο σεβασμός του κράτους δικαίου και η εγγύηση σεβασμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η SADC αποτελείται από δεκατέσσερα κράτη: την Τανζανία, τη Σουαζιλάνδη, την Αγκόλα, τη Ζάμπια, την Ζιμπάμπουε, την Μποτσουάνα, τη Μοζαμβίκη, το Λεσότο και το Μαλάουι, οι οποίες ανήκουν στον αρχικό πυρήνα με τη διακήρυξη της Λουσάκα. Το 1990 η Ναμίμπια έγινε το δέκατο μέλος και το 1994 η Νότια Αφρική και ο Μαυρίκιος θα ενταχθούν στους κόλπους της SADC. Τελευταία χώρα που θα εισέλθει στη συμφωνία θα είναι η Μαδαγασκάρη. Από αυτές βασικό και ηγετικό ρόλο

παίζει η Νότια Αφρική. Σε γενικές γραμμές σε αυτή την περιφερειακή συνεργασία υπάρχουν έντονες διαφορές. Πολλά εξ αυτών κράτη είναι από τα φτωχότερα του κόσμου, αν σκεφτεί κάποιος πως το κατά κεφαλήν εισόδημα είναι λιγότερο του ενός δολαρίου. Ένα άλλο πολύ σημαντικό μειονέκτημα είναι ότι πολλά κράτη – μέλη δεν έχουν ξεκάθαρα εθνικά χαρακτηριστικά και υπάρχουν ομάδες ανθρώπων με σημαντικές εθνοτικές διαφορές. Οι διάφορες μειονότητες δημιουργούν εντάσεις κυρίως όσον αφορά στην κατανομή και κατοχή εξουσίας. Ένα παράδειγμα αποτελεί η Αγκόλα όπου το θέμα της εθνότητας έπαιξε ρόλο στην έναρξη και στη κλιμάκωση του εμφυλίου πολέμου³³. (Εικόνα 4)

Μεγάλη επιρροή στη σταθερότητα και την ανάπτυξη της SADC, έπαιξε η μακρόχρονη περίοδος της αποικιοκρατίας όπου επηρέασε σημαντικά βασικά στοιχεία και χαρακτηριστικά των χωρών ολόκληρης της Αφρικής. Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι μετά την ανεξαρτησία από τις αποικιοκρατικές δυνάμεις και τη δημιουργία της νεοσύστατης SADC, τα νεοσύστατα κράτη θα αντιμετώπιζαν αρκετές δυσκολίες στη διακυβέρνησή τους. Πλέον οι ντόπιοι έγχρωμοι πληθυσμοί, θα αποτελέσουν τους απόστολους της διακυβέρνησης της χώρας τους, μέσω των θεσμών μιας πολυκομματικής δημοκρατίας. Τις πρώτες τελευταίες εκλογές, θα τις κερδίσει το αφρικανικό εθνικό κογκρέσο, με το κόμμα του Νέλσον Μαντέλα που κύριο στόχο έχει την κατάργηση των διαχωριστικών γραμμών του παρελθόντος μεταξύ λευκών και έγχρωμων πληθυσμών. Έτσι αρχίζει η σταδιακή συνεργασία μεταξύ των χωρών της νότιας Αφρικής.

Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ SADC ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΕ

Λόγω του μικρού μεγέθους των αγορών της περιοχής της νοτιότερης Αφρικής έπρεπε να δημιουργηθεί ένα κρίσιμο μέγεθος αγοράς έτσι ώστε να διαδραματίσει η περιοχή κάποιο ρόλο στην νέα παγκόσμια τάξη και να μη μείνει ξανά στο περιθώριο. Εκτός από τη χώρα της Νότιας Αφρικής, όλες οι υπόλοιπες βρίσκονται σε πολύ χαμηλό οικονομικό επίπεδο ανάπτυξης, με τα βασικά προϊόντα τους να προέρχονται από τον πρωτογενή τομέα και να διαθέτουν χαμηλό κόστος εργασίας. Έτσι λοιπόν έπρεπε να δημιουργηθεί ένα πρόγραμμα εμβάθυνσης της περιφερειακής συνεργασίας, ώστε να εφελκύσουν άμεσες ξένες επενδύσεις. Σε αυτό βοηθάει το γεγονός ότι αναπτυγμένες χώρες λόγω οικονομικών κριτηρίων που

³³ (SADC χ.χ.)

σχετίζεται με το χαμηλό κόστος εργασίας, το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό και τη ραγδαία αναπτυσσόμενη αγορά, αλλά και πολιτικό κριτήριο, δεδομένου την επικράτηση της σφαίρας επιρροής τους στις χώρες της υποσαχάριας Αφρικής, αρχίζουν σταδιακά τις επενδύσεις τους.

Η σταδιακή απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου που χαράσσεται στο γύρο της Ουρουγουάης και το νεοσυσταθέν τότε ΠΟΕ, καθιστούν το παγκόσμιο περιβάλλον πλήρως ανταγωνιστικό και συνεπώς πολύ δύσκολο για οικονομίες μη ανταγωνιστικές όπως αυτές τις περιοχές της νοτιότερης Αφρικής. Επιπρόσθετα στο πλαίσιο αυτό εντείνονται οι πιέσεις της Ευρωπαϊκής ένωσης προς λιγότερο αναπτυγμένες χώρες οι οποίες θα πρέπει πρώτα να ανοιχτούν στο παγκόσμιο ανταγωνισμό και κατόπιν να ωφεληθούν από το άνοιγμα των δυτικών αγορών και τα δικά τους προϊόντα. Παράλληλα οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, χρησιμοποιώντας τις επιδοτήσεις ως εξωτερική βοήθεια ανά τον κόσμο, δε διευκολύνουν επίσης τη διάθεση των αγροτικών αφρικανικών προϊόντων σε ικανοποιητικές τιμές. Με την ένταξη στη SADC της νότιας Αφρικής και του Μαυρίκιου το 1994, ενισχύθηκε η περιφερειακή εμπορική οικονομία και δημιούργησε ενθαρρυντικά δεδομένα προσέλκυσης άμεσων ξένων επενδύσεων. Επομένως, η στροφή προς την περιφερειακή εμπορική συνεργασία αποτέλεσε την πιο ενδεδειγμένη λύση για να μπορέσουν τα κράτη της νότιας Αφρικής να ανταποκριθούν στο πολυμερές εμπορικό σύστημα και να δημιουργήσουν τις κατάλληλες συνθήκες ώστε να μπουν σε αναπτυξιακή τροχιά.

Από την άλλη μεριά, η συμμετοχή της Νότιας Αφρικής στην συνεργασία των κρατών λόγω της οικονομικής ευρωστίας της, δημιουργεί τον κίνδυνο λόγω της ηγεμονικής της θέσης, να μη δημιουργήσει τα ίδια οφέλη για όλα τα μέρη του οργανισμού. Η πολιτική του παγκόσμιου ελεύθερου εμπορίου, σίγουρα ευνοεί τις πιο ανεπτυγμένες χώρες και αυτό έχει ως συνέπεια την συσσώρευση των άμεσων ξένων επενδύσεων στα πιο ανεπτυγμένα κράτη. Επομένως προϋπόθεση για να γίνει η περιφερειακή αυτή συμφωνία ανταγωνιστική θα πρέπει να υπάρχει δυνατότητα ισόρροπης ανάπτυξης μεταξύ των μελών της. Η SADC, λόγω του σημαντικών οικονομικών, πολιτικών και εμπορικών σχέσεων της με τα αποικιοκρατικά κράτη της Δυτικής Ευρώπης, έχει συνάψει πολύ σημαντικούς δεσμούς με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η προνομιακή αυτή εμπορική σχέση μπορεί να ωφελήσει ώστε τα κράτη-μέλη να γίνουν πιο ανταγωνιστικά. Κάτι τέτοιο όμως

προϋποθέτει την εμβάθυνση των μεταξύ τους συνεργασιών στη νέα αυτή η περιφερειακή εμπορική συνεργασία και την διατήρηση της ισόρροπης ανάπτυξης των κρατών-μελών. Η σημασία της συγκεκριμένης περιφερειακής ολοκλήρωσης, παρόλες τις δυσκολίες και την χαμηλή οικονομική δυνατότητα πολλών κρατών της ένωσης, έγκειται στο γεγονός ότι οι περιφερειακές εμπορικές και οικονομικές συμφωνίες σε ορισμένες περιπτώσεις μπορούν να αποτελέσουν και καταλύτη του πολυμερούς εμπορικού συστήματος.

Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΡΑΤΩΝ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΣΙΑΣ

Από την ίδρυση της Ένωσης Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (Association of Southeast Asian Nations – ASEAN), την 08 Αυγούστου του 1967 έως και σήμερα, έχουν πραγματοποιηθεί τεράστια βήματα εμπορικών και οικονομικών συναλλαγών, καθιστώντας την ASEAN σήμερα, ένα επιτυχημένο περιφερειακό οργανισμό παγκοσμίως, με καταλυτικό ρόλο στη περιοχή της Ασίας. Αποτελεί δε το μοναδικό μακροχρόνιο οργανισμό στην περιοχή της Ασίας, με εξαίρεση τη πιο ευρύτερη γεωγραφική και οικονομική συνεργασία της Ασίας Ειρηνικού (Asia Pacific Economic Cooperation – APEC).

Ο αρχικός σκοπός της ένωσης ήταν αρχικά η διατήρηση της ειρήνης και τη σταθερότητα στη περιοχή. Με την πάροδο του χρόνου η ASEAN διεύρυνε τους σκοπούς της και σε οικονομικά ζητήματα για τη δημιουργία ζώνης ελεύθερου εμπορίου, με σκοπό αργότερα (το 2020) να δημιουργήσει όπως και Ευρωπαϊκή Ένωση μια οικονομική και πολιτική ένωση. Η ASEAN αποτελείται από 10 κράτη-μέλη: το Βιετνάμ, την Ινδονησία, την Καμπότζη, το Λάος, τη Μαλαισία, το Μπρουνέι τη Μιανμάρ, τη Σιγκαπούρη, την Ταϊλάνδη και τις Φιλιππίνες. Η περιφέρεια της ανατολικής Ασίας διαφέρει στο ότι εδώ δεν υπάρχει κάποιος ηγεμόνας ή κάποια συμμαχία. Η ολοκλήρωση της Βόρειας Αμερικής και της Ευρώπης συντελέστηκε υπό την καθοδήγηση της αμερικανικής ηγεσίας και της γαλλογερμανικής συμμαχίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι βασική κινητήρια δύναμη για την οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας υπήρξε η αγορά καθώς οι βασικοί παράγοντες που συντέλεσαν στην ολοκλήρωση ήταν οι εμπορικές ροές για άμεσες ξένες επενδύσεις και οι δραστηριότητες των πολυεθνικών εταιριών, ιδίως των Ιαπωνικών. (Εικόνα 5)

Παρά την προϊούσα ολοκλήρωση της περιφέρειας, η υπερβολική οικονομική πολιτισμική και πολιτική της ετερογένεια παρέβαλαν μεγάλα εμπόδια στην ανάπτυξη

μιας ενιαίας περιφερειακής νοοτροπίας και θεσμών παμπεριφερειακής εμβέλειας. Ενώ θα περίμενε κάποιος ότι τα ασιατικά κράτη έχουν μερικά κοινά σημαντικά χαρακτηριστικά, η περιφέρεια εξακολουθεί να σπαράσσεται από πολιτισμικές διαφορές, όπως διαφορές οικονομικών συστημάτων και σοβαρές πολιτικές συγκρούσεις. Η Εισβολή του Βιετνάμ στην Καμπότζη το 1978, υπήρξε η σημαντικότερη ευκαιρία για μια ουσιαστική παγκόσμια προβολή της ASEAN, η οποία κινήθηκε με έντονους ρυθμούς, κυριαρχώντας στη διεθνή προσπάθεια για άσκηση πιέσεων στο Βιετνάμ προς απόσυρση του από την Καμπότζη. Παρά την παρεμβατικότητα των Ηνωμένων Πολιτειών και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, με τη συμφωνία του Παρισιού το 1991, αναδείχθηκε η πολιτική σημασία της ASEAN στην περιοχή και κέρδισε ιδιαίτερη αναγνωρισιμότητα. Μετά την αποχώρηση των ΗΠΑ από το Βιετνάμ, η ASEAN αποδείχτηκε ο πιο βασικός ομιλητής στην περιοχή από τη Δύση. Από εκείνη τη στιγμή και έπειτα οι οικονομικοί ρυθμοί ανάπτυξης για όλα τα κράτη-μέλη της ASEAN ήταν τέτοια που διεθνώς αναγνωρίστηκε ως το ασιατικό θαύμα. Σπουδαίο ρόλο σε αυτό έπαιξε ο μεγάλος ανταγωνισμός των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ιαπωνίας στις αυξημένες άμεσες ξένες επενδύσεις στην περιοχή.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, μια άλλη μεγάλη οικονομική δύναμη ανέλαβε τα σκήπτρα της Ασίας. Ονομαστικά, η Κίνα, με τα μεγάλα οικονομικά επιτεύγματα δημιούργησε ισχυρούς λόγους στην ένωση των κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας να βλέπουν τη χώρα αυτή ως οικονομική πρόκληση στον παρόν και ως πιθανή στρατιωτική απειλή στο μέλλον. Οι χώρες της ASEAN, θορυβήθηκαν ιδιαίτερα από την ταχύτητα με την οποία η Κίνα αναδείχθηκε βιομηχανική δύναμη, ειδικά σε ορισμένα προϊόντα υψηλής τεχνολογίας. Η νότια παράκτια κινεζική περιφέρεια, απειλεί την ανταγωνιστικότητα κόστους της ASEAN, σε προϊόντα όπως η ημιαγωγοί, οπτικοακουστικές συσκευές και φωτογραφικές μηχανές. Οι γείτονες της Κίνας που ανήκουν στην ASEAN, γενικά ανησυχούν ότι η Κίνα απορροφά τις άμεσες ξένες επενδύσεις, που σε άλλη περίπτωση θα πήγαιναν σε αυτούς. Η κινεζική βιομηχανική άνοδος ώθησε τις χώρες αυτές να διευρύνουν την οικονομική συνεργασία³⁴.

Για τις χώρες όμως των κρατών της νοτιοανατολικής Ασίας υπάρχει και ένας δούρειος ίππος. Πολλές χώρες αποτελούνται από εθνοτικές κινεζικές ομάδες, για

³⁴ (Giplin 2010)

τις οποίες πολλοί παρατηρητές τρέφουν την ανησυχία ότι εθνοτικά κινέζοι καπιταλιστές της ηπειρωτικής Κίνας της Ταιβάν και ολόκληρης της νοτιοανατολικής Ασίας, θα συνεννοηθούν για να σχηματίσουν ένα χρηματοοικονομικό και μεταποιητικό δίκτυο το οποίο θα συνιστούσε μία τρομερή δύναμη και ένα αντίβαρο απέναντι στο ρόλο τόσο της Ιαπωνίας, όσο και της περιφέρειας. Η Κίνα όμως είναι μια χώρα που ακόμα και από την είσοδο της στον ΠΟΕ, συνεχίζει να προβληματίζει και να δημιουργεί αβεβαιότητα όχι μόνο για τις χώρες της νοτιοανατολικής Ασίας αλλά και παγκόσμια στο πολυμερές εμπορικό σύστημα.

ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ASEAN ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΕ

Μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και το τέλος του διπολισμού, η νέα εποχή χαρακτηρίστηκε από την έντονη φιλελευθεροποίηση του εμπορίου και τη δημιουργία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Έτσι λοιπόν ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο η εμβάθυνση της περιφερειακής συνεργασίας της ASEAN και την εφικτή πια προσέγγισή της από τις αγορές της Δύσης. Λόγω της γεωγραφικής της θέσης, η αρχική προσέγγιση της ASEAN ήταν προς τις υπόλοιπες χώρες τις Ανατολικής Ασίας και κυρίως της Κίνας, της Ιαπωνίας και της νότιας Κορέας. Η προσέγγιση στις γειτονικές χώρες θα επιτύχουν ιδιαίτερα υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης. Υπό τον φόβο ό,τι περαιτέρω φιλελευθεροποίηση του εμπορίου θα δημιουργούσε πιθανές συγκρούσεις και το γεγονός ότι η Κίνα αναπτύσσονταν τάχιστα προσελκύοντας άμεσες ξένες επενδύσεις, αποφασίστηκε η δημιουργία της εμβάθυνσης της περιφερειακής συνεργασίας στα πρότυπα των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δημιουργώντας μια ζώνη ελεύθερου συναλλαγών. Με αυτό τον τρόπο θα δημιουργούταν προσέλκυση περισσότερων ξένων επενδύσεων για την οικονομική ενδυνάμωση της περιοχής.

Έτσι λοιπόν δημιουργήθηκαν χρονικοί ορίζοντες εφαρμογής ενιαίων δασμών θέλοντας αφενός μεν η ASEAN, να προλάβει την εναρμόνιση των δασμών του άλλου περιφερειακού οργανισμού στον οποίο συμμετέχουν όλα τα κράτη-μέλη της (δηλαδή της APEC- Εικόνα 6) και αφετέρου, να περάσει το μήνυμα της διατήρησης πολιτικής υπέρ του ελεύθερου εμπορίου, ιδιαίτερα μετά την οικονομική κρίση του 1997. Όμως κατά τη διάρκεια της εφαρμογής, τα κράτη μέλη της ASEAN ανέπτυξαν πολιτική αύξησης των εξαγωγών με αντίποδα την περιορισμένη εσωτερική αγορά και δεν διέθεταν επαρκή αλληλεξάρτηση στον εμπορικό τομέα

ώστε να μπορέσει να φτάσει τα επίπεδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εδώ παρατηρήθηκε το φαινόμενο λοιπόν οι χώρες της Ασίας να παράγουν προϊόντα για εξαγωγή στις αναπτυσσόμενες οικονομίες των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όχι στις γειτονικές χώρες. Παράλληλα, η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των κρατών-μελών ώστε να δράσουν από κοινού σε σοβαρά πολιτικά και οικονομικά προβλήματα, όπως η ηγεμονική στάση της Ινδονήσιας και η πορεία προς τη δημοκρατία της Μιανμάρ, ενέτειναν τα προβλήματα ενώ οι διαδοχικές υποτιμήσεις των τοπικών νομισμάτων αύξησαν κατακόρυφα το κόστος και τις συνέπειες για την περιφέρεια.

Παρά τα προβλήματα όμως, η διαδικασία περιφερειακής ολοκλήρωσης της ASEAN ακολουθεί έναν αλγόριθμο, ο οποίος της επιτρέπει να προετοιμάζει κάθε της βήμα. Η εξάρτηση της ένωσης από τις οικονομικές περιφέρειες δημιουργεί δεσμούς αλληλεξάρτησης με τους οποίους θα μπορέσει να αντιμετωπίσει το μεγάλο της πρόβλημα το οποίο είναι η οικονομική και στρατιωτική ανάπτυξη της Κίνας. Στις εντάσεις μεταξύ της Κίνας και της Ιαπωνίας η ASEAN αποτελεί παράγοντα που τάσσεται υπέρ της σταθερότητας και της ασφάλειας στην περιοχή, δημιουργώντας αφενός εμπορικές συμφωνίες μαζί τους και που προσπαθεί αφετέρου να συνενώσει όλες τις χώρες της ανατολικής Ασίας σε ένα Φόρουμ με στόχο να αυξήσει το πολιτικό της βάρος ως διαμεσολαβητής. Η ASEAN διακηρύττει την περιφερειακή της εμβάθυνση δείχνοντας έτσι την πρόθεσή της να υπάρξει συναίνεση από όλα τα κράτη – μέλη.

Για τους παραπάνω λόγους η ASEAN, ξεκίνησε τη διαδικασία συνεργασίας ASEAN Plus Three (APT) η οποία άρχισε τον Δεκέμβριο του 1997 με τη σύγκληση άτυπης συνόδου κορυφής μεταξύ των ηγετών του ASEAN και της Κίνας, της Ιαπωνίας και της Νότιας Κορέας, στο περιθώριο της δεύτερης άτυπης συνόδου κορυφής της ASEAN στη Μαλαισία. Η σύνοδος κορυφής της APT θεσμοθετήθηκε το 1999, όταν οι ηγέτες εξέδωσαν κοινή δήλωση σχετικά με τη συνεργασία στην Ανατολική Ασία κατά την τρίτη σύνοδο κορυφής της APT στη Μανίλα. Η κοινή δήλωση καθορίζει για πρώτη φορά τους κύριους στόχους, τις αρχές και τις περαιτέρω κατευθύνσεις της συνεργασίας των χωρών APT. Στην κοινή δήλωση, οι ηγέτες της APT αποφάσισαν να ενισχύσουν και να εμβαθύνουν τη συνεργασία της Ανατολικής Ασίας σε διάφορα επίπεδα και σε διάφορους τομείς, ιδίως στον οικονομικό και τον κοινωνικό, πολιτικό και άλλους τομείς.

Οκτώ χρόνια αργότερα, στην 11η Σύνοδο Κορυφής της APT το 2007 στη Σιγκαπούρη, υιοθετήθηκε η δεύτερη κοινή δήλωση για την συνεργασία στην Ανατολική Ασία που ονομάστηκε "Η οικοδόμηση των θεμελίων του ASEAN Plus Three Cooperation". Η δήλωση επιβεβαίωσε ότι η Τρίτη Διαδικασία ASEAN Plus θα παραμείνει ως το κύριο όχημα προς το μακροπρόθεσμο στόχο της οικοδόμησης μιας κοινότητας της Ανατολικής Ασίας, με την ASEAN ως κινητήρια δύναμη. Έκτοτε, το πλαίσιο APT έχει καταστεί σημαντικό στοιχείο για την προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης στην Ανατολική Ασία. Προκειμένου να ενισχυθεί η οικονομική συνεργασία μεταξύ των χωρών APT, το Επιχειρηματικό Συμβούλιο Ανατολικής Ασίας (East ASIA Business Council - EABC), το οποίο ιδρύθηκε τον Απρίλιο του 2004 στην Κουάλα Λουμπόρ, συνεχίζει να ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ του ιδιωτικού τομέα και των επιχειρηματιών των χωρών της Ανατολικής Ασίας³⁵.

Ο ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ

Εκτός από τις προαναφερθέντες βασικές ανά τον κόσμο, περιφερειακές οικονομικές συνεργασίες, υπάρχουν πάνω από 200 άλλες περιφερειακές οικονομικές συνεργασίες που ισχύουν ή αναμένουν την έγκριση από τον ΠΟΕ και ποικίλουν τόσο σε περιεχόμενο όσο και σε διάφορες γεωγραφικές περιοχές. Το φαινόμενο του περιφερεισμού, έχει επιταχυνθεί πολύ τα τελευταία χρόνια και πολλοί μελετητές το ονομάζουν ως «νέο – περιφερεισμό». Πολλοί υποστηρίζουν ότι οι περιφερειακές συμφωνίες θα συνεχίζουν να πολλαπλασιάζονται φτάνοντας σε έναν αρκετά υψηλό αριθμό, ώστε να υπάρχει μια σταθερή ισορροπία με εκατοντάδες συμφωνίες οι οποίες θα συνδέονται μεταξύ τους η μια από την άλλη, συνυπάρχοντας με κάποιον τρόπο με το παγκόσμιο οργανισμό εμπορίου. Από την άλλη μεριά αυτός ο πολλαπλασιασμός των περιφερειακών συμφωνιών προκαλεί ανησυχία για ασυνέπεια, σύγχυση, περιττό επιχειρηματικό κόστος, αστάθεια και απρόβλεπτο εμπόριο. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι ο περιφερεισμός είναι κακός, αντιθέτως, πολλές πρωτοβουλίες περιφερειακών συνεργασιών έχουν προσφέρει σημαντικές αλλαγές στην οικονομική ευημερία και αναμφισβήτητα στην πολιτική σταθερότητα, όπως αναλύθηκε στα παραπάνω παραδείγματα περιφερειακών εμπορικών συνεργασιών.

³⁵ <https://asean.org/storage/2017/06/Overview-of-APT-Cooperation-Jun-2017.pdf>

Η συσσώρευση των περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών οι οποίες αλληλοκαλύπτονται και δημιουργούν μια σχέση αλληλεξάρτησης, θα δημιουργήσει όλο και περισσότερο ενδιαφέρον σε πολυμερείς περιφερειακές ρυθμίσεις φέρνοντάς τις πολύ κοντά σε ένα ολοκληρωτικό πολυμερές σύστημα εμπορικών συμφωνιών. Επομένως εδώ δημιουργείται το ερώτημα εάν θα μπορούσαν να υπάρχουν οι κατάλληλες δυνάμεις ώστε να οδηγήσουν τις περιφερειακές συνεργασίες σε μια πολυμερή κατεύθυνση ή αν αυτές συνεχίζουν να πιέζουν τις κυβερνήσεις σε πιο περιφερειακές συνεργασίες και εναντιώνονται στον πολυμερισμό. Ο περιφερισμός όμως μπορεί να πλήξει την πολυμέρεια, είτε ενισχύοντας τα συμφέροντα που δημιουργούν διακρίσεις, είτε ενισχύοντας την προστασία πίσω από τις διευρυμένες κλειστές αγορές. Εδώ είναι η σειρά του ΠΟΕ να αντιταχθεί σε αυτή την κατάσταση στην οποία οι αρνητικές πτυχές των περιφερειακών συμφωνιών υπερισχύουν και τελικά να προωθηθεί ο πολυμερισμός. Έτσι λοιπόν χρειάζεται διερεύνηση στις αναδυόμενες σχέσεις μεταξύ περιφερειακών και πολυμερών εμπορικών ρυθμίσεων και ιδιαίτερα στο γεγονός ότι οι κυβερνήσεις θα μπορούσαν να κάνουν περισσότερα για την πολυεθνική περιφερειακή συμφωνία προς όφελος της διεθνούς εμπορικής κοινότητας, ώστε να διασφαλίσουν ότι οι περιφερειακές συμφωνίες δε σχεδιάζονται για να κλείνουν ευκαιρίες για περισσότερη εμπορική συνεργασία.

ΤΙ ΟΔΗΓΕΙ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

Είναι αδιαμφισβήτητο ότι ο περιφερειακός χαρακτήρας έχει αυξηθεί. Το αν αυτό είναι καλό ή κακό για το πολυμερές σύστημα είναι κάτι το οποίο απασχολεί πολλούς οικονομικούς επιστήμονες. Όμως εκεί που πρέπει να επικεντρωθούμε είναι σε δύο βασικούς παράγοντες οι οποίοι εξηγούν την αύξηση του αριθμού των εμπορικών συμφωνιών. Κατά κύριο λόγο ο αριθμός των ανεξάρτητων κρατών τα οποία ήταν κράτη-μέλη του ΠΟΕ ή της GATT παλιότερα, αυξήθηκε από 70 που ήταν το 1949 σε 164 το 2016. Έτσι λοιπόν αυξάνεται κατά πολύ ο συντελεστής αριθμού διμερών εμπορικών συμφωνιών. Αξίζει να σημειωθεί ότι μετά τη δεκαετία του 1960, πολλά κράτη πέτυχαν την ανεξαρτησία τους από την αποικιοκρατία. Για παράδειγμα στην Αφρική απέκτησαν ανεξαρτησία 32 αφρικανικά έθνη, όπως και μετά το 1990 η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης διαμόρφωσε 20 κράτη, συμπεριλαμβανομένου και τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας. Πολλά από αυτά τα Νέα Έθνη, έχουν εμπλακεί σε εμπορικές συμφωνίες μεταξύ τους και μεταξύ ήδη υπαρχουσών εμπορικών συμφωνιών όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Δεύτερον, το διεθνές εμπόριο έχει αυξηθεί τόσο σε απόλυτους όρους, όσο και αναλογικά με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), των κρατών. Όσο υπάρχουν ανάγκες για περισσότερες συναλλαγές τόσο αριθμητικά περισσότερες εμπορικές συμφωνίες θα βλέπουμε να διαμορφώνονται. Ο τρίτος παράγοντας είναι η ταυτόχρονη εμφάνιση του περιφερειακού χαρακτήρα και η ανάπτυξη του πολυμερούς συστήματος. Η έκρηξη του περιφερειακού χαρακτήρα δεν ήταν ιδιαίτερα επιζήμια για το πολυμερές σύστημα, όπως πολλοί οικονομολόγοι φοβήθηκαν πως θα συμβεί κατά τη διάρκεια της συζήτησης του κύκλου της Ουρουγουάης, αν σκεφτεί κανείς πως ο κύκλος της Ουρουγουάης έληξε με την επίτευξη της Ευρωπαϊκής αγοράς και τη δημιουργία της NAFTA. Τέλος εκτιμώντας τη σημασία του περιφερειακού χαρακτήρα και των δυνατοτήτων του, όπως επίσης και τις επιπτώσεις του στο πολυμερές εμπορικό σύστημα, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η πολυμέρεια είναι πρωταρχικής σημασίας για πολλούς βασικούς παράγοντες. Πολλές από τις εξαγωγές των περισσότερων ευνοημένων κρατών (Most favor Nation- MFN), υπόκεινται σε δασμούς ύψους μέχρι και 60%, ενώ πολλά προϊόντα που εισάγονται από τρίτες χώρες, είναι σχεδόν μηδενικών δασμών. Επιπρόσθετα πολλά από τα προϊόντα των MFN, που έχουν χαμηλούς δασμούς δεν αποτελούν αντικείμενο προτιμήσεων από τρίτες χώρες. Αυτό σημαίνει ότι ο πολυμερισμός εξακολουθεί να είναι σημαντικός, καθώς οι δασμοί μπορεί να μεταβάλλονται και η αξία των προτιμήσεων να διακυμαίνεται. Μόνο εάν το πολυμερές σύστημα μπορέσει να ικανοποιήσει αυτές τις ταλαντεύσεις, θα μπορούσε να μειώσει το ενδιαφέρον των περιφερειακών συνεργασιών. Από την άλλη μεριά ο περιφερειακός χαρακτήρας, δεν δείχνει κάποιο σημάδι υποβάθμισης του πολυμερές εμπορικού συστήματος. Αντιθέτως υπάρχουν σήμερα πάνω από 150 εμπορικές συμφωνίες οι οποίες ισχύουν, προτείνονται ή διαπραγματεύονται.

Ως ένα γενικό αποτέλεσμα θα μπορούσαμε να πούμε ότι η αύξηση των περιφερειακών συνεργασιών φαίνεται να συμβαδίζει με τις εξελίξεις στον πολυμερισμό. Στην πραγματικότητα τα δύο στοιχεία της εμπορικής πολιτικής, αν και ασυμβίβαστα όπως μπορεί να εμφανίζονται, έχουν επεκταθεί στην ιστορία τους σχεδόν ταυτόχρονα. Όπως φάνηκε μια σειρά περιφερειακών συνεργασιών οι οποίες διαπραγματεύτηκαν και ολοκληρώθηκαν κατά τη διάρκεια του γύρου της Ουρουγουάης, δεν συνέβαλαν αρνητικά στις συνομιλίες και είναι σχεδόν απίθανο οι τρέχουσες εξελίξεις πάνω σε θέματα περιφερειακού χαρακτήρα, να αποτελέσουν σημαντικό τροχοπέδη για τα αποτελέσματα του γύρου της Ντόχα.

Πολύ μεγάλη αξία έχει και το γεγονός ότι οι χώρες που επιλέγουν τον περιφερισμό, είναι δύσκολο μετά να απεξαρτώνται από το γκρουπ που δημιούργησαν, για το λόγο ότι δημιουργούν σημαντικούς δεσμούς αλληλεξάρτησης. Παράδειγμα τρανταχτό αποτελεί η Μεγάλη Βρετανία με την απόφασή της να κόψει τον ομφάλιο λώρο από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Από το 2015, που αποφασίστηκε η απεξάρτησή της από την Ευρωπαϊκή Ένωση, σήμερα ακόμα προσπαθεί να βρει τρόπους ώστε να μη ζημιώσει τις αγορές της και να έχει μια ομαλή έξοδο μετά το 2020. Επομένως, μια περιφερειακή εμπορική και οικονομική συνεργασία έχει πολλές συναρτήσεις αλληλένδετες και οι δεσμοί που αναπτύσσει είναι εξαιρετικά ισχυροί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο Η ΣΧΕΣΗ ΠΟΕ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ

ΜΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΣΧΕΣΗ

Οι περιφερειακές συμφωνίες και ο ΠΟΕ, μοιράζονται το κοινό στόχο της απελευθέρωσης του εμπορίου, με την πρώτη να ανέχεται τις διακρίσεις, ενώ ο ΠΟΕ όχι. Η επιδίωξη των ίδιων στόχων μέσω διαφορετικών προσεγγίσεων έχει δημιουργήσει ασάφεια στην εικόνα όσο αφορά το πού βρίσκονται οι περιφερειακές συμφωνίες σε σχέση με τον ΠΟΕ. Η δημιουργία αυτής της ασάφειας αποτελεί και σημαντικό πολιτικό θέμα, καθώς ο περιφερισμός έχει αποκτήσει μεγαλύτερη σημασία. Η GATT και ο ΠΟΕ, έχουν βιώσει μια σταδιακή διάβρωση των αρχών των πιο ευνοημένων κρατών μέσα στο πέρασμα των χρόνων, η οποία οφείλεται στα διαφορετικά στρώματα των προτιμησιακών εμπορικών καθεστώτων. Ένα άλλο θέμα το οποίο πρέπει να εξεταστεί, αφορά την συμβατότητα των περιφερειακών συμφωνιών με τις υποχρεώσεις του ΠΟΕ, με ιδιαίτερη αναφορά στην πρόσφατη απόφαση διαφάνειας στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων του γύρου της Ντόχα.

Η ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ GATT/ΠΟΕ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ³⁶

Οι βασικοί κανόνες του GATT/ΠΟΕ που επιτρέπουν την απόκλιση τρίτων χωρών από τα πιο ευνοημένα κράτη (MFN) για την καθιέρωση αμοιβαίων εμπορικών συμφωνιών, βρίσκονται στο άρθρο XXIV της GATT, για τις συμφωνίες εμπορίου και αγαθών, και στο άρθρο V της GATS, για συμφωνίες στην περιοχή του εμπορίου και υπηρεσιών. Υπάρχουν τρία θεμελιώδη κριτήρια για την εφαρμογή των συμφωνιών Α) διαφάνεια, Β) δέσμευση για μία ουσιαστικού βαθμού εμπορική συμφωνία μεταξύ των υπογραφόντων και Γ) η αποφυγή πρόσθετων διακρίσεων κατά των μη συνασπισμένων κρατών. Η απόφαση του συμβουλίου της GATT (παράγραφος 2(c) του 1979), που αφορά τη ρήτρα εξουσιοδότησης του μάλλον ευνοούμενου κράτους (MFN) για διαφορετική και πιο ευνοϊκή μεταχείριση, συναντά τις υποχρεώσεις του άρθρου I της GATT, κατά τη σύναψη προτιμησιακών συνεργασιών μεταξύ τους. Στην πράξη όμως, ένα περιορισμένο επίπεδο διαφάνειας έχει καταστεί ως πρωταρχική απαίτηση για περιφερειακή συμφωνία, βάση της ρήτρας εξουσιοδότησης.

³⁶ https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47.pdf

Το άρθρο XXIV, περιγράφει κανόνες και διατάξεις κάτω από τις οποίες οι συμφωνίες των συμβαλλόμενων μελών γίνονται δεκτές και εφαρμόζονται δυνάμει των άρθρων της GATT. Τονίζεται ποια νοούνται ως συμβαλλόμενα μέλη της συγκεκριμένης συμφωνίας και ότι οι διατάξεις του άρθρου δε γίνεται να ερμηνευτούν ότι δημιουργούν δικαιώματα ή υποχρεώσεις μόνο για ένα κράτος της συμφωνίας. Επιπρόσθετα καθορίζεται ότι οι διατάξεις της συμφωνίας δε πρέπει να ερμηνεύονται ως: α) Πλεονέκτημα σε βάρος τρίτων χωρών προκειμένου να διευκολυνθούν άλλες διασυννοριακές συναλλαγές, β) πλεονεκτήματα που αποδίδονται στις συναλλαγές με την ελεύθερη επικράτεια της Τεργέστης³⁷. Τα συμβαλλόμενα μέρη αναγνωρίζουν ότι είναι επιθυμητό να αυξηθεί η ελευθερία του εμπορίου μέσω της ανάπτυξης, μέσα από την στενότερη ολοκλήρωση μεταξύ των οικονομιών των χωρών που συμμετέχουν σ' αυτή τη συμφωνία. Αναγνωρίζουν επίσης ότι ο σκοπός μιας τελωνειακής ένωσης ή μια ζώνης ελεύθερης συναλλαγών πρέπει να διευκολύνει το εμπόριο μεταξύ των συμβαλλομένων μελών και όχι να δημιουργήσει εμπόδια στο εμπόριο άλλων συμβαλλόμενων μερών.

Έτσι λοιπόν οι διατάξεις της συμφωνίας δεν εμποδίζουν μεταξύ των εδαφών των συμβαλλομένων μερών τη δημιουργία τελωνειακής ένωσης ή ζώνης ελευθέρων συναλλαγών ή τη θέσπιση μιας προσωρινής συμφωνίας ανάγκες για τη σύσταση τελωνειακής ένωσης δεδομένου ότι: α) όσον αφορά μια τελωνειακή ένωση η μια προσωρινή συμφωνία που οδηγεί στη σύσταση μιας τελωνειακής ένωσης, τα καθήκοντά και οι λοιποί εμπορικοί κανονισμοί που επιβάλλονται και αφορούν το εμπόριο μεταξύ συμβαλλομένων μελών, δεν μπορεί να είναι γενικά υψηλότερα ή πιο περιοριστικά από τη γενική (πολυμερής) επίπτωση των δασμών και των κανονιστικών ρυθμίσεων του εμπορίου που ισχύουν πριν την σύσταση της συμφωνίας, β) τα καθήκοντα και οι λοιπές εμπορικές ρυθμίσεις που διατηρούνται σε καθεμία από τις χώρες σε μια ορισμένη περιοχή δεν μπορεί να είναι υψηλότερα ή πιο περιοριστικά σε χώρες που δεν περιλαμβάνονται στην εν λόγω περιοχή και γ) κάθε προσωρινή συμφωνία που αναφέρεται στα παραπάνω στοιχεία θα περιλαμβάνει σχέδιο και χρονοδιάγραμμα για τη δημιουργία μιας τέτοιας τελωνειακής ένωσης ή μιας τέτοιας ζώνης ελευθέρων συναλλαγών, εντός ενός λογικού χρονικού διαστήματος.

³⁷ Υπό τον όρο ότι τα πλεονεκτήματα αυτά δεν αντιβαίνουν στην Συνθήκη Ειρήνης που προέκυψαν από την λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Επιπρόσθετα κατά το άρθρο XXIV προβλέπεται αποζημίωση σε συμβαλλόμενο μέλος σε περίπτωση που δεν τηρήσει κάποια από τα συμφωνηθέντα. Οποιοδήποτε άλλο μέλος αποφασίσει να εισέλθει σε μια περιφερειακή συμφωνία θα πρέπει να κοινοποιήσει στα υπόλοιπα μέλη όλες τις σχετικές πληροφορίες σχετικά με την προτεινόμενη ένωση, δεδομένου ότι έχει μελετηθεί όλο το χρονοδιάγραμμα και η περίοδος ισχύος της ένωσης και εφόσον τα συμβαλλόμενα μέλη συμφωνήσουν. Κάθε αλλαγή επίσης στο σχέδιο ή το πρόγραμμα της ένωσης θα πρέπει να μελετάται προσεκτικά ώστε να μη θέτει σε κίνδυνο την ένωση. Επομένως σε μια τελωνειακή ένωση οι δασμοί εξαλείφονται σε σχέση με το υπόλοιπο εμπόριο, οι ρυθμίσεις εφαρμόζονται για όλους και για τα προϊόντα τους, στην περιοχή του ελεύθερου εμπορίου μεταξύ των μελών τους. Τέλος κάθε συμβαλλόμενο μέρος λαμβάνει τα εύλογα μέτρα ώστε να εξασφαλίσει την τήρηση των διατάξεων του άρθρου XXIV, από τις περιφερειακές και τοπικές κυβερνήσεις και αρχές στην επικράτειά του.³⁸

Οι διατάξεις του άρθρου XXIV της GATT, αντιμετώπισαν την πρώτη πραγματική δοκιμασία τους με τη γνωστοποίηση το 1957 της συνθήκης της Ρώμης, με την είδηση της ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ένωσης. Η ομάδα εργασίας που δημιουργήθηκε για να εξετάσει την συμφωνία δεν κατέληξε σε σαφές συμπέρασμα όσον αφορά την συνεκτικότητα της συμφωνίας με τους σχετικούς κανόνες της GATT. Ο αδιάφορος χαρακτήρας των συζητήσεων σχετικά με τη θέσπιση της συνθήκης της Ρώμης, ήρθε να συμβολίσει τη συνέχιση της *de facto* αναγνώρισης της μη λειτουργικότητας των συνθηκών που περιέχονται στο άρθρο XXIV της GATT. Οι επακόλουθες εξετάσεις των τελωνειακών ενώσεων και των ελεύθερων εμπορικών συνασπισμών, δεν απέδωσαν σαφέστερες εκτιμήσεις με τους κανόνες και τη συνοχή μεταξύ των μελών της GATT. Κατά το γύρο της Ουρουγουάης έγινε μια προσπάθεια για αποσαφήνιση του άρθρου με τα μέρη να συμφωνούν με το μνημόνιο κατανόησης σχετικά με την ερμηνεία αυτού. Το μνημόνιο κατανόησης ρίχνει κάποιο φως σε κάποια συγκεκριμένα θέματα, κυρίως διαδικαστικής φύσεως, αλλά δεν παρέχει καμία ουσιαστική διευκρίνιση στις ερμηνείες των βασικών απαιτήσεων που περιέχονται στο άρθρο.

Η αύξηση του αριθμού των περιφερειακών συνεργασιών κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1980 και νωρίς της δεκαετίας 1990, άρχισε να δημιουργεί διοικητικά

³⁸ Article XXIV: Territorial Application — Frontier Traffic — Customs Unions and Free-trade Areas

αδιέξοδα στον νεοουσταθέντα ΠΟΕ. Μια ομάδα εργασίας ιδρύθηκε προς εξέταση για κάθε περιφερειακή συνεργασία. Προς αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης το Φεβρουάριο του 1996, ιδρύθηκε η επιτροπή ανάπτυξης περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών (CRTA) με την εντολή να επαληθεύσει τη συμμόρφωση των κοινοποιημένων περιφερειακών συμφωνιών με τις διατάξεις του ΠΟΕ και μεταξύ των άλλων, να εξετάσει τις συστημικές συνέπειες τέτοιων συμφωνιών και περιφερειακών πρωτοβουλιών, για το πολυμερές εμπορικό σύστημα. Κατά τη στιγμή της έναρξης του γύρου Ντόχα τον Νοεμβρίου του 2001, η επιτροπή, δεν είχε σημειώσει αξιόλογη πρόοδο, λόγω των ενδημικών ζητημάτων ερμηνείας των διατάξεων που προέρχονταν από το άρθρο XXIV/GATT. Τα μέλη δεν ήταν ικανά να καταλήξουν σε συναίνεση σχετικά με την μορφή της εξέτασης που ανατέθηκε στην επιτροπή. Οι ανησυχίες του αυξανόμενου αριθμού των περιφερειακών συνεργασιών κι ένας μη λειτουργικός μηχανισμός πολυμελούς επιτήρησης, είχε ως αποτέλεσμα τη 4η Υπουργική Διάσκεψη στο Λονδίνο, το Νοέμβριο του 2001, ώστε να συμπεριληφθούν οι διαπραγματεύσεις για τους κανόνες και διαδικασίες του ΠΟΕ εφαρμόζει στις περιφερειακές συνεργασίες, υπό το πλαίσιο της συμφωνίας της Ντόχα.

ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΟΕ ΣΤΙΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΥΡΟΥ ΤΗΣ ΝΤΟΧΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

Η Υπουργική δήλωση της Ντόχα περιέχει δύο αναφορές στις περιφερειακές συνεργασίες. Στη παράγραφο 4, το προοίμιο επαναβεβαιώνει τη δέσμευσή των μελών στον ΠΟΕ, ως το μοναδικό forum για την προαγωγή και την απελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου, αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα και τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσουν οι περιφερειακές συνεργασίες στο να προωθούν την απελευθέρωση και την εξάπλωση του εμπορίου, όπως επίσης και την προώθηση της ανάπτυξης. Στην παράγραφο 29, υπάρχει η διαπραγματευτική εντολή, η οποία ζητεί τη διευκρίνιση και τη βελτίωση των αρχών και των διαδικασιών που προβλέπονται από τον ΠΟΕ, για τις περιφερειακές συμφωνίες λαμβάνοντας υπόψη τις αναπτυξιακές πτυχές αυτών των συμφωνιών. Πρέπει να σημειωθεί ότι στην υπουργική δήλωση της Ντόχα, με εξαίρεση το μνημόνιο κατανόησης, δεν είχαν προηγηθεί ποτέ κανόνες στον ΠΟΕ, που εφαρμόζονταν για τις περιφερειακές συνεργασίες σε πολυμερείς διαπραγματεύσεις. Η διαπραγμάτευση της Ντόχα σηματοδοτήθηκε από την αλλαγή νοοτροπίας των μελών, σε μια θέση αναγνώρισης

και εμπλοκής με το θέμα. Επιπρόσθετα η θετική κατανόηση της δήλωσης, εκδηλώνεται σε μια αλλαγή σκέψης για τις περιφερειακές συνεργασίες, από όρους διχοτόμησης σε όρους συνέργειας και επικεντρώνεται πια στη δημιουργία σχέσης μεταξύ ΠΟΕ και περιφερειακών συνεργασιών σε αμοιβαία επωφελή βάση.

Έτσι λοιπόν ο στόχος των διαπραγματεύσεων αυτών είναι να διευκρινιστούν και ενδεχομένως να βελτιωθούν οι σχετικές διαδικασίες των περιφερειακών συνεργασιών στο πλαίσιο των υφιστάμενων διατάξεων του ΠΟΕ, ασκώντας καλύτερο έλεγχο στην δυναμική των περιφερειακών συνεργασιών, μέσω των επιτροπών CRTA, ελαχιστοποιώντας τους κινδύνους και την ακεραιότητα του πολυμελούς εμπορικού συστήματος που συνδέεται με τον πολλαπλασιασμό των περιφερειακών στο εργασιών. Τα προβλήματα που σχετίζονταν με τις περιφερειακές συνεργασίες σε προηγούμενα χρόνια αντικατοπτρίζεται στην αδυναμία των επιτροπών και στο ρόλο που έπαιξε η επιτροπή εμπορίου και ανάπτυξης (Committee on Trade and Development - CTD) κατά τη διαδικασία που κοινοποιήθηκε με την παράγραφο 2(c) της ρήτρας εξουσιοδότησης. Έτσι λοιπόν στους αριθμούς των υποβληθέντων εμπορικών συμφωνιών οι συμμετέχοντες ήταν σε θέση να διακρίνουν γρήγορα τα ζητήματα που ήταν περισσότερο διαδικαστικά ως προς τη φύση τους, από αυτά που είχαν υψηλότερο συστημικό ή νομικό περιεχόμενο.

Από τον Οκτώβριο του 2002, η Ομάδα Διαπραγμάτευσης για τους Κανόνες, επικεντρώθηκε κυρίως σε διαδικαστικά ζητήματα, τα οποία έγιναν γνωστά ως "Η διαφάνεια των περιφερειακών συνεργασιών". Έως τα μέσα του 2003, έγιναν κάποιες παρατηρήσεις που αφορούσαν περισσότερο συστημικά θέματα, όμως σε ακαδημαϊκό επίπεδο. Μετά από πολλές συζητήσεις και για τη διαφάνεια των περιφερειακών συνεργασιών, τον Ιούλιο του 2006, κατέληξε σε επίσημη συμφωνία σχετικά με τον μηχανισμό διαφάνειας των περιφερειακών συνεργασιών, στηριζόμενη τότε στη συμφωνία ΕΕ – Αυστραλίας, η οποία εφαρμόστηκε σε προσωρινή βάση εν αναμονή της ολοκλήρωσης του Γύρου της Ντόχα. Παρόλα αυτά όμως, το πεδίο των θεμάτων που έπρεπε να εξεταστεί ήταν ευρύ, περίπλοκο και πολιτικά φορτισμένο. Οι συζητήσεις επικεντρώθηκαν στη αποσαφήνιση της έννοιας του ολοκληρωτικού εμπορίου και στη συμπερίληψη ειδικών και διαφορετικών διατάξεων στο άρθρο XXIV της GATT. Σε σχέση με τις επιτρεπόμενες περιόδους σύναψης περιφερειακών συνεργασιών, έπρεπε να οριστούν και οι περιπτώσεις

εξαιρέσεων, οι οποίες θα υπερέβαιναν τις συγκεκριμένες περιόδους που είχαν οριστεί.

Τα θέματα των διατάξεων για το ολοκληρωτικό εμπόριο και το πεδίο εφαρμογής τους στο άρθρο XXIV της GATT, παραμένει ασαφές με πολλά μέλη να θέλουν να εξετάσουν το ολοκληρωτικό εμπόριο, αφού αποσαφηνιστούν οι διατάξεις. Από τη μία μεριά δηλαδή υπήρχαν μέλη που ήταν απρόθυμοι να διαπραγματευτούν σε συστημικά ζητήματα, νομίζοντας πως οι περιφερειακές συνεργασίες θα διαλυθούν στο μέλλον και από την άλλη υπήρχαν μέλη που προσπαθούσαν να τροποποιήσουν τους κανόνες των περιφερειακών συνεργασιών (καθιστώντας τα αυστηρότερα) για περισσότερη ευελιξία στο θέμα από τον ΠΟΕ. Επιπρόσθετα η έλλειψη διαπραγματεύσεων για αυτά τα ζητήματα προκάλεσε μια ατέρμονη έλλειψη αποφάσεων.

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Η απόφαση για το μηχανισμό διαφάνειας των περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών, οδήγησαν σε μια σειρά σημαντικών διαδικαστικών διαδικασιών των συμφωνιών αυτών στο πλαίσιο του ΠΟΕ. Ο μηχανισμός διαφάνειας εφαρμόζεται για όλες τις περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες, είτε αυτές κοινοποιούνται στο πλαίσιο του άρθρου XXIV της GATT ή στο άρθρο V της GATS, είτε ως ρήτρα εξουσιοδότησης και εφαρμόζεται σε προσωρινή βάση, σύμφωνα με την παράγραφο 47 της Υπουργικής απόφασης της Ντόχα. Η διαδικασία είναι η εξής: όταν έχουμε μία περιφερειακή εμπορική συνεργασία ή υπό διαπραγμάτευση συνεργασία, γίνεται υπογεγραμμένη αλλά όχι ακόμη σε ισχύ, τότε εισάγεται η έννοια του μηχανισμού διαφάνειας. Τα μέρη που συμμετέχουν στις διαπραγματεύσεις παρέχουν βασικές πληροφορίες με μορφή δελτίου τύπου ή παρόμοιο που διατίθενται στην ιστοσελίδα του ΠΟΕ. Μόλις υπογραφεί συμφωνία τα μέλη θα πρέπει να μεταφέρουν πληροφορίες όπως το πεδίο εφαρμογής, ημερομηνία υπογραφής και τη σχετική επαφή, στη διεύθυνση του ισότοπου του ΠΟΕ. Το σύστημα των ανακοινώσεων αυξάνει τη διαφάνεια των περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών επιτρέποντας στα μέλη και στο κοινό να κάνει χρήση μιας κεντρικής πηγής πληροφοριών ακόμα και για τις περιφερειακές εμπορικές συνεργασίες που είναι υπό διαπραγμάτευση υπογεγραμμένες αλλά ακόμη δεν ισχύουν.

Στο πλαίσιο της διαφάνειας, η γραμματεία του ΠΟΕ, είναι επιφορτισμένη με την προετοιμασία της πραγματικής παρουσίασης όλων των κοινοποιημένων συμφωνιών (περιφερειακού χαρακτήρα) που καλύπτουν το εμπόριο αγαθών ή υπηρεσιών. Η παρουσίαση αυτή, είναι μια λεπτομερής περίληψη που περιέχει στοιχεία σχετικά με το εμπορικό περιβάλλον των συμβαλλόμενων μελών, των χαρακτηριστικών της συμφωνίας καθώς και λεπτομέρειες σχετικά και του ρυθμιστικού πλαισίου που προβλέπεται κατά τη μεταβατική περίοδο της περιφερειακής συμφωνίας. Η υπεύθυνη γραμματεία είναι σε πλήρη συνεργασία με τα συμφωνηθέντα μέρη και δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν βάση για επίλυση διαφορών ή για τη δημιουργία νέων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων για τα μέλη. Τέλος για την παρουσίαση μιας συμφωνίας απαιτείται η έγκριση από την επιτροπή ανάπτυξης περιφερειακών συμφωνιών (CRTA). Τα μέλη έχουν εκφράσει ικανοποίηση για τη λειτουργία της διαφάνειας μέχρι στιγμής, σημειώνοντας ότι οι συνεπείς και αντικειμενικές πληροφορίες στις παρουσιάσεις αύξησαν την ποιότητα των διαθέσιμων πληροφοριών και βοήθησε στη διαδικασία εξέτασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ/ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΓΕΝΙΚΑ

Τα μέλη του ΠΟΕ, έχουν δηλώσει ότι οι περιφερειακές συνεργασίες θα πρέπει να παραμείνουν συμπληρωματικές και όχι υποκατάστατες του πολυμερούς εμπορικού συστήματος. Ο γενικός διευθυντής Roberto Azevedo, έχει δηλώσει ότι πολλά βασικά ζητήματα όπως η διευκόλυνση του εμπορίου, η απελευθέρωση των υπηρεσιών και η ενίσχυση στη γεωργία και την αλιεία, μπορούν να αντιμετωπιστούν ευρύτατα και αποδοτικά μόνο όταν όλοι κάτι έχουν θέση στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Επιπλέον ένα πολυμερές σύστημα εξασφαλίζει τη συμμετοχή των μικρότερων και πιο ευάλωτων χωρών και συμβάλει στη στήριξη της ενσωμάτωσης των αναπτυσσόμενων χωρών στην παγκόσμια οικονομία³⁹.

Υπάρχουν μεικτές απόψεις σχετικά με τις επιπτώσεις των περιφερειακών εμπορικών συνεργασιών στην ελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου. Παρόλο που οι περιφερειακές συνεργασίες έχουν σχεδιαστεί για να ωφελήσουν τις χώρες που έχουν υπογράψει, τα αναμενόμενα οφέλη ενδέχεται να είναι χαμηλότερα εάν δεν ελαχιστοποιηθούν οι στρεβλώσεις στην κατανομή των πόρων καθώς και η εκτροπή του εμπορίου και των επενδύσεων. Επιπλέον, η αύξηση των περιφερειακών συνεργασιών προκάλεσε το φαινόμενο της αλληλοεπικαλυπτόμενης συμμετοχής. Αυτό μπορεί να εμποδίσει τις εμπορικές ροές, όταν οι έμποροι προσπαθούν αντιμετωπίσουν πολλαπλές δεσμεύσεις εμπορικών κανόνων. Επιπρόσθετα, δεδομένου ότι το πεδίο εφαρμογής των συμφωνιών διευρύνεται ώστε να συμπεριληφθούν τομείς πολιτικής, που δε ρυθμίζονται σε πολυμερές επίπεδο, ενδέχεται να υπάρχουν αυξημένοι κίνδυνοι ασυνέπειας μεταξύ των διαφόρων συμφωνιών. Οι περισσότερες παλαιότερες περιφερειακές συμφωνίες, κάλυψαν την απελευθέρωση των δασμών και συναφών κανόνων. Όλο και περισσότερο, οι περιφερειακές συμφωνίες, περιλαμβάνουν την απελευθέρωση των υπηρεσιών στις επενδύσεις, τον ανταγωνισμό, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, το ηλεκτρονικό εμπόριο, το περιβάλλον και την εργασία. Αυτό θα μπορούσε να προκαλέσει κανονιστικά προβλήματα σύγχυσης και εφαρμογής⁴⁰.

³⁹ https://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/scope_rta_e.htm

⁴⁰ https://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/scope_rta_e.htm

Από την ίδρυση της επιτροπής (CRTA), τον Φεβρουάριο του 1996, τα μέλη του ΠΟΕ, έχουν επανειλημμένα τονίσει την ανάγκη συλλογής πληροφοριών σχετικά με τις περιφερειακές εμπορικές συνεργασίες καθώς και τη δημιουργία ενός Φόρουμ για συζητήσεις σχετικά με τον αντίκτυπο τους. Από το Δεκέμβρη του 2006, όλες οι περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες έχουν υπαχθεί στις διατάξεις και τις διαδικασίες του μηχανισμού διαφάνειας, όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Κατά την υπουργική διάσκεψη του Ναϊρόμπι το 2015, τα μέλη του ΠΟΕ, συμφώνησα να εργαστούν για την μετατροπή του σημερινού προσωρινού μηχανισμού διαφάνειας σε μόνιμο μηχανισμό. Ο μηχανισμός θεωρείται εν γένει ως επιτυχία για την ενίσχυση της διαφάνειας και τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συνόλου πληροφοριών σχετικά με τις περιφερειακές εμπορικές εργασίες που μπορούν να υποστηρίξουν τις ειλικρινείς συζητήσεις των μελών της επιτροπής⁴¹.

Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΩΝ

Ένα από τα σημαντικότερα οφέλη που προσφέρει η διαδικασία της περιφερειοποίησης είναι η ευαισθητοποίηση των περιφερειών για απελευθέρωση του εμπορίου. Αν και πολλοί είναι αυτοί που φοβούνται ότι απελευθέρωση του εμπορίου μπορεί να προκαλέσει ανεπιθύμητο ανταγωνισμό στην τοπική αγορά ή εξωτερική ανάθεση εργασίας σε άλλες χώρες και απώλεια ελέγχου της αγοράς από την κυβέρνηση, οι συμφωνίες μεταξύ περιφερειών όπως για παράδειγμα μεταξύ της Ευρωπαϊκής ένωσης και της MERCOSUR, θα μπορούσε να θεωρηθεί ως το επόμενο βήμα προς την κατεύθυνση του πολυμερισμού του εμπορίου. Η εμπειρία έχει δείξει στο παρελθόν, ότι τα κέρδη από την απελευθέρωση του εμπορίου μέσα σε μια περιοχή διαλύει τέτοιους φόβους και δίνει βάρος στο επιχείρημα της περαιτέρω επέκτασης της περιοχής απελευθέρωσης του εμπορίου.

Μια άλλη πτυχή των περιφερειακών εμπορικών συνεργασιών είναι ότι η αυξημένη επιθυμία για μεγαλύτερες συναλλαγές και συμμαχίες θα είχε ως συνέπεια μεγαλύτερη εμπιστοσύνη σε μια ευρύτερη περιφερειακή αγορά και αυτό με τη σειρά του θα μπορούσε να αναδημιουργήσει ένα νέο πολυμερές εμπόριο. Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να υποστηριχθεί, από το γεγονός ότι οι μεγαλύτερες εταιρείες κι εκείνες που εγκλιματίζονται σε υφιστάμενες σε μια περιφερειακή αγορά, είναι πιο πιθανό να επιβιώσουν σε μια πολυμερή κατάσταση ελεύθερου εμπορίου και ως εκ

⁴¹ https://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/scope_rta_e.htm

τούτου είναι πιθανότερο να πιέσουν αυτές που εναντιώνονται στο πολυμερές εμπόριο. Επιπρόσθετα οι περιφερειακές εμπορικές συνεργασίες γενικά, δεν αφορούν το εμπόριο εντός μιας συγκεκριμένης περιοχής, αλλά χρησιμοποιούνται και για άλλους λόγους όπως για παράδειγμα πολιτικούς. Αρκετές συνεργασίες μεταξύ χωρών αλλά και μεταξύ περιφερειακών συνεργασιών ενδυναμώνουν τους δεσμούς μεταξύ των κρατών και δημιουργούν εμπιστοσύνη. Όπου αυτές οι συμφωνίες δεν καταλήγουν κάπου ή δεν είναι ευεργετικές για την απελευθέρωση του εμπορίου γενικά δεν μπορούν να αντιστραφούν στην πολυμέρεια και να τη βλάψουν. Τέλος, τα κράτη χρησιμοποιούν τις περιφερειακές συμφωνίες για την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων, είτε μέσω δέσμευσης μεταρρυθμίσεων ή άλλων μεθόδων ώστε να έχουν μεγαλύτερα ποσοστά επιτυχίας στο πολυμερές εμπορικό σύστημα. Υπό αυτές τις προϋποθέσεις οι περιφερειακές συνεργασίες ενθαρρύνουν το πολυμερές εμπορικό σύστημα, την ανάπτυξη και τη σταθεροποίηση της οικονομίας μιας χώρας που τις χρησιμοποιεί, ώστε να οδηγηθεί σε περαιτέρω συμμετοχή στην απελευθέρωση του εμπορίου και στην παγκόσμια οικονομία.

Σε πολλές περιπτώσεις οι αναπτυσσόμενες χώρες δημιουργούν περιφερειακές εμπορικές συνεργασίες ώστε να προστατευτούν από το παγκόσμιο ανταγωνισμό. Μια στενότερη και πιο σταθερή οικονομική σχέση με τις γειτονικές χώρες μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο ανάπτυξης παρέχοντας τόσο πολιτικές, όσο και πιο σταθερές οικονομικές σχέσεις υποστηρίζοντας τις πιο ασθενείς οικονομικά χώρες. Για παράδειγμα οι Ηνωμένες Πολιτείες με τη δημιουργία της NAFTA, απέτρεψε τις ξένες επενδύσεις στο Μεξικό, λόγω της προνομιακής πρόσβασης που απέκτησε ίδια στις αμερικανικές αγορές και που διαφορετικά θα είχαν μεταφερθεί σε τρίτες χώρες. Από την άλλη μεριά, λιγότερο αναπτυγμένες χώρες χρησιμοποιούν τις περιφερειακές συμφωνίες, ώστε να τις χρησιμοποιήσουν για τις μεταρρυθμίσεις τους, ως προς το άνοιγμα της αγοράς και για την προσέλκυση επενδύσεων και κεφαλαίων. Παράδειγμα αποτελούν οι πρώην σοβιετικές χώρες, οι οποίες με την είσοδό τους σε μεγάλους αριθμούς περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών προσπάθησαν και προσπαθούν να μεταρρυθμίσουν την οικονομία τους. Επιπρόσθετα ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών προσδίδει αρκετή ασφάλεια σε αυτούς που δεσμεύονται σε τέτοιες συμφωνίες. Η εμπιστοσύνη που δημιουργείται και η εμπειρία που αποκομίζεται από αυτές τις συνεργασίες, δημιουργεί σταθερό έδαφος πάνω στο οποίο θα οικοδομήσουν στενότερες και σταθερότερες εμπορικές σχέσεις.

Σε πολλές περιπτώσεις οι περιφερειακές συνεργασίες μπορούν να προωθήσουν την απελευθέρωση του εμπορίου με τρόπους που ο ΠΟΕ και η GATT, δεν μπορούν, είτε λόγω του ότι αδυνατούν σε ορισμένα σημεία να αντιμετωπίσουν την πολυπλοκότητα των σύγχρονων εμπορικών ζητημάτων εμπορικών συμφωνιών, είτε λόγω του διαφορετικού τρόπου και μηχανισμού, όπου οι μεγαλύτερες και ισχυρότερες χώρες μπορούν να διατηρήσουν την εξουσία τους και τον ηγεμονικό τους χαρακτήρα, συμπαρασύροντας και ασθενέστερες οικονομικά χώρες στην ανάπτυξη. Καθώς η συμμετοχή των μελών στο πολυμερές εμπορικό σύστημα του ΠΟΕ αυξάνεται, μειώνεται η ικανότητα μεμονωμένων κρατών να επηρεάζουν το περιεχόμενο και τον αριθμό απελευθέρωσης της αρχής του μάλλον ευνοούμενου κράτους και το καθιστά πιο δύσκολο στο να σχηματίζει συντεταγμένες θέσεις μαζί με άλλα κράτη εναντίων του.

Διατηρώντας τις ισορροπίες, ο περιφερειακός χαρακτήρας δεν είναι τόσο αρνητικό στοιχείο στο πλαίσιο του πολυμερισμού εμπορικού φιλελευθερισμού, στον αντίποδα μάλιστα κατά κάποιο τρόπο, είναι πολύ χρήσιμος. Το θέμα είναι η διάδοση και η προώθηση κατάλληλων περιφερειακών εμπορικών συνεργασιών. Η προώθηση αυτή καταλλήλων περιφερειακών εμπορικών συνεργασιών έχει να κάνει με την παρακολούθηση για την εξέλιξη τους στο πλαίσιο στο οποίο αναπτύσσονται. Οι μεγαλύτερες αδυναμίες που εμφανίζονται είναι από όταν τα περιφερειακά συστήματα δεν είναι υπεύθυνα έναντι των παγκόσμιων κανονισμών και διατάξεων που προβλέπονται. Ο ανοιχτός περιφερειακός χαρακτήρας θα πρέπει να επιτρέπεται όταν στη βάση υπάρχει η πολυμέλεια. Υπ' αυτό το πρίσμα, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι περιφερειακός χαρακτήρας είναι απαραίτητος στο νέο παγκοσμιοποιημένο κόσμο, εφόσον αυτός είναι υπεύθυνος και κάτω από το πρίσμα των κανόνων και των διατάξεων που διέπουν το παγκόσμιο οργανισμό εμπορίου.

Η έλλειψη προόδου στις πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις δεν σημαίνει ότι η παγκόσμια ολοκλήρωση είναι στάσιμη. Στην πραγματικότητα, οι κυβερνήσεις ανά τον κόσμο είναι εξίσου δραστήριες με τη διαπραγμάτευση νέων περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών. Το φαινόμενο αυτό συνήθως συναντάται μεταξύ κυβερνήσεων που βρίσκονται γεωγραφικά κοντά η μία με την άλλη, κυρίως από άποψη πολιτικής και κοινωνικής συμπάθειας. Αυτό συνεπάγεται ό,τι η παγκόσμια απελευθέρωση του εμπορίου επηρεάζεται περισσότερο από

βιομηχανίες που βρίσκονται κοντά σε πολιτικά συμφέροντα στο δρόμο για την οικονομική ενσωμάτωση. Αυτές οι περιφερειακές ομαδοποιήσεις προσφέρουν το πλεονέκτημα ισχυρότερης και λειτουργικότερης διαπραγματεύσεις στο πολυμερές επίπεδο. Επιπρόσθετα σε περιφερειακό επίπεδο, μπορεί να παρέχονται τρόποι διευθέτησης οικονομικών σχέσεων μεταξύ τους, αλλά και επιπλέον σημαίνει ότι, όταν οι μικρότερες οικονομίες ομαδοποιούνται σε περιφερειακά τεμάχια συσσωρεύεται μεγαλύτερη δύναμη απ' ό,τι αν θα ενεργούσαν από μόνες τους. Επεκτείνοντας τη σκέψη αυτή θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο συνδυασμός οικονομικής εμπορικής δύναμης των πιο αδύναμων οικονομικών κρατών, μπορούν να ανταγωνιστούν την κυρίαρχη οικονομική δύναμη στη γειτονιά τους. Ένα παράδειγμα των παραπάνω αποτελούν τα κράτη της ASEAN, των οποίων η συνδυασμένη δύναμή τους, κυριολεκτικά τους έσωσε, έναντι μιας παγκόσμιας στρατιωτικά, οικονομικά και πολιτικά ισχυρής Κίνας.

Τα οφέλη της περιφερειακής εμπορικής συνεργασίας δεν περιορίζονται μόνο στην οικονομική σφαίρα, αλλά έχουν και πολιτικά αποτελέσματα. Μια περιφερειακή ένωση έχει ως αποτέλεσμα την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών-μελών, και την ενίσχυση της ασφάλειας έναντι των κοινών απειλών οι οποίες μπορεί να πηγάζουν από την αντιμετώπιση μιας περιβαλλοντικής καταστροφής έως μία απειλή που μπορεί να αφορά τρομοκρατία η λαθρομετανάστευση. Παράδειγμα αποτελεί η διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η κοινή απειλή των δυτικών κρατών της Ευρώπης έναντι της κομμουνιστικής Ρωσίας, είχε ως αποτέλεσμα τον Ευρωπαϊκό περιφερειακό χαρακτήρα, που δημιουργήθηκε ως ισχυρό προπύργιο κατά της σοβιετικής ένωσης και ως βαθύτερη έννοια της αποτροπής. Η Γαλλία και η Γερμανία βρέθηκαν αλληλέγγυες στην παραγωγή άνθρακα και χάλυβα κάτι που θα έμοιαζε πιο παλιά αδιανόητο ή αδύνατο. Παρόλα αυτά, η μεταξύ τους αλληλεγγύη, υποδηλώνει περίτρανα, ότι οι περιφερειακές συνεργασίες δημιουργούνται λόγω κοινών οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων και ως συνέπεια οδηγούν στο δρόμο πολιτικών συμφιλιώσεων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε σε σημείο όπου η οικονομική ολοκλήρωση δεν θα μπορούσε να συνεχιστεί εάν δεν υπήρχε πολιτική ενσωμάτωση, πράγμα το οποίο έχει συμβεί με την κοινή συνισταμένη πολιτικής ευρωπαϊκής βούλησης.

Με βάση τα παραπάνω διακρίνουμε ό,τι οι περιφερειακές εμπορικές συνεργασίες αποτελούν καταλυτικό παράγοντα στο πολυμερές εμπορικό σύστημα και η επιτυχία τους οφείλεται σε μια διαδικασία τριών σταδίων. Το πρώτο στάδιο είναι η πολιτική βούληση και πολιτικός χαρακτήρας μεταξύ των κρατών μελών. Όπως για την Ευρώπη ήταν η αποτροπή της απειλής της Σοβιετικής ένωσης και για τα κράτη της ASEAN, ήταν ο κινεζικός παράγοντας. Το δεύτερο στάδιο διακρίνεται στην οικονομική αλληλεπίδραση για την υποστήριξη πιο ασθενέστερων οικονομιών έναντι του σκληρού ξένου ανταγωνισμού. Το εμπόριο μεταξύ των μελών σε μια περιφέρεια παρέχει προστασία από εξωτερικούς παράγοντες, διότι η κατάργηση των δασμών έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του εμπορίου σε σύγκριση με τα μη μέλη, λόγω του ότι η ανταγωνιστική αξία τους μειώνεται όταν αντιμετωπίζουν δασμολογικά εμπόδια. Κατά συνέπεια ο περιφερισμός, παρέχει συνεχή προστασία τομέων που μπορεί να μη καλύπτονται στον παγκόσμιο ανταγωνισμό. Για παράδειγμα οι περιφερειακοί κατασκευαστές πιστεύουν ότι οι χώρες παραγωγής θα είναι πιο επιτυχής σε ανταγωνισμό με άλλους περιφερειακούς συνεταιίρους και θα επωφεληθούν από μεγαλύτερη προστατευόμενη αγορά από τα περιφερειακά συστήματα, δε θα επιβιώσουν όμως σε ένα ανταγωνισμό με παραγωγούς που βρίσκονται εκτός περιοχής. Όπως για παράδειγμα το πλαίσιο των παραγωγών της ASEAN, προστάτευσε τις μεμονωμένες αδύναμες οικονομίες έναντι ανταγωνιστικών παγκόσμιων οικονομιών.

Τρίτο και τελευταίο στάδιο στο οποίο οι περιφερειακές εμπορικές συνεργασίες έχουν επιτύχει το σκοπό τους είναι η πολιτική ολοκλήρωση το οποίο οδηγεί στη διατήρηση της οικονομικής επιτυχίας. Η ανάπτυξη βέβαια αυτού του σταδίου έχει πολλές απαιτήσεις και απαιτεί ομογένεια στις κοινές αντιλήψεις σε ένα ευρύ φάσμα θέματα. Το μοναδικό ίσως επιτυχημένο παράδειγμα αυτό του σταδίου είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι πολλά τα παραδείγματα περιφερειακών εμπορικών συνεργασιών όπου αναζητούν την ολοκλήρωση του τρίτου σταδίου, όπως η ASEAN, η MERCOSUR και άλλες.

ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΩΣ ΑΠΕΙΛΗ

Από την άλλη μεριά, ο οικονομικός περιφερισμός, εξελίσσεται σε μια ολοένα και σημαντικότερη απειλή για την προοπτική μιας ενοποιημένης παγκόσμιας οικονομίας. Πολλοί οικονομολόγοι έχουν συνάγει το συμπέρασμα ότι οι επιπτώσεις

του περιφερισμού στο πολυμερές εμπορικό σύστημα είναι ευδιάκριτες. Αυτό σημαίνει ότι οι περιφερειακές συμφωνίες επηρεάζουν αισθητά τα πρότυπα του εμπορίου αλλοιώνοντάς τα πολύ περισσότερο απ' ό,τι θα μπορούσε η φυσιολογική τάση των γειτόνων να εμπορεύονται μεταξύ τους. Όσο η Ευρωπαϊκή Ένωση για παράδειγμα, διευρύνονταν με την ένταξη νέων μελών τόσο μεγάλωνε η εκτροπή του εμπορίου και επιδεινώνονταν οι διακρίσεις σε βάρος των μη μελών. Η MERCOSUR και οι συνέπειες στις εισαγωγές αυτοκινήτων στις χώρες-μέλη της, προσφέρουν ακόμα ένα παράδειγμα εκτροπής εμπορίου, όπως επίσης και σε ορισμένους τομείς της οικονομίας όπου υπέστησαν ιδιαίτερα έντονα τις εκρηκτικές για το εμπόριο επιπτώσεις των περιφερειακών συμφωνιών. Η συνέχιση αυτής της τάσης προς τον οικονομικό περιφέρισμό και την εκτροπή του εμπορίου, θα μπορούσε να απειλήσει σοβαρά την ανοιχτή πολυμερή παγκόσμια οικονομία.

Ο διεθνής οικονομικός ανταγωνισμός και ο αγώνας για την τεχνολογική υπεροχή, εξελίχθηκαν σε σημαντικά στοιχεία που οδήγησαν στον οικονομικό περιφέρισμό. Σε γενικότερα πλαίσια η Δυτική Ευρώπη, η Βόρεια Αμερική, η Ασία του Ειρηνικού και αλλού, οι δεσπύζουσες δυνάμεις και οι σύμμαχοί τους, συσπειρώθηκαν μαζί τους στην ίδια περιφέρεια και ένωσαν τις δυνάμεις τους με σκοπό να αυξήσουν την οικονομική τους ισχύ και το διαπραγματευτικό τους βάρος, απέναντι στις παγκόσμιες οικονομικές διαπραγματεύσεις. Επομένως ο ηγεμονισμός στις περιφερειακές εμπορικές συνεργασίες ενισχύει τη θέση των ισχυρών σε περαιτέρω διαπραγματεύσεις ενός πολυμερούς συστήματος. Αναμφισβήτητα οι Ηνωμένες Πολιτείες χρησιμοποιούν τακτικές τόσο στην Αμερική όσο και στην Ασία προκειμένου να προωθήσουν τα συμφέροντά τους στην Ευρώπη, ενώ αντίθετα η Ευρωπαϊκή Ένωση κάνει το ίδιο με τις περιφερειακές συμφωνίες που έχει εφαρμόσει ανά τον κόσμο. Αυτό μπορεί να οδηγήσει στη καθυστέρηση εφαρμογής αρχών και διατάξεων ενός συγκροτημένου και σταθερού πολυμελούς συστήματος.

Επιπρόσθετα ο οικονομικός περιφέρισμός έγινε μέσο που δίνει τη δυνατότητα στις εταιρίες της περιφέρειας να αυξάνουν τη διεθνή ανταγωνιστικότητά τους. Αν και οι διάφορες περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες, όπως οι τελωνειακές ενώσεις, οι ζώνες ελεύθερου εμπορίου και οι ενιαίες αγορές, προσφέρουν σε κάποιο βαθμό πλεονεκτήματα του ελεύθερου εμπορίου, όπως οικονομίες κλίμακας στην παραγωγή, ταυτόχρονα αρνούνται τα ίδια πλεονεκτήματα στους ξένους επενδυτές. Ο περιφέρισμός διευκολύνει τη συγκρότηση περιφερειακών επιχειρησιακών

συμμαχιών και έγινε το μέσο για μια σημαντική στρατηγική με την οποία ομάδες κρατών μπορούν να αυξήσουν την πολιτική και οικονομική τους ισχύ. Αυτή η εξέλιξη μπορεί να θεωρηθεί τόσο θετική όσο και αρνητική έναντι στο πολυμερές εμπορικό σύστημα, με την έννοια ότι κάθε περιφερειακή συνεργασία, θα προσπαθεί να διαπραγματευτεί με την ισχύ που της επιτρέπει η δύναμή της.

Επιπρόσθετα παρά την παρουσία των πολυμερών κανόνων και διατάξεων του συστήματος, πολλά μέλη της GATT και του ΠΟΕ, είναι μέρη και περιφερειακών εμπορικών συνεργασιών. Οι περιφερειακές συνεργασίες, δεν είναι μόνο τεράστιες σε αριθμό, αλλά διαφέρουν η μια από την άλλη. Η διαφορά μεταξύ περιφερειακών συμφωνιών, βασίζεται στο γεγονός ότι διαφορετικές χώρες έχουν διαφορετικούς σκοπούς και συμφέροντα προς διαπραγμάτευση. Οι διαφορές αυτές, είναι εκείνες που οδηγούν στη φόρμα της περιφέρειας και της οικονομικής ολοκλήρωσης των περιφερειών. Το αποτέλεσμα της διαφορετικότητας των περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών, έγκειται στο γεγονός ότι μερικές από αυτές αναφέρονται σε τελωνειακές ενώσεις με βαθύ χαρακτήρα και δημιουργία μεγάλης αλληλεξάρτησης μεταξύ τους, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση ενώ άλλες σε αυτή της ζώνης ελεύθερου εμπορίου με πολύ ρηχό χαρακτήρα και απλή δομή, όπως η NAFTA. Αυτό προκαλεί σύνθετα ερωτηματικά για τις σχέσεις των μελών μεταξύ των περιφερειών γιατί δημιουργούνται υποχρεώσεις και αμφισβητήσεις μεταξύ τους και όχι και τόσο ξεκάθαρη κατάσταση μεταξύ επενδυτών, εμπόρων και τελωνείων. Επιπρόσθετα μια τέτοια δέσμευση μεταξύ των μελών μπορεί να δημιουργήσει αψιμαχίες, να αυξήσει την αδιαφάνεια σε πολιτικές και τελικά να κοστίζει στην επιχειρηματικότητα κάθε κράτους. Σε αυτή την κατάσταση αν και πολλοί θα χρησιμοποιούσαν ως αντίλογο την αρχή του μάλλον ευνοούμενου κράτους, τα θέματα της μη διαφάνειας, της διάκρισης και των συμφερόντων, παραμένει και μεταβάλλεται αναλόγως του μεγέθους και της ισχύος κάθε κράτους.

Συνέπεια των παραπάνω είναι να οδηγηθούν οι περιφερειακές συμφωνίες σε αυτοτελή φρούρια, εσωτερικότητας, διακρίσεων και προστατευτισμού του εμπορίου και να ανταγωνίζονται μόνο για την σφαίρα επιρροής στους. Συγκεκριμένα μεγάλες περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες, πιθανόν να έχουν επιβλαβή επιπτώσεις για τα μέλη τους και να οδηγηθούν έτσι σε εκτροπή του εμπορίου και όχι καθαρά στη δημιουργία πολυμελούς εμπορίου. Τα περισσότερα απ' αυτά εξαρτώνται από τις πολιτικές και την πειθαρχία που θα δείξουν οι περιφερειακές συμφωνίες στις

εισαγωγές τους από μη μετέχοντες οι οποίοι θα πρέπει να έχουν ρόλο υποστηρικτικό και συμπληρωματικό στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, ώστε να υποστηρίξουν την αξιοπιστία των περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών. Μια άλλη επικίνδυνη τροπή που μπορεί να πάρουν οι περιφερειακές συμφωνίες δημιουργώντας ανταγωνιστικές ομάδες που θα μπορούσαν να διαβρώσουν τη βιωσιμότητα του πολυμερούς συστήματος, είναι να δημιουργηθούν ως φόρουμ διαπραγμάτευσης δημιουργώντας σε έτσι ασυμβατότητα και κίνδυνο για τη βιωσιμότητα του πολυμερούς συστήματος.

Η σύναψη συμφωνιών περιφερειακού χαρακτήρα σε διαπεριφερειακή ή ηπειρωτική κλίμακα μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο πολυμερές σύστημα καθώς και για το εμπόριο των αναπτυσσόμενων χωρών (παράδειγμα η διεύρυνση ΗΠΑ – Αυστραλίας), ώστε να διαπραγματευτούν στα πολυμερή Φόρουμ, για τη βελτίωση των ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά με άλλες αναπτυγμένες χώρες. Συνεπώς αυτό θα δώσει στις ανεπτυγμένες χώρες κίνητρο, να μην επιλέξουν τον ΠΟΕ για τα για τις δασμολογικές τους διαπραγματεύσεις. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε μια ανησυχία που επιτρέπει στις περιφερειακές συνεργασίες να υποβιβάζουν προοδευτικά τις πολυμερείς διατάξεις και κανόνες, δίνοντας έτσι την ευκαιρία οι περιφερειακές συνεργασίες να επικρατούν στην πρόσβαση της αγοράς αγαθών και υπηρεσιών, καθώς και να θεσπίζουν πρότυπα δικής τους πολιτικής. Οι γεωργικές επιδοτήσεις για παράδειγμα αφήνονται πολύ συχνά στις πολυμερείς συζητήσεις στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων, κι έτσι μπορεί να υποστηριχθεί ότι δεν υπάρχει κανένας εκ των προτέρων λόγος οι γεωργικές επιδοτήσεις να μη μπορούν να αντιμετωπιστούν σε περιφερειακό πλαίσιο. Διαφαίνεται ο κίνδυνος λοιπόν, οι περιφερειακές συμφωνίες αυξητικά να λειτουργούν ως ένα πραγματικά διαπραγματευτικό Φόρουμ.

Διαφαίνεται λοιπόν ότι η πρόσφατη τάση στην περιφερειακή συνεργασία μπορεί να διαφέρει ποιοτικά από τις προηγούμενες προσπάθειες περιφερειακών συνεργασιών και πραγματικά θέτει μεγαλύτερους κινδύνους να γίνει υποκατάστατο, αντί για συμπλήρωμα στην πολυμέρεια. Εκτός από τις πιθανές οικονομικές επιπτώσεις αυτών των συνεργασιών με την κατανομή του παγκόσμιου εμπορίου, ο σημερινός περιφερειακός χαρακτήρας φαίνεται να αποτελεί μεγαλύτερη απειλή για το πολυμερές σύστημα απ' ό,τι παλιότερες προκλήσεις. Αρχικά το ανανεωμένο ενδιαφέρον για τον περιφερειακό ρόλο εκδηλώθηκε κατά τη διάρκεια των

πολυμερών εμπορικών συζητήσεων και της αδυναμίας της GATT να περιορίσει την αύξηση του προστατευτισμού. Επιπρόσθετα δημιουργήθηκαν αμφιβολίες σχετικά με την πολιτική βούληση των μεγάλων κρατών και τη δυσπιστία τους στο παγκόσμιο οργανισμό εμπορίου, επόμενος ο περιφερειακός χαρακτήρας, υποστηρίχθηκε ως εναλλακτική λύση στην πολυμέλεια. Κατά δεύτερον μέσα από επιτυχίες και διεξοδικές περιφερειακές πρωτοβουλίες, οι μεγάλες βιομηχανικές χώρες δημιούργησαν την αντίληψη ότι οι προτιμησιακές εμπορικές ρυθμίσεις είναι εδώ για να μείνουν. Σημαντικά παραδείγματα θα μπορούσαμε να πούμε την Ευρωπαϊκή Κοινότητα του 1992 και την Αμερικανική - Καναδική συμφωνία ελευθέρου εμπορίου. Το γεγονός ότι και οι δύο ξεκίνησαν την ίδια περίοδο, φαίνεται να επιβεβαιώνει μια τάση προς τον κατακερματισμό της πολυμερούς εμπορικής τάξης. Αυτό ενισχύθηκε από το γεγονός του νέο περιφερειασμού, δηλαδή την ενίσχυση και ανάπτυξη περαιτέρω ηπειρωτικών περιφερειακών συνεργασιών που έχουν αναπτυχθεί μέχρι και σήμερα.

Αυτές οι ανησυχίες έγιναν πιο σοβαρές με την μετατόπιση της εμπορικής πολιτικής των Ηνωμένων Πολιτειών σε μια προσέγγιση μονοδιάστατη με έμφαση σε θέματα διάκρισης στο πολυμερές σύστημα, που αποτελείται από μια μονομερή και μονόπλευρη προσέγγιση, τόσο στο περιφερειακό όσο και στο πολυμερές σύστημα. Οι Ηνωμένες Πολιτείες ξεκίνησαν με περιφερειακές πρωτοβουλίες ως συμπλήρωμα της πολυμέρειας, ωστόσο αυτή η στάση διαμορφώθηκε σταδιακά ώστε να μπορούν να ρυθμίζουν τόσο τις διμερείς και περιφερειακές, όσο και τις πολυμερείς συμφωνίες ως εναλλακτική πορεία δράσης. Αυτό ήταν το αποτέλεσμα της νίκης του προέδρου της Αμερικής Ντόναλτ Τράμπ με το σύνθημα η «Αμερική πρώτα». Επιπρόσθετα η κίνηση της ευρωπαϊκής κοινότητας να καθιερώσει διμερείς προτιμησιακές συναλλαγές και συμφωνίες με άλλες χώρες είναι στην ίδια κατεύθυνση.

Οι περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες και οι συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών, εφαρμόζουν εξ'ορισμού το χαρακτήρα τις διάκρισης. Επηρεάζουν το πολυμερές σύστημα με ένα αριθμό διαφορετικών τρόπων. Μια ανησυχία σοβαρή και εμφανίσιμη σήμερα, είναι ότι θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε πράξεις αντιποίνων ή ακόμη σε ένα μεγάλο εμπορικό πόλεμο. Οι μεγαλύτερες χώρες ή τα εμπορικά μπλόκ, θα μπορούσαν να ξεκινήσουν τους υπόλοιπους πολέμους με έξοδα των μικρών κρατών. Αυτή η συστημική επίδραση μπορεί να είναι ίσως η πιο σοβαρή συνέπεια την εξάπλωση των περιφερειακών ρυθμίσεων. Ως συνέπεια, οι

περιφερειακές διαπραγματεύσεις θα οδηγήσουν σε μια ασθενέστερη σειρά αναποτελεσματικών λύσεων για το πολυμερές εμπορικό σύστημα. Υπάρχει σοβαρός κίνδυνος δημιουργίας εμπορικών συνασπισμών που μπορεί να υιοθετήσουν ή να δημιουργήσουν στρατηγικές και επιχειρησιακές πορείες, που θεωρούνται ότι υποθάλλουν την παγκόσμια προοπτική ευημερίας. Αυτό το παιχνίδι δύναμης και ηγεμονισμού θα μπορούσε σημαντικά αν πλήξει το πολυμερές σύστημα εμπορίου επενδύσεων και τεχνολογίας. Η σημερινή κατάσταση ίσως να θυμίζει σε πολλούς τη δεκαετία του 1930, όπου οι διμερείς συμφωνίες και διακρίσεις μεταξύ ομάδων χωρών όχι μόνο στρέβλωσαν το εμπόριο αλλά και τις αντιπαραθέσεις, δεδομένου ότι αυτοί που αποκλείονταν από συγκεκριμένες συμφωνίες, θέλαν να αποκτήσουν ίδιες παραχωρήσεις πρόσβασης στην αγορά με τους αντιπάλους τους. Τα αποτελέσματα ήταν γνωστά το 1945.

Ο ΗΓΕΜΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΗΠΑ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Ηνωμένες Πολιτείες μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και κατά καιρούς δεν κατάφεραν να ανταποκριθούν στα ιδανικά τους ως ηγέτης του φιλελεύθερου οικονομικού συστήματος. Πολλοί Αμερικανοί αισθάνονται ότι απειλούνται από την διόγκωση πολλών παραγόντων όπως η διόγκωση της τρομοκρατίας, της μετανάστευσης, αλλά και της οικονομικής ανάπτυξης της Κίνας. Αυτοί οι παράγοντες αντικατοπτρίζουν έναν εθνικισμό στο αμερικανικό Κογκρέσο, το οποίο και συνέβαλε στην εκλογή του πρόεδρου Ντόναλτ Τράμπ, με το σύνθημα « Η Αμερική πρώτα». Οι Ηνωμένες Πολιτείες διαδραμάτισαν και διαδραματίζουν υπερβολικά σημαντικό ρόλο σε ορισμένους τομείς της παγκόσμιας οικονομικής ατζέντας με μια πρόσφατη προσπάθεια να κολακεύσουν τους εγχώριους εθνικιστές με τη διατήρηση του συμβολισμού της κυριαρχίας. Η επιστροφή στον εκφοβισμό θα είχε ως αποτέλεσμα να βλάψει την οικονομική ανάπτυξη.

Αν θυμηθούμε τα μεταπολεμικά κίνητρα, θα δούμε προσπάθειες για την οικοδόμηση του οικονομικού συστήματος, την πρόληψη των συγκρούσεων και την προώθηση της ανάπτυξης. Ο ρόλος των ΗΠΑ είναι σημαντικός τόσο οικονομικά, όσο και στρατιωτικά και συμβαδίζουν. Εάν ο κανόνας διαχωρισμού μεταξύ οικονομικών και στρατηγικών συγκρούσεων καταρριφθεί, τότε οι οικονομικές τριβές, όπως οι κινεζικές κλοπές πνευματικής ιδιοκτησίας, οι περιορισμοί στο εμπόριο με το πυρηνικό Ιράν και τη Βόρεια Κορέα θα μπορούσαν να μετατραπούν

σε άμεσες συγκρούσεις. Επομένως, αν αναλογιστούμε ότι δεν υπάρχουν συμφωνημένοι κανόνες, τότε μια απόσυρση των Ηνωμένων Πολιτειών θα αυξήσει τον κίνδυνο συγκρούσεων, οπότε και η πυροδότηση μιας κλιμακούμενης αντεπίθεσης είναι μεγάλη. Πολλές χώρες που ζούσαν σε συνθήκες φτώχειας, σήμερα λόγω της ελευθέρωσης του εμπορίου, έχει φέρει εκατοντάδες εκατομμύρια ανθρώπους έξω από αυτά που ισοδυναμούσαν με την απλή επιβίωση ή λίγο καλύτερα. Παραδείγματα είναι η άνοδος της Κίνας, της Ινδίας, της Νότιας Κορέας, του Βιετνάμ και των χωρών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Αυτό το θαύμα, έλαβε χώρα χωρίς κατάκτηση ή ακόμα χωρίς πολλαπλές συγκρούσεις, με μεγαλύτερη προστασία για την ιδιωτική ιδιοκτησία και τα άνθρωποι με δικαιώματα από ποτέ άλλοτε. Η φιλελεύθερη τάξη που κατασκεύασαν οι Ηνωμένες Πολιτείες, έκαναν την πρόοδο αυτή δυνατή, δίνοντας σε χώρες, επιχειρήσεις και ιδιώτες, την ευκαιρία να οικοδομήσουν την οικονομική τους ζωή χωρίς φόβο ότι μια ξένη δύναμη θα τους πάρει ότι είχαν. Ένας κόσμος στον οποίο οι ΗΠΑ, παύουν να ηγούνται ή ακόμα χειρότερα, επιτίθενται στο σύστημα που εκείνοι οικοδόμησαν, θα είναι φτωχότερος, πιο απειλητικός, λιγότερο δίκαιος και πιο επικίνδυνος για όλους.

Η νέα διοίκηση του προέδρου Τράμπ, βλέποντας την αποδυνάμωση στην οικονομία της Αμερικής ξεκίνησε μια σειρά κατηγοριών για την οικονομική ζημιά που υπέστη η Αμερική όχι από δικές του ενέργειες, αλλά από ξένες κυβερνήσεις, δημιουργώντας έτσι, ένα διαιωνιζόμενο κύκλο θυμού. Όταν άλλες μεγάλες χώρες ή περιφερειακές οικονομικές συνεργασίες, προχωρούν προς την κατεύθυνση της διατήρησης της ανοιχτής οικονομικής τάξης ή αντιτάσσουν την άμυνα τους έναντι στην οικονομική επιθετικότητα των Ηνωμένων Πολιτειών, αυτό ερμηνεύεται από την Αμερική ως επίθεση κατά της υπεροχής του ηγεμονισμού της, οδηγώντας έτσι σε δηλώσεις από τον πρόεδρο της ότι θα αποχωρήσει από το παγκόσμιο οργανισμό εμπορίου. Το παραπάνω σε συνδυασμό με το γεγονός ότι έχουν θεσπιστεί κανόνες πολυμερούς εμπορικού καθεστώτος, μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την εμβάθυνση περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών που περιορίζει το εμπόριο, αλλά δεν θα μπορέσει ποτέ να το συνθλίψει εντελώς. Εάν οι ΗΠΑ, εγκαταλείψουν πλήρως το παγκόσμιο σύστημα ελεύθερου εμπορίου, το αποτέλεσμα θα είναι μία τεράστια μείωση του μεγέθους των παγκόσμιων αγορών. Αυτό θα αφήσει τους καταναλωτές με λιγότερη ποικιλία και χειρότερη ποιότητα στα προϊόντα που θα αγοράζουν. Ο παγκόσμιος ανταγωνισμός θα αρχίσει να φθίνει. Στην Αμερική οι επιχειρήσεις, θα επιδιώξουν ευκαιρίες σε μέρη όπου οι νέες εμπορικές συμφωνίες θα επεκτείνουν τις

αγορές και που η πολιτική και θα είναι πιο ευνοϊκή. Μεταξύ των μεγαλύτερων χαμένων θα ήταν κι ίδια η Αμερική, καθώς σύντομα θα πλήρωναν περισσότερα απ' ό,τι χάνουν τώρα, χάνοντας νέες θέσεις εργασίας που διαφορετικά θα προέκυπταν από την άνοδο των αναπτυσσόμενων οικονομιών.

Ως ηγέτης της παγκόσμιας οικονομικής τάξης, οι Ηνωμένες Πολιτείες, θα πρέπει να καθιερώσουν αυστηρότερα πρότυπα για την καταπολέμηση της διαφθοράς, της προστασίας περιβάλλοντος, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις περισσότερες εμπορικές συμφωνίες. Η αποκοπή αυτών των συμφωνιών, ειδικά εκείνων που περιλαμβάνει τη Κίνα, θα έχουν πολύ χειρότερες επιδόσεις ολόπλευρα. Χωρίς οι Ηνωμένες Πολιτείες να αντισταθμίζουν και να ισορροπούν την παγκόσμια οικονομική τάξη, άλλα περιφερειακά συστήματα θα έμπαιναν σίγουρα στο πειρασμό προς οικονομικό τους όφελος και συμφέρον, να κερδίσουν περισσότερα, περιορίζοντας παράλληλα την εξάπλωση των τεχνολογιών γεωργικών καινοτομιών, των βιοτεχνολογιών, καινοτομιών συνδράμοντας έτσι στη γενικότερη κατάρρευση του πολυμερούς συστήματος. Η αποχώρηση των ΗΠΑ, από τον παγκόσμιο οργανισμό εμπορίου δεν θα έστελνε αμέσως τον κόσμο σε ύφεση. Εκτός κι αν ο νέος πρόεδρος, αποφάσισε να πραγματοποιήσει ένα πραγματικά εμπορικό πόλεμο με την Κίνα ή την Ευρωπαϊκή Ένωση, ή ακόμα και το Μεξικό, οπότε τα αποτελέσματα της βλάβης που θα έχει αυτό στο πολυμερές σύστημα, θα φανούν μετά την παρέλευση δύο ή τριών ετών. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ακόμα κι μεγάλες οικονομικές πολιτικές χρειάζονται χρόνο για να επηρεάσουν τις οικονομίες στο σύνολο τους.

Εάν η στρατηγική του εμπορικού πολέμου καθοδηγήσει όντως την νέα πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών, θα προκληθεί σοβαρή βλάβη στο πολυμερές εμπορικό σύστημα. Οι Ηνωμένες Πολιτείες θα περιορίσουν την πρόσβαση στην αγορά τους με ποικίλους αυθαίρετους τρόπους, μετά θα εμποδίσουν τις ξένες επενδύσεις, θα αποσύρονται από εμπορικές συμφωνίες (όπως αυτή της NAFTA), θα επιβάλλουν περιορισμούς τύπου αγοράστε αμερικανικά στις κυβερνήσεις και θα πολιτικοποιήσουν την οικονομική εποπτεία και τη πρόσβαση στα διεθνή συστήματα πληρωμών. Κάτι τέτοιο θα πυροδοτούσε εσωτερικές αλλαγές στις Ηνωμένες Πολιτείες δεδομένου της μεγάλης πολιτικής διακρικότητα στην οικονομία και θα έχει ως συνέπεια δωροδοκίες κι Εμπορικές συναλλαγές που δε συνάδουν με το πολυμερές σύστημα. Τέλος η έκταση της ζημιάς θα εξαρτηθεί από το πόσο

πρόθυμες και ικανές είναι οι υπόλοιπες κυβερνήσεις να υποστηρίξουν τις αξίες και τις δομές του σημερινού πολυμερούς συστήματος, όπως για παράδειγμα η Κίνα και η Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά κι άλλες μεγάλες οικονομίες που έχουν υποστηρίξει εδώ και καιρό το πολυμερές σύστημα όπως η Αυστραλία, ο Καναδάς, η Ιαπωνία και το Μεξικό. Και αυτό μπορεί να συμβεί γιατί όλες οι περιφερειακές συνεργασίες έχουν δημιουργήσει μια αλληλεξάρτηση μεταξύ τους, έχοντας προβεί σε ουσιαστικές εμπορικές συμφωνίες, όπως για παράδειγμα η Ευρωπαϊκή Ένωση με τον Καναδά την Ιαπωνία, τη Σιγκαπούρη, το μπλοκ της νότιας Αμερικής (MERCOSUR), οι περιφερειακές εμπορικές συνομιλίες στην Ασία και την Αφρική με την Κίνα που έχουν επιταχυνθεί το τελευταίο διάστημα. Κατά πάσα πιθανότητα το διεθνές σύστημα θα βρει τρόπους να υποστηριχθεί και να συμμορφωθεί με τους βασικούς κανόνες του, όμως θα έχει πληγεί σε πάρα πολύ σημαντικό βαθμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η αύξηση των εμπορικών περιφερειακών συμφωνιών έχει δημιουργήσει πεδίο αντιπαράθεσης διαφορετικών απόψεων στο ζήτημα κατά πόσο οι περιφερειακές συμφωνίες είναι αποτελεσματικότερες από τον παγκόσμιο οργανισμό σε ό,τι αφορά την επίλυση οικονομικών προβλημάτων και για το αν οι ίδιες συνιστούν απειλή ή καταλύτη για την πορεία προς μια ανοιχτή πολυμερή παγκόσμια οικονομία. Πολλοί οικονομολόγοι θεωρούν ότι πιθανότατα οι περιφερειακές συμφωνίες να εξελιχθούν σε καταλύτη, δεδομένου ότι υπάρχει η θέσπιση ενός αποτελεσματικού καθεστώτος, με τις οποίες αυτές εξελίσσονται και καθορίζονται με βάση τους νόμους και τις διατάξεις ενός παγκόσμιου πολυμερούς συστήματος. Υπό αυτό το πρίσμα οι περιφερειακές συμφωνίες θα ήταν εξαιρετικά ωφέλιμες και θα είχαν οδηγηθεί μέσα από την μεταξύ τους αλληλεξάρτηση, σε ένα νέο παγκόσμιο πολυμερές σύστημα. Ωστόσο το σοβαρό πρόβλημα είναι ότι θα πρέπει να ξεπεραστούν πολλά σοβαρά πολιτικά εμπόδια⁴².

Οι περισσότερες περιφερειακές συμφωνίες αναπτύχθηκαν για να ικανοποιηθούν πολιτικά κίνητρα όπως η προστασία της Βορειοαμερικανικής αυτοκινητοβιομηχανίας ή και την υποστήριξη της πολιτικής ενοποίησης της Ευρώπης. Οι περισσότεροι οικονομολόγοι εναντιώνονται στον οικονομικό περιφερισμό, επειδή τείνει εκ φύσεως να εισαγάγει διακρίσεις και να δημιουργεί οικονομικές στρεβλώσεις και εκτροπή του εμπορίου. Αν για παράδειγμα είχαμε μια παγκόσμια περιφερειακή οικονομία αυτό θα απέκλειε πολλές από τις αναπτυσσόμενες χώρες και θα μπορούσε να εμποδίσει ή τουλάχιστον να καθυστερήσει την οικονομική τους ανάπτυξη. Επιπρόσθετα ο περιφερισμός θα μπορούσε να μειώσει την υποστήριξη προς το παγκόσμιο ελεύθερο εμπόριο, επειδή χωρίς ομάδες να οφελούνται από τις περιφερειακές συμφωνίες κατά πάσα πιθανότητα θα αντιστέκονται στην περαιτέρω φιλελευθεροποίηση. Πέραν τούτων ο περιφερισμός θα ενίσχυε την ικανότητα των μεγαλύτερων από τις οικονομίες που συμμετέχουν σε μια περιφερειακή συμφωνία να επιβάλλουν την κυριαρχία τους στις μικρότερες και πιθανώς να τις εκμεταλλεύονται. Η διεθνής κοινότητα θα πρέπει να επικεντρώσει τις προσπάθειές της, στη δημιουργία μιας ανοιχτής, πολυμελούς παγκόσμιας οικονομίας, ακόμα και στη συγκρότηση περιφερειακών συμφωνιών κι

⁴² (Giplin 2010)

αυτό, όχι μόνο επειδή μια παγκόσμια οικονομία βασιζόμενη σε αρχές συγκριτικού πλεονεκτήματος και εθνικής εξειδίκευσης, θα απέφερε υπέρτερα οικονομικά οφέλη, αλλά διότι μια ανοιχτή και χωρίς οιοδήποτε είδους διακρίσεις οικονομία θα περιορίζει επίσης στις οικονομικές τριβές ίσως ακόμη να είχε ως αποτέλεσμα την εμπέδωση της ειρήνης.

Παρόλα τα παραπάνω όμως, υπάρχουν πολλοί που υποστηρίζουν ότι οικονομικός περιφερισμός, διαθέτει σημαντικά πλεονεκτήματα έναντι της παγκόσμιας πολυμέρειας. Αυτό σημαίνει ότι περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες μπορούν να διευθετήσουν θέματα που δεν καλύπτονται από τον παγκόσμιο οργανισμό εμπορίου. Οι περιφερειακοί οργανισμοί μπορούν ακόμη να επιδεικνύουν μεγαλύτερη ευελιξία από τους παγκόσμιους θεσμούς. Η Ευρωπαϊκή Ένωση για παράδειγμα πραγματοποίησε αρκετές μεταρρυθμίσεις που ο ΠΟΕ θα είχε μεγάλη δυσκολία για να τις εκτελέσει, όπως για παράδειγμα στην πολιτική ανταγωνισμού. Μια περιφερειακή συμφωνία μπορεί επιπρόσθετα να διευκολύνει το εμπόριο μεταξύ των μελών της και να εγγυηθεί την πρόσβαση μικρότερων χωρών στις αγορές μεγαλύτερων χωρών. Μια εξάλειψη εσωτερικών εμπορικών φραγμών που υπάρχει μέσα στις οικονομίες μιας περιφέρειας θα μπορούσε να διευκολύνει την απόφαση να ανοιχτούν όλες αυτές στον παγκόσμιο ανταγωνισμό. Η άρση των φραγμών αυτών κατά συνέπεια θα μπορούσαν να αποβούν επωφελής για όλο τον κόσμο.

Όμως μια περιφερειοποίηση προωθείται από ορισμένες ισχυρές πολιτικές και οικονομικές δυνάμεις, που οι κυβερνήσεις επιδιώκουν μέσω αυτής μια ξεκάθαρη επιλογή εναλλακτική των δεσμεύσεων του Μπρέτον Γουντς. Και όμως, οι πολιτικές συνταγές που βάση αυτών εφαρμόζονται τα οικονομικά, επί των οποίων στηρίζονται τα περισσότερα διεθνή καθεστώτα, θα ήταν δύσκολο ή και αδύνατον να εφαρμοστούν σε μια περιφερειοποιημένη παγκόσμια οικονομία. Επομένως εάν θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα νέο και πολύ αποτελεσματικό καθεστώς που θα ελέγχει τις περιφερειακές οικονομικές συμφωνίες θα συνέβαλε στη διατήρηση του ανοικτού χαρακτήρα και της σταθερότητας μιας περιφερειοποιημένης διεθνούς οικονομίας. Χρειάζονται λοιπόν ισχυροί κανόνες και διατάξεις, οι οποίες να διέπουν τη συγκρότηση και τη λειτουργία των περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών. Αυτό βέβαια θα απαιτούσε και την σημαντική μεταρρύθμιση και ενίσχυση του ΠΟΕ. Αν και ο ΠΟΕ, έχει κανόνες που όπως είδαμε ελέγχει εν μέρη τις περιφερειακές συμφωνίες ώστε να μη ζημιώνουν το παγκόσμιο σύστημα εμπορικών συναλλαγών

στο σύνολο του, στην πράξη οι κανόνες αυτοί δεν απέδωσαν αρκετά όσο αφορά την προστασία των μη μελών ή το σύστημα εμπορικών συναλλαγών κι έτσι περιφερειακές συμφωνίες επέμειναν στις διακρίσεις.

Αν και το άρθρο XXIV, καθορίζει τις νέες περιφερειακές συμφωνίες, αξιολογώντας τες από την επιτροπή, εν τούτοις δε φαίνεται να υπάρχει ιδιαίτερη αποτελεσματικότητα. Αυτό συμβαίνει γιατί όλα τα μέλη ΠΟΕ, εξετάζουν τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων των επιτροπών, οπότε όλο το σύστημα χαρακτηρίζεται από δυσκινησία και δυσλειτουργικότητα. Η αοριστία των κανόνων και των διαδικασιών, ανοίγει διάπλατα τις πόρτες για περιφερειακές συμφωνίες που θα έχουν βλαπτικές επιπτώσεις για όσους δεν είναι μέλη τους. Έτσι λοιπόν καθίσταται ανάγκη να αυξηθεί η διαφάνεια των περιφερειακών συμφωνιών με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι ευέλικτη και δεν θα αντίκεινται σε ένα ανοιχτό πολυμερές καθεστώς εμπορίου. Επιπρόσθετα τα διεθνή καθεστώτα που είναι σημαντικά στοιχεία στη διαχείριση της παγκόσμιας οικονομίας θα πρέπει να υπερνικήσουν τις προσπάθειες των εθνών-κρατών να αποκομίσουν πλεονεκτήματα σε βάρος άλλων.

Η αυξανόμενη περιφερειοποίηση της διεθνούς οικονομίας, υποδηλώνει μια σοβαρή πρόκληση για την αποτελεσματική διακυβέρνηση της παγκόσμιας οικονομίας. Μια περιφερειακή εμπορική συμφωνία κλειστή στις εισαγωγές και στις επενδύσεις σε άλλες χώρες, θα έχει για παράδειγμα σημαντικές συνέπειες την διεθνή ειρήνη και ευημερία. Κάτι το οποίο αρχίζει να αναδεικνύεται σήμερα είναι ο τρόπος που νέα διοίκηση της Αμερικής χρησιμοποιεί τις περιφερειακές συνεργασίες της για να δημιουργήσει εμπορικό πόλεμο έναντι στην Κίνα ή στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα υπάρχοντα διεθνή καθεστώτα και θεσμοί για τη διεθνή συνεργασία, φάνηκαν ανεπαρκή να ανταποκριθούν στην αποστολή τους. Θα μπορούσε άραγε μια εκ βαθέως ριζική μεταρρύθμιση τους, να εγγυηθεί και να προωθήσει την παγκόσμια ειρήνη, την ευημερία και τη σταθερότητα; Αυτό θα μπορούσε μόνο να συμβεί υπό τη σκέπη μιας ισχυρής ηγεσίας, η οποία θα θέσει και τις βάσεις της διεθνούς οικονομίας. Τόσο μια περιφερειοποίηση όσο και μια παγκοσμιοποίηση θα πρέπει να στηριχθούν σε σαφείς πολιτικές βάσεις και στην θέληση των μελών τους να ξεπεράσουν τα προβλήματα και να προσπαθήσουν για τη δημιουργία μια σταθερής πολιτικής, τόσο σε περιφερειακό όσο και σε ολοκληρωτικό επίπεδο. Ακόμα και Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει ξεπεράσει τα εσωτερικά της πολιτικά προβλήματα και συνεχώς αναπτύσσεται, διαμορφώνεται και δοκιμάζετε, ώστε να

ξεπεράσει τις συγκρούσεις, τις ανησυχίες και τα προβλήματα συμπεριφορών των κρατών-μελών της. Τα συμφέροντα των κρατών εξυπηρετούνται καλύτερα μέσω μιας περιφερειακής συμφωνίας η οποία διέπτετε από κανόνες και διατάξεις μιας ολοκληρωμένης παγκόσμιας οικονομίας.

Όταν οι κανόνες του παγκόσμιου οργανισμού εμπορίου και οι γενικές διατάξεις είναι αόριστες, οι περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες εισέρχονται σε κανόνες προστατευτισμού, πράγμα το οποίο μπορεί να αποτελέσει το δούρειο ίππο για το πολυμερές εμπορικό σύστημα, διότι αποτελεί διάβρωση της εμπιστοσύνης και της συνεργασίας μεταξύ περιφερειών. Παράδειγμα αποτελεί η αναδυόμενη οικονομικά Κίνα, η Ευρωπαϊκή Ένωση, τα κράτη της Ασίας του ειρηνικού, η Ινδία, η Βραζιλία, το Μεξικό και άλλες που ίσως αποτέλεσαν για την Αμερική έναυσμα μιας απόπειρας να αντιδράσει έναντι αυτών, νιώθοντας πως απειλείται, με τη λήψη μέτρων αναφορικά με τη προστασία του εμπορίου, εντείνοντας την πίεσή της προκειμένου να τις πείσει να δεχτούν περισσότερους δασμούς. Η δράση φέρνει αντίδραση, κάνοντας τις άλλες χώρες να αντιδράσουν στην πολιτική της Αμερικής με διάφορα αντίμετρα, δημιουργώντας έτσι εμπορικούς πολέμους, με τους παγκόσμιους κανόνες εμπορίου φαινομενικά να μην μπορούν να αντιδράσουν και να εφαρμοστούν.

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

Βασικό χαρακτηριστικό της παγκοσμιοποίησης σήμερα, είναι ότι ο ΠΟΕ, δε φαίνεται να είναι τελικά αυτός που διαχειρίζεται με νόμους και διατάξεις το πολυμερές εμπορικό σύστημα. Η μεγάλη αύξηση των περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών έχει δημιουργήσει ένα περίπλοκο σύστημα το οποίο είναι συνδεδεμένο μεταξύ του με σχέσεις αλληλεξάρτησης και η διαχείρισή του, καθίσταται σχεδόν αδύνατη στο πολυμερές σύστημα. Οι περιφερειακές εμπορικές οικονομίες έχουν γίνει τελικές φιγούρες της μοντέρνας οικονομίας και της δυναμικής παγκοσμιοποίησης, οι οποίες δίνουν απάντηση στις αποτυχημένες πολυμερείς διαπραγματεύσεις. Ο περιφερειασμός όμως, είναι εδώ για να μείνει, με περισσότερο προτιμησιακό χαρακτήρα, χωρίς να φαίνεται να έχουν κάποια επιτυχία οι προσπάθειες περεταίρω αμοιβαίων φιλελευθεροποιήσεων για τις περισσότερες χώρες και ενσωμάτωση της περιφέρειας σε ένα πολυμερές επίπεδο. Οι πολιτικές που ακολουθούν οι περιφερειακές εμπορικές συνεργασίες στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα, στην περίπτωση που δεν υπάρξει μια σωστή διαιτησία από ένα παγκόσμιο οικονομικό όργανο ή μια ηγεμονική δύναμη θα αποτελέσει απειλή για την παγκόσμια οικονομία. Χωρίς σωστή καθοδήγηση και την υποχρεωτική πορεία προς τους κανόνες και τις διατάξεις του παγκόσμιου ιδανικού εμπορίου, οι εμπορικοί πόλεμοι θα συνεχίσουν, γιατί θα δείχνουν πάντα διαμέσου του προστατευτισμού, το δρόμο μιας ατέρμονης διαμάχης. Ο οικονομικός περιφερειασμός, η χρηματοοικονομική αστάθεια και ο εμπορικός προστατευτισμός μαζί, απειλούν σοβαρά την ολοκλήρωση της παγκόσμιας οικονομίας, το μέλλον της οποίας θα εξαρτηθεί από τις εξωτερικές πολιτικές, τις εγχώριες οικονομικές πολιτικές και τις πολιτικές σχέσεις των μείζονων οικονομικών δυνάμεων. Εάν δεν υπάρξει γενικός ηγεμονικός ρόλος, για τη θέσπιση ισχυρών κανόνων για όλους, η εποχή της παγκόσμιας εμπορικής οικονομίας ίσως λάβει τέλος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Φατούρος, Αργύρης. 1995. *Οι Συμφωνίες του Γυρου της Ουρουγουάης για το Διεθνές Εμπόριο Αγαθών και Υπηρεσιών*. Θεσσαλονίκη: ΣΑΚΚΟΥΛΑ.
- Μυλωνάκης, Ιωάννης. 2013. *Foreign Affairs (Ελληνική Έκδοση)*. 10 05. Accessed ΣΕΠ 2018. <https://www.foreignaffairs.gr/articles/69297/ioannis-mylonakis/o-pagkosmios-organismos-emporioy-epi-ksyroy-akmis?page=show>.
- Χατζηδημητρίου, Ιωάννης. 2003. *ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ*. Θεσσαλονίκη: ΑΝΙΚΟΥΛΑ.
- BALDWIN, RICHARD, and PATRICK LOW. 2008. *MULTILATERALIZING REGIONALISM*. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Giplin, Robert. 2010. *Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ*. 9η Έκδοση. Translated by Γιώργος Κατσιλιέρης. ΑΘΗΝΑ: Εκδόσεις ΠΟΙΟΤΗΤΑ.
- Jacobs, Michael. 2016. *Smart Threats and Success in WTO Dispute Settlement: The Bush Steel Tariffs*. 24 3. Accessed 10 2018. <https://www.e-ir.info/2016/03/24/smart-threats-and-success-in-wto-dispute-settlement-the-bush-steel-tariffs/>.
- Jeanmonnetprogramme. n.d. <https://jeanmonnetprogramme.org>. Accessed Sep 2018. <https://jeanmonnetprogramme.org/archive/papers/99/990204.html>.
- Mashayekhi, Mina, and Taisuke Ito. 2005. *Multilaterasm and Regionalism THE NEW INTERFACE*. New York and Geneva: UNCTAD.
- Massot, Albert. 2018. *Ο Γύρος της Ντόχα και η γεωργία*. 04. Accessed 10 2018. <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/112/o-γυρος-της-ντοχα-και-η-γεωργια>.
- Meine, Pieter, Van, Dijk, and Sandro Sideri. 2005. *Multilateralism versus Regionalism: Trade Issues after the Uruguay Round*. London: FRANK CASS .
- Mendonça, Susana. 2018. *Θεματολογικά Δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση*. SEP. Accessed SEP 2018. <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/161/η-ευρωπαικη-ενωση-και-ο-παγκοσμιος-οργανισμος-εμποριου>.
- MERCOSUR. n.d. *Ministry of Foreign Affairs*. Accessed Sep 2018. <http://www.itamaraty.gov.br/en/politica-externa/integracao-regional/6347-mercosur-en>.
- Posen, Adam S. 2018. “Η Μετά-Αμερικανική Παγκόσμια Οικονομία.” *Foreign Affairs (Ελληνική Έκδοση)*.
- SADC. n.d. <https://www.sadc.int>. Accessed Sep 2018. <https://www.sadc.int/about-sadc/overview/history-and-treaty/>.
- Severino, Rodolfo. 2008. *ASEAN*. Singapore: ISEAS.
- WOODS, and NGAIRE. 2000. *The Political Economy of Globalization*. London: Macmillan Press.
- WTO. n.d. <https://www.wto.org/index.htm>. Accessed SEP 2018. https://www.wto.org/english/thewto_e/coher_e/coher_e.htm.
- . n.d. *The General Agreement on Tariffs and Trade (GATT 1947)*. https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47_01_e.htm.
- WTO, PART III ARTICLE XXIV. n.d. https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/ai17_e/gatt1994_art24_gatt47.pdf.
- WYNE, ALI. 2018. *Οι κίνδυνοι ασφαλείας ενός εμπορικού πολέμου με την Κίνα*. 07 08. Accessed 10 2018. <http://foreignaffairs.gr/articles/71906/ali-wyne/oi-kindynoi-asfaleias-enos-emporikoy-polemoy-me-tin-kina>.
- YATES, ED. 2014. *The WTO Has Failed as a Multilateral Agency in Promoting International Trade*. 29 4. Accessed 10 2018. <https://www.e-ir.info/2014/04/29/the-wto-has-failed-as-a-multilateral-agency-in-promoting-international-trade/>.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Mandates of the World Bank Group

ICSID	IBRD	IDA	IFC	MIGA
Provides facilities for conciliation and arbitration of international investment disputes.	Lends to governments of middle-income and creditworthy low-income countries.	Provides interest-free loans, called credits, and grants to governments of the poorest countries.	Helps developing countries achieve sustainable growth by financing investment, mobilizing capital in international financial markets, and providing advisory services to businesses and governments.	Promotes foreign direct investment into developing countries to support economic growth, reduce poverty, and improve people's lives by offering political risk insurance (guarantees) to investors and lenders.

Εικόνα 1 : ΣΤΟΧΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ
(<https://icsid.worldbank.org/en/Pages/about/ICSID%20And%20The%20World%20Bank%20Group.aspx>)

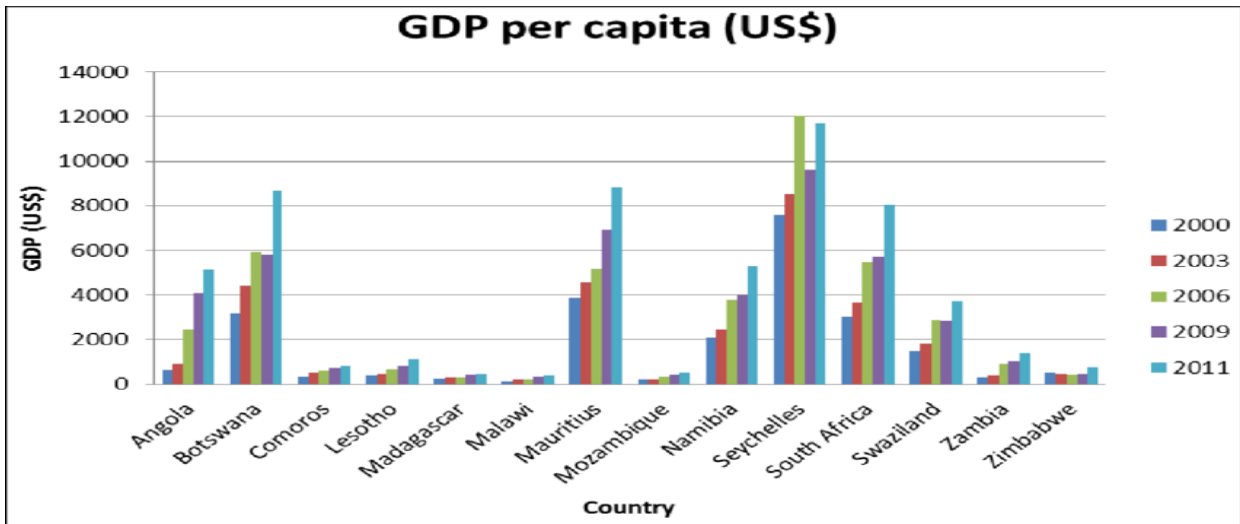
Εικόνα 2 : ΛΟΓΟΤΥΠΟ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΝΑΦΤΑ

(https://el.wikipedia.org/wiki/Συμφωνία_Ελεύθερου_Εμπορίου_Βόρειας_Αμερικής)

Country	Population in 2018 ^[25] (In thousands)	GDP (nominal) in 2018 ^[2] (USD millions)	GDP (nominal) per capita ^[2]	GDP (PPP) in 2018 (USD millions)	GDP (PPP) per capita	Merchandise exports (\$ billions), 2011 ^[30]	Merchandise imports (\$ billions), 2011 ^[30]	Exports to Mercosur (% of each, 2010) ^[28]	Imports from Mercosur (% of each, 2010) ^[28]
 Argentina	44,570	475,429	10,667	918,572	20,609	84.3	73.9	25.2	33.6
 Brazil	209,218	1,909,386	9,127	3,370,620	16,111	250.8	219.6	11.1	8.9
 Paraguay	7,053	41,851	6,033	95,011	13,471	9.8	12.1	29.0	42.0
 Uruguay	3,506	60,933	17,379	81,573	23,266	8.0	10.7	33.8	48.8
Total	264,347	2,487,599	9,410	4,465,776	16,893	445.5	362.7	13.2	16.8

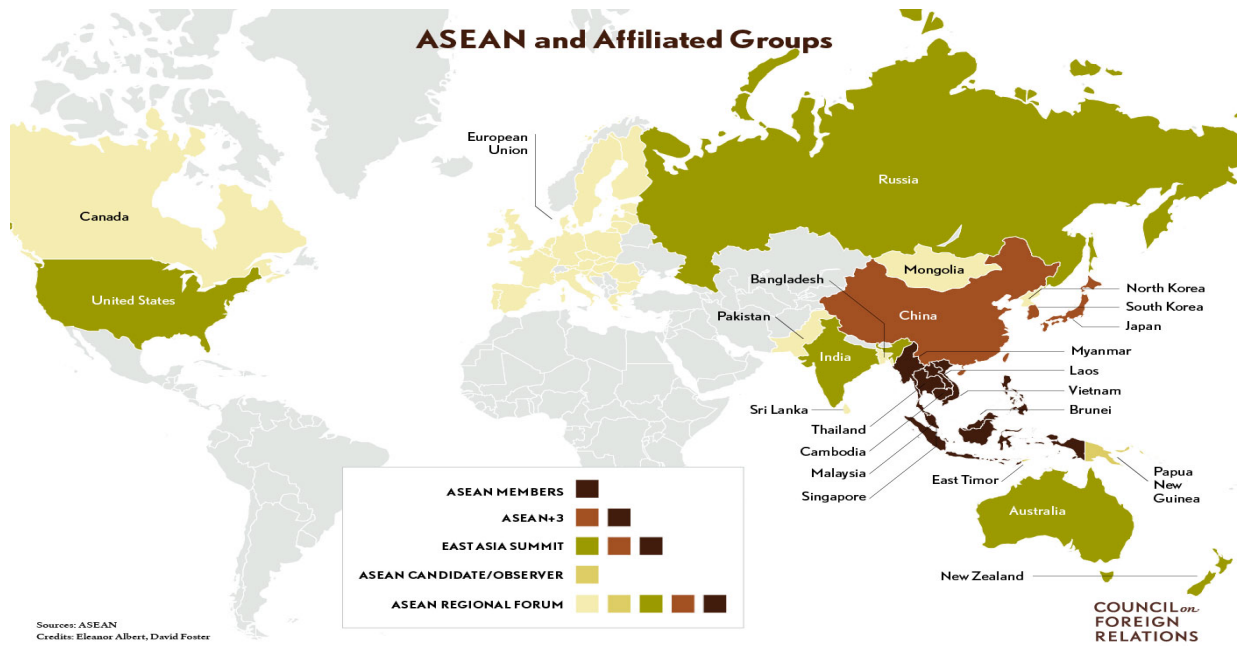
Εικόνα 3 : ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ MERCOSUR

<https://en.wikipedia.org/wiki/Mercosur>

Εικόνα 4 : ΑΕΠ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ SADC

https://www.researchgate.net/figure/1-Changes-in-GDP-per-capita-with-time-for-SADC-countries_fig19_305992458

Sources: ASEAN
Credits: Eleanor Albert, David Foster

Εικόνα 5 : Η ASEAN ΣΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΜΕ ΑΛΛΑ ΓΚΡΟΥΠ

<https://www.cfr.org/backgrounder/asean-association-southeast-asian-nations>

Εικόνα 6 : Η Διατλαντική Εταιρική Σχέση Εμπορίου και Επενδύσεων (TTIP)

<http://www.thanhniennews.com/business/transpacific-pact-to-reshape-stock-portfolios-alongside-trade-flows-47596.html>